ANUL XXII
28
(898)
Simbătă
14 iulie
1979
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Directivele viitorului

Partidul Comunist Român a făcut dovada, in istorica sa existență, că este cu adevărat conducătorul meritat de popor. N-a existat moment de seamă, confruntare decisivă in istorie in care cuvintul, gindul și fapta detașamentului suprem al națiunii, comuniștii, să nu fie hotăritoare. Acum, patria se află in pragul unei mărețe aniversări – aniversarea celor 35 de ani de la eliberare, de la infăptuirea, sub conducerea partidului, a istoricei insurecții de la 23 August 1944. Prilej de rememorare a drumului parcurs, de trecere in revistă a victoriilor socialiste incrustate in biografia eroică a acestor ani.

In pragul acestui sărbătoresc moment, Plenara recentă a partidului a dezbătut documente de excepțională insemnătate pentru viitorul țării, pentru destinul națiunii noastre, pentru cauza idealurilor socialiste. Documentele aflate pe ordinea de zi a Plenarei – la a căror elaborare rolul esențial a revenit secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, strălucit ginditor marxist, teoretician de recunoscut vizionarism, spirit luminat de organizator al colectivității noastre socialiste – ce urmează să fie supuse dezbaterii publice și, apoi, aprobării Congresului al XII-lea al partidului, deschid noi, realiste și generoase perspective devenirilor patriei.

Intregul popor a luat act cu adincă satisfacție de proiectul Directivelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României in cincinalul 1981–1985 și orientările de perspectivă pină in 1990.

Prin orientările ce sint cuprinse in Proiectul de Directive, se poate afirma cu indreptățire că, imbogățite in ceea ce privește obiectivele concrete ale dezvoltării economice și sociale, prin propunerile maselor largi de oameni ai muncii, ale comuniștilor partidul ne propune veritabile Directive ale viitorului. Vor conferi noi dimensiuni, indrăznețe dimensiuni zilei de miine a patriei. Prin munca titanică, prin dăruirea tradițională pe aceste plaiuri, România de miine – așa cum o vor prefigura hotăririle Congresului partidului – se va infățișa ca o țară mereu mai bogată, mai infloritoare, demnă de prețuirea fiilor și ctitorilor săi, cu un prestigiu unanim recunoscut pe planetă.

Un grandios proiect de dezvoltare multilaterală a patriei și totodată un grandios program de muncă se conturează din cuprinsul Proiectului de Directive. Așezate pe soclul durabil al implinirilor socialiste de pină azi, realizările de miine, prefigurate cu limpezime și lucid vizionarism, pun in lumină consecvența cu care se acționează pentru infăptuirea istoricului program al partidului, ne dau certitudinea că progresul, prosperitatea și civilizația societății românești vor cunoaște noi și semnificative afirmări. Noua fază, superioară, a dezvoltării in care va intra societatea românească in perioada 1981–1985 se va caracteriza prin valorificarea tot mai accentuată a cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane, prin saltul de la acumulările cantitative la o nouă calitate. Realizările ce se vor inscrie in cartea de aur a muncii libere, conștiente de sine vor fi, deopotrivă, o confirmare a marelui potențial creator al oamenilor muncii și o expresie a evoluției armonioase, ascendente, dialectice a societății românești. Economia națională va cunoaște creșteri in ritmuri inalte. Vor crește de asemenea produsul social și venitul național. Se va realiza un echilibru corespunzător intre ramurile economiei și o dezvoltare tot mai armonioasă pe intreg cuprinsul patriei. Știința, invățămintul, cultura vor cunoaște o necesară și logică afirmare in anii viitori. Prin toate acestea, ca și prin multiplele orientări privind perfecționarea raporturilor sociale și perfecționarea și adincirea democrației socialiste, afirmarea plenară a personalității umane va pune in evidență adevărul de esență al societății noastre – acela că omul este scopul suprem al tuturor eforturilor, că deziderațul clasic potrivit căruia „omul este supremul capital" cunoaște in România o edificatoare confirmare.

Realismul și profunzimea științifică a orientărilor și prevederilor Proiectului de Directive, ținind seama de realitățile concrete ale economiei noastre precum și de fenomenele noi apărute in economia lumii, noua concepție ce prefigurează modernizarea structurii economiei naționale fac din acest nou document adus la cunoștința poporului un exemplu de gindire economică, dau garanția progresului țării in anii viitori.

Coralarul acestor orientări limpezi il vom afla atunci cind obiectivele adoptate vor cunoaște deplina materializare, in creșterea continuă a nivelului de trai, intr-o nouă calitate a vieții, in făurirea nu numai a unei economii noi ci și in modelarea unui om nou, de superioare convingeri și multilaterală cultură, al unui om care, prin viața și faptele sale, va intruchipa in cel mai inalt grad exigențele moral-spirituale ale epocii noastre, ale omului constructor, multilateral pregătit, ale militantului lucid pentru viitorul său și al patriei sale socialiste.

Luceafărul

„Mass media"...

Cum se traduce neologismul „mass media"? Pentru cei ce nu-l utilizează incă, e util să afle că termenul intreg este **mass communication media**, – adică mijloace de comunicare in masă, – că a fost adoptat intii in limbajul sociologilor și lingviștilor, apoi reluat in limbajul curent și că in această noțiune se cuprind, concret, toate mijloacele moderne de propagandă, cu excepția celor nevăzute și neauzite.

Ca să se facă văzuți și auziți mai bine, cei ce au de spus, sau de arătat ceva, intră in „emisie" pe unul din canalele de transmisiune ale civilizației noastre electronice. Sau dau in scris... Iar noi, ceilalți, stăm pe „recepție". Dacă vrem.

E bine ca oamenii să se deprindă să-și cenzureze singuri păcatele, chiar dacă-s păcătoși din fire. Dar e bine, mai cu seamă, să se ferească de a și le clama și prolifera in public, fiindcă publicul e divers și nici cu gindul nu gindești de unde sare iepurele ignoranței care ia drept bun orice vede sau aude de la o tribună. Căci o tribună poate fi și o apariție la radio-televiziune, sau o carte, sau un articol de ziar.

Un regretat poet francez se plingea că oamenii „locuiesc in mașini de locuit și citesc la mașini de citit ce scriu mașinile de scris". A trecut civilizația opaițului și a penei de giscă, apoi a arcului voltaic, a venit și trece aceea a tubului catodic, calculatoarele trec, și vin altele.

Un specialist in sociologia politicii, care a inventat și o formulă despre perioada prezentă a civilizației contemporane, numind-o „tehnetronică" (o referire insolită la revoluția electronică actuală), se intreba intrucit gindirea omului de azi și modul său de viață personal și social reflectă competiția cu mașinismul computerizat, adică, in ce măsură inteligența artificială amenință cu un „knock-out tehnic" pe cea naturală. Conviețuirea lor pașnică era rezultatul ecuației sale existențiale, ceea ce mi se pare foarte rezonabil.

Din direcția progresului tehnic, nu ne amenință, prin urmare, nici un pericol dacă „omul, creație și creator al naturii", al mediului natural inconjurător, respectă niște reguli de conduită raționale.

Problema cred că se pune, de fapt, in alți termeni.

Mai intii, in ce măsură, trudind pentru o viață mai bună materialmente, omul uită datoriile contractate, de un

Mihnea Gheorghiu

Continuare in pag. a 6-a

● In acest număr: ● **„Poeme de dragoste și de planetă"** de Adrian Păunescu ● **„Ce gindește, ce scrie tinărul scriitor"**. Interviu cu Daniela Crăsnaru ● Planete: **„Ion Vinea"** de Ion Caraion ● **Dialog cu cititorul** ● Atelier literar de Geo Dumitrescu ● Prezențe scriitoricești ● Mapamond ●

LOCURI CARE AU DEVENIT ISTORIE

Eroul de la Lechința

Iulie 1965. La libraria „Eminescu" din Capitală, mulți cititori. Se lansa cartea mea „Din august pină in mai". Nu puteam bănui că voi trăi niște momente emoționante și cu totul neașteptate.

După ce și eu am luat cuvintul, in incheierea relatării unui episod din carte, le-am spus cititorilor: „...Astfel au trecut pragul neființei cei trei eroi in suflul-fierbinte al epopeii Mureșului".

Și deodată sala a incremenit... „N-am murit, tovarășe colonel. Am venit tocmai de la Tg. Mureș ca să vă reintilnesc".

„Și eu răspund prezent, tovarășe colonel. Mort am fost și-am inviat! Să trăiți! Să-mi dați un autograf!"

Primul era fostul sublocotenent Petre Năsăudeanu, pe care l-am zărit in 26 septembrie 1944 ingropat de valul de pămint stirnit de explozia unui proiectil de artilerie. După asalt l-am căutat, nu l-am găsit. N-am știut că, rănit fiind, in urma unui contraatac hitlerist a căzut prizonier.

Cel de-al doilea era faimosul sergent t.r. Gheorghe Amăriuței. In februarie 1945 pe pantele munților Tatra, din Cehoslovacia, cu ochii mei am văzut cum el a fost aruncat in aer de explozia unei mine [illegible]. L-am privit și in sania cu [illegible] spre locul de ingropare. De unde puteam ști eu că acea [illegible] de un ciot de stincă. l-a făcut pe Amăriuței să icnească, să ridice a [illegible], iar sanitarul, uluit, l-a [illegible] cadavre și l-a predat [illegible]?

Mi s-a tăiat răsuflarea. [illegible] așteptam intrebarea celui de-al treilea...

Nu s-a auzit. Tăcere și [illegible].

A doua zi, fiind pe-atunci redactor la **Editura militară**, de cum am trecut pragul redacției o nouă și copleșitoare surpriză!

In birou mă aștepta o femeie. Era inaltă, cu ochii mari, albaștri, cu părul de un blond inchis. Era imbrăcată in negru.

„Dvs. sinteți tovarășul căpitan Pană?" „Da, eu sint".

I-am oferit un scaun. S-a așezat timid. A scos din poșeta un pachet de hirtii.

„Acestea, intinzindu-mi pachetul, sint de la el. Imi scria despre priete-

Ion Gh. Pană

Continuare in pag. a 6-a

Dacii liberi

N-avem cui să-i cerem voie să cintăm pe dacii liberi,
Nu există comitete cu caracter mondial,
Ca să aibă-n atribuții a cinta pe dacii liberi.
Noi din noi și-a noastră fire ii cintăm pe dacii liberi,
Nu dăm nimănui plocoane să ni-l dea pe Decebal.

Mulți și-au luat obrăznicia de-a jigni pe dacii liberi,
Mulți și-au luat incredințarea cum că dacii nu mai sint,
Dar din haos pină-n haos, căutați pe dacii liberi,
Ei sint neamul ce nu moare, sint o țară – dacii liberi,
Ei au cerul dacă alții le luară din pămint.

Niciodată dacii liberi, niciodată dacii liberi
Nu vor suporta, pe umeri, lanț și laț și epoleți,
Nimenea să nu-și permită vreun joc de-a dacii liberi,
Nici nu vind, nici nu trădează, niciodată dacii liberi,
Dacă nu-i simtiți inseamnă că ei sint, voi nu sinteți.

Dacă viata vă intreabă, intrebați pe dacii liberi,
Căutați-i jos, in singe, și-n ulcele și in grai,
Osul vostru alind sticlește, că e os din dacii liberi,
Glasul vostru e un cintec repetat de dacii liberi,
Dacii liberi dorm sub verbe, dacii liberi dorm sub plai.

Nu vom cere la UNESCO voie pentru dacii liberi,
Nu ne vom iubi părinții cind vor marile puteri,
Unde-a fost Burebista nu murirã dacii liberi,
Cind le schimbă alfabetul, ei rămin tot dacii liberi,
Ce e azi nu va fi miine, miine e mai mult ca ieri.

Și Ardealul și Banatul pline sint de dacii liberi,
Nu sint păci s-arunce Țara in comerțul mondial,
Dobrogea e, toată, vie pină-n țărm de dacii liberi,
Maramureșul, Moldova ard secret de dacii liberi,
Curge-n Prut și curge-n Tisa singele lui Decebal.

Au tăcut două milenii blinzii oameni, dacii liberi,
Au tăcut in așteptare, in speranță și in mit,
Fii ai lor, luați aminte, sinteți neam din dacii liberi,
Ave, Dacie ferice, și trăiască dacii liberi!
Ține minte, Europă, dacii liberi n-au murit.

Ei aruncă griul țării de din brazdă, dacii liberi,
Ei la graniță veghează fără liniște și somn,
Ei l-au susținut pe Mircea și pe Ștefan, dacii liberi,
Pe Mihai, pe-Avram, pe Tudor, pe Bălcescu, dacii liberi
Dacii liberi poartă sceptrul și sint gardă pentru domn.

Vin in noi cum vine noaptea peste ziuă, dacii liberi,
Ii putem citi de-a-ntregul in legende și-n urmași,
Ca un fenomen al lumii și-al naturii, dacii liberi,
Interziși din vreme-n vreme, vin mai tare, dacii liberi,
Nu au teamă de invazii și-și bat joc de uriași.

Fibra noastră e-ncărcată, ca un pod, de dacii liberi,
Trebuie să-i trecem veacul cum și ei ne-au dus pe noi,
S-arătăm viitorimii ce inseamnă dacii liberi,
S-arătăm că sintem fiii care-și poartă dacii liberi,
Ca să-i dăm eternității pe de-a-ntregul inapoi.

Adrian Păunescu

„Sub steaua iubirii de patrie"

De cițiva ani incoace, Adrian Păunescu a devenit atit de necesar, incit prezența sa echivalează cu o conștiință națională. Relația ce se poate stabili, acum, intre operă și personalitatea sa, este una de identitate. Puțini au observat că prin manifestările sale — ca realizator de spectacole, atit in săli arhipline cit și pentru Televiziune — Adrian Păunescu a impus ori a repus in circulație numele de Poet ca nimeni altul; numele lui circulă pe toate buzele ca un adjectiv inseparabil de substantivul Poet, așa cum, ontologic, lumina este legată de soare. Propagind, in fața unui public entuziast, Programul partidului, ideile secretarului nostru general de perfecționare a intregii vieți sociale in România, Andrian Păunescu a făcut, totodată, dovada unui neintrecut cultivator, in rindurile miilor de spectatori, a dragostei pentru poezie. Demersul său public a sensibilizat adinc interesul tinerei generații pentru poezia patriotică.

☆

Tipul de urias al lui Păunescu, in loc să inspire blindețea caracteristică oamenilor de asemenea statură, pare mai degrabă un podiș solar nervos, a cărui privire colorată de fanatism exprimă clocotul vast al unui pămint in care vulcanii sint gata să erupă. Poezia lui sondează misterul acestor stări interioare. In primul rind, iar pasiunea sa pentru social constituie corespondentul dialectic al atracției pe care viața, in totalitatea ei, o exercită asupra sensibilității lui. El iși inventariază tristețile configurindu-le in **Sonete** cu aceeași credință cu care numără firele de nisip in acel **Spre plus infinit**, poem al aglomerării, acumulării de imagini ce proiectează lumea intr-o ordine abstractă prin număr, creind o viziune in care starea devine cu mult mai metafizică decit ideea: „Fruntea ridic-o din măști de somn / Numără, numără tinene domn // Vezi peste toate o nebuloasă, / o impletire fără contur, / un fum de muguri, un coș de casă / plasă murdară. Soare pur // Vezi printre și peste lumi / Vezi acea scurgere care-a albit? / Mult mai departe, fiu al luminii / Se află veșnic plus infinit // Pină acolo zecile mușcă. / Sutele bubuie, miile ard, / Fiece zero devine cușcă / Decit te-apropii de miliard".

De la reactualizarea unor mituri pină la vestejirea unor tare, grave ori mai mărunte ale societății contemporane, de la cintecul singurătății insului pină la glorificarea mulțimilor care determină istoria, de la imnurile inchinate eroilor naționali pină la elegia inchinată clasei țărănești, ale cărei vechi structuri au ajuns la crepuscul, de la poemul de amploare parabolică **(A fi intr-o pasăre)** pină la disciplinatele sale (numai ca formă) **Sonete**, Păunescu mobilizează, cu o implacabilă forță de lavă in deplasare, intreaga morfologie a limbii române intr-o sintaxă de o vigoare rar intilnită. Nu de lipsă de adincime sint determinate avalanșele

Gheorghe Pituț

Continuare in pag. a 6-a

● In paginile 4–5: ● Poezii de ● Petru Anghel ● Valeriu Bârgău ● Marta Bărbulescu ● Magdalena Ghica ● Proză de Dragomir Horomnea ● Debut: Nora Matei

Un Atlas modern

In colecția „Biblioteca critică" a Editurii „Eminescu" a apărut, sub ingrijirea lui Florin Mihăilescu, volumul **N. Iorga interpretat de...** care conține un număr de 32 de studii aparținind a 30 de autori (E. Lovinescu și Valeriu Răpeanu figurează cu cite două studii fiecare). Nu ne vom propune să rezumăm opiniile formulate, să intocmim un conspect al cărții, in general construită la un bun nivel profesional, așa cum sint contribuțiile lui Florin Mihăilescu, ci să adaptăm comentariul acesta necesităților specifice, legate de cea mai ciclopică și mai proteică personalitate pe care a dat-o cultura română și poate universală. După o statistică americană de care am luat cunoștință la Bonn, in 1972, Iorga este cea mai fecundă personalitate a lumii moderne (și de ce n-ar fi, atunci, a tuturor epocilor?), o adevărată uzină de produs valori spirituale. Edgar Papu, intr-un studiu excelent, prezent in culegerea de față, il consideră omul care a scris „cel mai mult de cind există scrisul omenesc". Nimeni n-a scris cit Iorga (in mai toate sintezele este vorba de cele peste „1 200 de cărți" — Florin Mihăilescu dă cifra de 1 250, ceea ce este imens, aproape incredibil. Florin Mihăilescu are dreptate absolută cind il consideră drept „cea mai vie flacără de energie românească și cea mai mare forță de creație a poporului său". Astfel că intrebarea dacă această primă antologie critică reușește să dea imaginea cea mai cuprinzătoare despre marele savant și scriitor se impune aproape automat. Iar răspunsul mărturisesc de pe acum nu poate fi satisfăcător [illegible], in ceea ce privește acțiunea lui Iorga in literatură, domeniu in care paginile extrase din G. Călinescu, Tudor Vianu, Sextil Pușcariu, E. Lovinescu, Șerban Cioculescu, E. Papu, I. Negoițescu, G. Munteanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, N. Balotă, D. Micu ș.a. sint, in bună măsură, revelatoare. Deși in ceea ce ne privește regretăm absența din culegere a unor exegeți prea bine cunoscuți ai lui Iorga, cum ar fi Perpessicius sau Barbu Theodorescu, precum și absența unui studiu temeinic și aplicat cum este cel al lui M. Ungheanu despre **Introducerea sintetică la Istoria literaturii române**. Acordăm insă, evident, editorului, dreptul selecției, tot atit de legitim ca și dreptul nos-

Pompiliu Marcea

Continuare in pag. a 7-a

cronica literară

M. Ungheanu: «LECTURI ŞI ROCADE»

Mihai Ungheanu este neindoios printre cei mai activi critici ai literaturii curente din ultimul deceniu. Cum critica deţine un loc important in aceşti ani este firesc ca cel de-al cincilea volum al său, **Lecturi şi rocade** (Cartea Românească, 1978), să se ocupe mai ales de critici. Nu neapărat de criticii momentului, ci de criticii actuali, chiar dacă şi-au incetat activitatea, căci inriurirea lor, fie că sint republicaţi, fie că nu, continuă. Este cazul lui G. Călinescu cu a sa **Istorie a literaturii române** pe care unii o vor ingheţată in ediţia din 1941. „Pentru mulţi, scrie Mihai Ungheanu, ea reprezintă un adevăr şi un cuvint definitiv impotriva cărora orice contestaţie rămine de prisos". Deşi nu impărtăşesc opinia că lucrarea pe care autorul a revăzut-o substanţial in decurs de aproape două decenii, „a fost scrisă in funcţie de un anume moment" (de fapt scrisă intre octombrie 1936 şi octombrie 1940) şi că „datează chiar prin concepţie" (ar trebui să se precizeze prin ce anume concepţie), sint de acord că in materie de istoria literaturii române această „operă de geniu", cum e calificată chiar de Mihai Ungheanu, nu trebuie să interzică alte intreprinderi, dimpotrivă, trebuie să le faciliteze. Călinescu recunoştea el insuşi a nu fi ieşit din goluri (il preceda Iorga) şi, cu increderea pe care o avea in puterea de creaţie a poporului nostru, nu-şi imagina, desigur, că va fi cel din urmă istoric al literaturii române. Iorga a fost istoricul vremii sale pină in 1934, G. Călinescu de asemeni pină in 1940, aşteptăm cu toţii istoricul vremii noastre de la origini pină in 1980. Deocamdată, observă Mihai Ungheanu, ieşind de sub fascinaţia operei lui G. Călinescu, criticii de azi supun intregul spaţiu al literaturii române unei insistente revizuiri, oferă noi analize şi interpretări care „infirmă total sau parţial propoziţii din marea istorie călinesciană", rescriu, in chip colectiv, **Istoria literaturii române**, sugerindu-i „o nouă fizionomie". Nu ştiu dacă poate fi vorba de vreo infirmare totală sau parţială şi dacă putem compara o operă individuală cu una colectivă, pe un critic care nu s-a ocupat decit de citiva scriitori cu unul care a scris despre toţi, dar că se pot face şi s-au făcut noi exegeze, in alt spirit şi cu alte metode e sigur. De altfel, tot aşa a procedat şi Călinescu, scriind, de pildă, incepind din 1932, despre Eminescu, el revizuia pe Dragomirescu, Ibrăileanu şi Vianu, scriind despre Philippide, revizuia pe Lovinescu. Ceea ce nu inseamnă că exegezele anterioare erau infirmate, ci doar innoite, imbogăţite, completate, corectate.

Cartea lui Mihai Ungheanu are trei capitole mari. In primul, **Lecturi şi rocade**, se incearcă modificarea unor opinii mai vechi despre un număr de opere din perioada interbelică, in al doilea, **Cărţi şi revizuiri**, se discută cărţi de critică şi istorie literară care propun noi viziuni, in fine, in al treilea, **Delimitări**, se resping puncte de vedere vădit eronate in critică.

Alături de termenul lectură, folosit in inţeles modern nu neapărat structuralist, echivalent mai curind cu reexaminare, Mihai Ungheanu introduce termenul de rocadă, ceea ce vrea să zică schimbare de perspectivă. Orice lectură critică e in funcţie de cel care o face şi de momentul cind o face. Condiţia pe care o pune Mihai Ungheanu este eliberarea de prejudecăţi, de lucrurile citite mai inainte sau invăţate, vasăzică o lectură rebelă faţă de examenele mai vechi care n-au satisfăcut [illegible], eventual, descoperirea şi luminarea unei semnificaţii noi. De exemplu, Lovinescu şi Călinescu erau interesaţi in istoria literaturii, unul de sincronizare, altul de recunoaşterea specificului naţional. Analizind **Introducerea sintetică** la istoria literaturii române din 1929, curs stenografiat, Mihai Ungheanu constată că aceleaşi obiective le urmărea, numindu-le doar altfel (fond străin, fond indigen) şi Nicolae Iorga. Mulţi au combătut regionalismul din **Spiritul critic in cultura românească** de G. Ibrăileanu. Mihai Ungheanu observă insă că regionalismul lui Ibrăileanu nu trebuie inţeles ca o poziţie separatistă, ci ca o incercare de diferenţiere a creaţiei literare pe provincii, de felul celei intreprinse in Germania de Josef Nadler (**Literaturgeschichte der deutschen Stämme und Landschaften**, 1912—1918). G. Călinescu, [illegible] gusta [illegible] inventia narativă şi [illegible] epică (O [illegible] in **Rădăcini** de Hortensia Papadat-Bengescu, „marele [illegible]", zice Mihai Ungheanu, contrazicindu-l). [illegible] cu inriurirea lui Dostoievski asupra lui Sadoveanu: „E limpede că Sadoveanu n-a inţeles bine pe Dostoievski şi că Radianu (din **Insemnările lui Neculai Manea**), care ar fi putut fi o interesantă creaţie, deci s-ar fi păstrat in nota dostoievskiană, işi pierde din interes prin melancolizarea lui iremediabilă care-l face inferior lumii pe care a sfidat-o. Demonismul tipic eroilor dostoievskieni ii lipseşte... Transplantul acesta din Dostoievski n-a prins, după cum nu va prinde nici cel din **Apa morţilor**, unde epilepticul Panait pare a veni tot din lumea eroilor dostoievskieni. Pentru Sadoveanu, Dostoievski va rămine o trecătoare pasiune de tinereţe". Foarte convingătoare, ni s-au părut şi demonstraţiile criticului că **Neamul Şoimăreştilor** anticipează tema „morţii poruncese celor vii" din **Baltagul**, că galeria de personaje şi prezenţa oraşului („Bucureştiul cheiurilor, al cinematografelor, al tramvaielor, al tribunalului, al femeilor de stradă, al halelor") fac din **Rădăcini**, romanul Hortensiei Papadat-Bengescu, „unul din cele mai importante romane ale literaturii române".

Prea generos ni s-a părut Mihai Ungheanu cu [illegible] intimplători ai literaturii române vechi. In treacăt fie spus, n-am impresia că Doina Curticăpeanu şi Valeriu Cristea au modificat cu ceva viziunea literaturii române vechi. Doina Curticăpeanu n-a observat, de pildă, că toată partea cronicii lui Ureche pină la moartea lui Ştefan cel Mare e tradusă cuvint cu cuvint din **Cronica lui Ştefan cel Mare**, iar Valeriu Cristea, dărimind teza obiectivităţii lui Neculce, n-a disociat intre adevăr şi ficţiune, intre istorie şi literatură, căci dacă cronicarul poate fi (şi este) un istoric subiectiv, ca scriitor e cu atit mai obiectiv, modificind realul in sensul semnificativului. E foarte discutabil dacă se poate vorbi de baroc in literatura română din secolul al XVII-lea ca Dan Horia Mazilu, iar coordonatele culturii româneşti din secolul al XVIII-lea sint deduse de Al. Duţu nu din scrierile fundamentale ale lui Antim Ivireanu, stolnicul Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir şi Neculce, ci doar din citeva traduceri de „pilde filozofeşti" şi „[illegible] moraliceşti", bisericeşti şi laice.

Ca orice critic adevărat, Mihai Ungheanu este preocupat mai [illegible] să afirme, decit să nege, şi obiecţiile pe care le aduce colegilor săi, benigne, sint mai totdeauna indreptăţite. Citeodată un control al faptelor ar fi fost necesar. De exemplu, e adevărat că Bacovia scrisese pină la 19 ani 17 din poeziile sale esenţiale? Aşa spune Agatha Grigorescu-Bacovia, dar bibliografia operei lui Bacovia arată că respectivele poezii au fost publicate abia una in 1899, două in 1903, 4 in 1904, 2 in 1906, 3 in 1907, cite una in 1912, 1914, 1916 şi 2 abia in 1927. Poezia din 1899 din **Literatorul** nu a fost pusă in volumul **Plumb** din 1916, ci in volumul **Comedii in fond** din 1936. Două poezii din 1904 şi cele două din 1927 sint puse in volumul **Cu voi** din 1930, iar poezia **Aiurea** din 1904 a intrat in volumul **Opere** abia in 1944. La 63 de ani poetul revenea la o poezie scrisă la 19 ani şi publicată la 23 de ani. Cele 17 poezii nu sint toate capodopere.

Sint şi cazuri cind Mihai Ungheanu nu se sfieşte să spună lucrurilor pe nume. Vorbeşte de „excesele [illegible]", de „tartarinadele exegetice" şi de „surprinzătoarea lipsă de luciditate" ale lui Ion Negoiţescu, de şicanele „[illegible]" fără suport real ale lui Mircea Iorgulescu, de [illegible] la Laurenţiu Ulici, de căutarea de „noduri in [illegible]" la Cornel Ungureanu, de [illegible] Ilenei Vrancea. Mihai Ungheanu e un polemist avizat, fără răutate, [illegible] al adevărului şi al [illegible] criticului, un critic de spirit independent, străin de orice vasalitate literară.

Al. Piru

CARTEA DE DEBUT

„Shakespeare — contemporanul nostru"

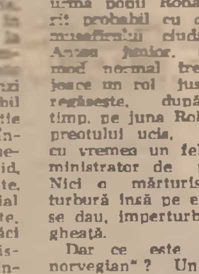

Chiar din capitolul introductiv al eseului său*), Mihai Rădulescu işi previne cititorii că „pe lingă demonstraţiile privind **rădăcinile shakespeariene ale psihologiei moderne** (...), vom incerca prin scurte inserţii in teritoriul gindirii dihotomice — antonimice, să luminăm şi citeva dintre metodele şi descifrările **stilisticii antropologice**" (s.n.). Aşadar, eseul işi divulgă premeditatele intenţii experimentale nu numai la nivelul temei generale abordate („rădăcinile shakespeariene ale psihologiei moderne") ci şi in ceea ce priveşte metoda de cercetare propriu-zisă, al cărei nucleu estetic, implicit axiologic, rezidă in sintagma-concept „stilistică antropologică", sintagmă-concept care, la rindul ei, din unghi psihologic, se sprijină pe serviciile „gindirii dihotomice-antonimice".

In legătură cu cele două probleme din urmă, nu credem că e nimerit să insistăm prea mult acum, intrucit pentru a ne da seama intrutotul despre ce anume este vorba s-ar cuveni să ne angajăm intr-o foarte extinsă discuţie alimentată de multitudinea trimiterilor bibliografice promise de Mihai Rădulescu in preambulul eseului său. Ca simplă impresie produsă de lectura acestui preambul şi a altor citeva studii elaborate de acelaşi autor, inclinăm să credem că eficienţa reală a „metodei" in cauză este de necontestat atit timp cit prezenţa şi in fluxul demersului critic este cvasiinsesizabilă, deci implicită şi nu ostentativ exclusivist-restrictivă, in sensul de acreditare a ideii că ea singura ar fi capabilă să lumineze profunzimile pină acum inaccesibile ale unui anume text literar. Mai direct spus: sigur că e cit se poate de plauzibil să se atribuie categoriei stilului, receptată din perspectiva definiţiei lui Buffon („stilul este omul insuşi"), o dimensiune distinct antropologică şi, ca atare, să se extragă de aici sugestii preţioase, utilizabile in sfera interpretării critice: după cum e un lucru de-a dreptul remarcabil ca in acelaşi preambul cu caracter teoretic să intilnim deosebit de subtile definiţii şi clasificări impuse de revelatorul impact dintre substratul dihotomic al gindirii umane şi formele antonimice de exprimare ale acestei gindiri, fenomen ce in- [illegible]

Nicolae Ciobanu

*) Mihai Rădulescu: „Shakespeare — un psiholog modern", Editura „Albatros" 1978.

DEZBATERE

● In cadrul manifestărilor prilejuite de cea de-a XXXV-a aniversare a [illegible] la Casa Scriitorilor, o dezbatere pe tema **„Aportul politic, diplomatic, militar al României la lupta pentru eliberarea popoarelor de sub fascism"**.

[illegible]

---

viaţa cărţilor

poezia

Viziune antiretorică

● In acest al patrulea volum*) al său Miron Georgescu experimentează ca modalitate lirică versul scurt, lapidar redus ca in parimii la insăşi ideea exprimată. Este o alegere perfect motivată de natura viziunii sale poetice dar şi un gest polemic, faţă de inflaţia metaforică şi retorică a unei bune părţi din poezia actuală. De altfel procesul simplificării nu vizează numai limbajul ci şi substanţa lirică. Citeva elemente revin constant (ochiul, piatra, izvorul, frunza, lacrima) şi intre ele se stabilesc anumite relaţii şi combinări ca in cazul valenţelor chimice definind insă de fiecare dată o structură: „cine să-mi pună / sub pleoapă / o frunză / pleoapa mea / nu este o toamnă // şi o piatră / se adapă / din izvorul / de sub pleoapă // cine să-mi pună // sub pleoapă / o lume / pleoapa mea / nu este / sfirşitul lumii // şi o piatră se adapă / din izvorul / de sub pleoapă // cine să-mi pună / sub pleoapă / o piatră / pleoapa mea / nu este nu este // şi o pleoapă / să deschidă / din izvor / se mai adapă // pleoapă de frunză / pleoapă de lume / pleoapă de piatră // din izvor / se mai adapă". Dar elementele sint subsumate celor două mari teme ale cărţii, trecerea şi metamorfoza, in fond faze ale unui singur proces pe care l-aş numi naşterea eternă: „şi mina / se va risipi / dar eu port / in palmă / incă de pe acum / un ou de piatră / şi nimeni / nu ştie / cum moare / un ou de piatră / şi gura / se va risipi / dar limba mea / cloceşte / incă de pe acum / un ou de piatră / şi nimeni / nu ştie / cum naşte / un ou de piatră // şi eu aud / cum in miezul / oului de piatră / foşneşte / iarba de miine // şi iarba sint eu". Motivul este complicat cu simbolul cuvintului creator (oul de piatră) fără a i se atribui totuşi un sens precis: cel biblic, al genezei sau eternizarea prin artă?

Autorul nu indică vreo pistă şi echivocul imaginii sporeşte gradul de poeticitate. Dar in ansamblu se conturează un sens şi o dialectică poetică a materiei. Trecerea intre viaţă şi moarte a căror esenţă este comună se produce prin metamorfoza formelor in urma unui ceremonial de purificare iniţiatică a elementelor: „va trebui / să ajung / şi la marginea / trupului // cu pielea / străpunsă / de ţarină / cu oasele / şlefuite / de lumină / cu singele / privind / dincolo de aer / şi numai / atunci / pielea / trupului meu / va fi cerul". Interesant este că drumul ritualic şi transformările sint interioare, trupul fiind marele templu al misterelor. Descifrarea şi cunoaşterea semnelor sale heraldice pot duce la eliberarea spiritului şi transcenderea morţii: „port in singe / un drum / de apă / şi singele / apă nu se face // port in oase / un drum / de piatră / şi osul / piatră nu se face // port in talpă / un drum / de moarte şi talpa // şi talpa / se opreşte / se opreşte / şi zace / şi zace / pină cind / umbra / de sub ea / floare se face // şi umbra / infloriită / se duce / mai departe / mai departe / mai departe / se duce // drum de moarte / fără intoarcere / nu există". Sau in altă versiune resurecţia este legată de venirea unui animal sacru, lupoaica simbol al vieţii şi maternităţii ocrotitoare in mitologia romană: „cu pleoapa / căzută / voi aştepta // şi să vină / lupoaica / să-mi lingă / pleoapa / şi iarăşi / voi vedea / lumina zilei" etc. Insă chiar in această concepţie vitalistă, integratoare apropierea morţii metamorfice nu poate să nu producă teamă şi nelinişte.

Aşa cum iarba şi piatra apar ca imagini ale existenţei şi statorniciei in timp, ochiul este elementul care traduce simbolic tragismul sentimentelor şi stărilor sufleteşti. Repugnindu-i insă gesturile dramatice, convulsia lăuntrică este perfect subliniată dar reflexul ei străbate in privire aşa cum sclipirea de o secundă a metalului dezvăluie tăişul lamei de oţel. Universul lui Miron Georgescu se situează insă tutelar sub un alt simbol **mamagruia**, un fel de „mumă" blagiană, matrice a morţii şi vieţii: „mamă griu / mamă vale / venim / la numărătoare". Semnificaţia este insă ambiguă, de această imagine legindu-se şi noţiunile de spaţiu şi timp pe care le incorporează şi totodată le depăşeşte: „ea este / de necuprins / cel ce o cuprinde / nu s-a născut / incă // ea este / pretutindeni / poate fi / sărutată / chiar şi pe buzele / morţilor / ea este / in afara / timpului / secundelor / se micşorează / cind se ating pe pintecele ei". Din păcate datele acestei posibile schiţe de metafizică a „pămintului" nu sint dezvoltate in toată dimensiunea lor rămînind doar in stadiul de sugestii poetice. In rarele lui apariţii editoriale, Miron Georgescu are totdeauna un timbru nou, original care compensează prin calitate, superproducţia cantitativă a unora dintre confraţi.

Paul Dugneanu

*) Miron Georgescu: „Mamagruia", Editura „Albatros", 1978.

proza

Invenţia tehnică

● Nu altfel decit **Vara unui fost campion de pian** e şi volumul **Tunelul norvegian** de Nicolae Prelipceanu,*) poet fantast şi paradoxal, interviewer sagace, fără complexe, la a doua manifestare prosastică. Totuşi, un accent inedit e numaidecit izbitor şi consistă in elementul voit fragmentar, căci **Tunelul norvegian**, zice autorul, e format din „fragmente uşor fantastice dintr-un roman realist mult mai amplu". In realitate, infăţişarea originară de ordin „realist", poate fi reconstituită cu uşurinţă.

In satul Lumeşti, aflat pe lingă oraşul Privilegiat, locuiesc doi vecini, invăţătorul Dan Anton cu fiul său numit la fel, şi preotul răspopit, ajuns funcţionar la primărie, Toma Roban. [illegible] „raion" in chip [illegible] neidentificată, probabil reprezentanţii cine ştie căror „organe oculte". Invăţătorul Anton, ins mediocru şi relativ stupid, se mută in altă localitate, obsedat de succesul social şi, in sfirşit, innebuneşte, intr-un chip ciudat, căci işi inchipuie că este dispărutul popă Roban. Internat in balamuc, moare şi acesta in niste circumstanţe cu totul neverosimile [illegible] cu pămînt de colegii de ospiciu, după un [illegible] bine, in cadrul unui soi de joc funerar in care el ţinea locul mortului.

Cadrul se modifică brusc şi aflăm ştiri despre Dan Anton junior, fiul invăţătorului paranoic, elev in oraşul Privilegiat şi chiriaş al unor cetăţeni cu stare medie. In acea casă puberul descoperă o bibliotecă secretă, alcătuită de un misterios vizitator, plină de cărţi fascinante. In acest chip, găsim şi urma popii Roban, omorit probabil cu concursul musafirului ciudat. Dan Anton junior, care in mod normal trebuia să joace un rol justiţiar, o regăseşte, după mult timp, pe Juna Roban, fata preotului ucis, devenită cu vremea un fel de administrator de patinoar. Nici o mărturisire nu-i turbură insă pe eroii care se dau, imperturbabili, pe gheaţă.

Dar ce este „tunelul norvegian"? Un „assomoir" sordid, interbelic, unde invăţătorul Anton trăsese intr-o seară (cind era tinăr) să se ospăteze şi cunoscuse pe un oarecare Nicolae Herescu, figură simpatică, de spiţă boierească, dar boem, care lasă o sumedenie de tablouri de familie să se ducă pe apa Dimboviţei, cu prilejul unei inundaţii.

Mai mult nu se poate deduce din aceste fragmente „uşor fantastice", căci de la pagina 134 prozatorul a spintecat naraţiunea, a descompus paragrafele in propoziţii, propoziţiile in sintagme şi in cuvinte iar cuvintele nu o dată in silabe, a numerotat aceste „secvenţe" din ce in ce mai obscure ajungind cu unele sincope in numărătoare pină la 7 300. Pricina acestei inovaţii este cu neputinţă de detectat (probabil că ea lipseşte), insă efectul estetic este practic nul. Nimic inteligibil sub raport uman, nici un gest coerent, nici măcar o eboşă de tablou literar, numai cite o definiţie paradoxală urmată de un fragment fără legătură, apoi de o silabă şi aşa mai departe. Aleg, absolut la intimplare, un eşantion: „680 cite vorbe consum inainte in fiecare zi, 681 in fiecare 682 imprejurare 683 din 684 din 685 din 686 fiecare zi! 687. Cind ajunge o singură vorbă 688 sau nici atit 689 o singură silabă dintr-o singură vorbă 690 pentru a umple o zi". Autorul a voit să interpreteze viaţa ciclic şi mecanic (prin felurite exemple de balbism), s-o descompună in termenii gindirii imanente insă totul in chip stingaci, fără o intuiţie tehnică in adevăr durabilă.

Tunelul norvegian e din speţa romanului „integral": un ochi extern, omniscient, izolează părţi dintr-o realitate vastă şi le combină pe baza unui principiu arbitrar. Observaţia exterioară, conduitistă, e aci impletită cu un fel de monolog interior nebulos, de unde se deduce cu greu subiectul cugetător. Insă tablourile extrase din mediul lor, cite un gest acut, o propoziţie, un comentariu sagace — acestea sint remarcabile la analiza in amănunt. Ca un entomolog care fixează fluturele cu acul in insectar şi ii descrie fantezist infăţişarea, aşa procedează şi N. Prelipceanu. El este un acut comentator de „still life" de ficţiuni nebuloase şi paradoxale, fără instinctul construcţiei şi, ca atare, lipsit de finalitate epică propriu-zisă. Nota „poetică" a prozei lui Nicolae Prelipceanu consistă in accentul fragmentar, fantast şi in această „atomizare" a vieţii pină la o dimensiune microscopică, incit privit cu un ochean măritor, amănuntul ia proporţii terifice, irecognoscibile, ca intr-o planetă necunoscută.

Artur Silvestri

*) Nicolae Prelipceanu: „Tunelul norvegian". Editura „Dacia", 1978.

eseu

O sociologie a culturii spirituale

● O carte [illegible] Ileana Ioanid*). [illegible]

[illegible] mizele unor cercetări ulterioare, fără a se trece la aplicarea lor asupra unui material concret.

Derivă de aici şi trăsătura **epistemologică** a studiului: el ne apare ca o meditaţie asupra limitelor şi perspectivelor unor asemenea cercetări, ca o punere in gardă in faţa unor inerente iluzii şi deformări ale obiectului real prin prisma ipotezelor teoretice folosite: „In general, sociologia culturii spirituale se zbate in următoarea contradicţie: pe de o parte işi reiteră dreptul la existenţă ca ştiinţă, iar pe de altă parte, armătura ei teoretică şi-o ia dintr-un stadiul de cele mai multe ori depăşit al filozofiei, sociologiei, psihologiei" (p. 95). Şi, ca o consecinţă firească, ideia care explică intenţiile şi scopul autoarei: „A pune problema constituirii sociologiei culturii spirituale ca ştiinţă cu structură proprie, a circumscrie locul său in ansamblul disciplinelor sociale inseamnă, inainte de toate, a elucida raporturile ei specifice cu sociologia şi cu filozofia" (p. 184). Dificultăţile ştiinţifice şi filozofice ale abordării culturii derivă din relativa ei autonomie. In ultimă instanţă, problema crucială este aceasta: cine pe cine determină? Iar a elimina ceea ce autoarea numeşte „falsul determinism" al gindirii idealiste inseamnă a da numai jumătate din rezolvarea problemei. Se naşte intrebarea: cum şi prin ce mijloace se produce influenţa reciprocă dintre cultură şi celelalte sfere ale socialului, in ce constă parţiala indeterminare a primeia? Analizele determinismului şi teleologiei revin frecvent in rindurile cărţii pe care o discutăm. Căci, in bună tradiţie a gindirii abstracte, trebuie stabilită o ordine de priorităţi, o scară de valori cu putere de inglobare crescindă, astfel incit din ultima să poată fi deduse şi explicate toate celelalte. Posibilitatea culturii de a se mişca liber in acest sistem, de a determina şi a fi determinată intr-un mod nu linear ci dialectic, de a nu răspunde la unele consecinţe fireşti in ordinea cauzală, in sfirşit, de a crea stimuli, fără a fi primit, in acelaşi timp, solicitările respective, constituie nodul, incă gordian, al problematicii culturii spirituale.

Mihai Coman

*) Ileana Ioanid: „Societate şi cultură", Editura Politică, 1978.

---

compendiu

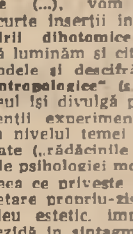

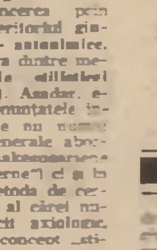

Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz. 1917—1977
Consiliul judeţean Bacău de educaţie politică şi cultură socialistă

● Culegerea conţine lucrările Simpozionului dedicat împlinirii a 60 de ani de la glorioasele bătălii purtate de armata română la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, organizat la 20 august 1977 in municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. [illegible] **In presa italiană a bătăliilor desfăşurate pe frontul românesc in vara lui 1917** [illegible] **Constituirea Legiunii române din Italia, rolul şi importanţa sa istorică** (Dumitru Zaharia), [illegible] **Eroul luptelor pentru unitate naţională in lirica populară** [illegible] Ioan Mitrea, Dumitru Ivănescu, Adrian Prisnp, Gheorghe Sibechi, Nicolae Irimiai [illegible] Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz precum şi a conjuncturii istorice.

Gheorghe Lupascu: „Stăpinul timpului"
Editura Eminescu, 1979

● O poezie cursivă, in care se intilnesc sentimentele cliseizate şi cliseele imagistice curente, scrie Gheorghe Lupascu. Banalităţi diverse sint topite muzical, cu ştiinţa versificaţiei, rezultatul fiind texte cuminţi, majoritatea [illegible]

Elena Nestor: „Romanţă de agrement"
Editura Albatros, 1979

● Proza Elenei Nestor este marcată de un sentimentalism oarecare. [illegible] pune in evidenţă o atmosferă a [illegible] repetate, egale, deşi prozatoarea face eforturi pentru a sparge tiparele conţinutului. Conflictele sentimentale sint inconsistente, psihologia personajelor e greu de susţinut in afara limbajului romanţios minuit cu fervoare de narator. O proză diluată şi „dulce" notează cu predilecţie senzaţiile desprinse din situaţii banale, investmintate erotic. Reveria sentimentală, fluentă de altfel, nu are un suport ideatic. Convenţionalitatea acestei proze provine [illegible] „Viaţa curgea fără mari bucurii şi mari răsturnări. Fericirea poate că nici nu e, la urma urmei, altceva..." (p. 78) sau: „Nimic in lumea asta nu poate sta pe loc." (p. 80).

Costin Tuchilă

ADRIAN PĂUNESCU

Poeme de dragoste și de planetă

Tu vrei poezii, poezii...

Tu vrei poezii, poezii,
Și ți-ar trebui poezii
De dragoste și de o fi,
De zilele toamnelor gri,
De țurțuri topiți peste zi
Și ți-ar trebui poezii
In care să nici nu mai știi,
Cuvinte, tăceri, armonii,
Ci numai atît, poezii,
In stare de-o te amăgi.
Dar eu cum n-aș vrea, doc-aș ști,
Să-ți dau doar atît, poezii
Ilogice, sfinte, candrii.

Ci, iată, prea frageda mea,
Ce-ți dau e pedeapsa cea grea,
Eu nu sînt poet de saltea,
Eu nu sînt poet-academ,
Cînd spun, spune inima mea,
Cînd tac, nu mai vrea viața mea
Cînd scriu, nu mă-nvălui în stea,
Poliția m-ar aresta,
Papoarele m-ar grația
Și-n tot ce e literă grea,
Nevalnicc în temenea,
Măreață în a lupta,
Se tinguie epoca mea.

Și, dacă la zid voi fi pus,
Cu tot ce am scris și am spus,
Zdrobit de-un delict presupus,
De vorbe cum vorbele nu-s
Eu, simplu poet, nu Isus,
Nici neamț, nici englez și nici rus
Ci doar un român nesupus,
Eu, dacă la zid voi fi pus
Și de un pluton voi fi dus,
Atunci, doar atunci, mai presus
De tot ce am scris și am spus
Un hohot de plîns și de rîs, —
Atunci, în momentul confuz,
Voi face-un pastel subprodus,
Cînd sîngele meu va fi dus
De vîntul ce vine de sus
Și tu vei vedea cum e pus
Să curgă pe cer în apus.

Inca nu

Veți spune și voi că mai este puțin
citind buletinul de noi analize,
simțind ale inimii farse și crize,
trăind accidentul c-avem un destin.

Dar eu vă anunț consolat și senin,
cu buzele-n flacără intredeschise,
că încă mai am de pictat Monalișe
că încă de boală mi-e sufletul plin.

Eu nu voi muri, nu am timp de aceasta,
mai am de-mplinit milenare porunci,
mai am de crescut generații și prunci,
vai, plugului meu îi mai sîngeră brazda.

Și cum m-aș apri, cum aș sta, cum aș plînge ?
Sînt lupte navale la mine în sînge.

Turnul contrariilor

Dau gloria de azi, pentru c-o am,
pe sărăcia fără strălucire,
mizeriei îi sînt, de voie, mire,
și pielea mea ar vrea miros de ham.

Prieten al tristeții mă proclam,
las pe bolnavi necazuri să-mi înșire,
în mine stau cădere și iubire,
un tun din univers îmi trage-n geam.

Incendiatul meu hipotalam
îmi poruncește-n tîmple albe fire,
cenușa lui o port spre nemurire,
lîngă credința mea față de neam.

Adolescentule, care eram,
mai dă-mi curajul tău din amintire.

Chirurg

Chirurgul fața și-a văzut-o-n rana
Aceluia pe care-l opera.
Se-apropia și se îndepărta
Fața pe care i-o-ntorsese rana.

El se citea pe sine cu migală
In ceea ce sub mîini îi sta să fie.
Ca un sicriu plutind pe-o apă vie
Chirurgul oglindit în rana goală.

Cum îl putuse sîngele răstrînge !
Cît de grăbiți erau să se despartă —
O moarte vie sau o viață moartă ?
Chirurgul oglindit era în sînge.

Umbra fără izvor se mărunțise
Și de atît necuviincios măcel
Chirurgul o simțit ieșind din el
Sînge din pleoapele întredeschise.

De învierea celuilalt nu știe
Nimeni acum, cînd amîndoi sînt una,
Acum, și pururea, și totdeauna
Sicriu deschis plutind pe-o apă vie.

Cautindu-l pe Avram Iancu

Avram Iancu e căutat de gîndurile noastre bune,
el a fugit din realitate, după cît se spune,
îl caută cu prostia, cu arcul, cu pușca și tancul,
s-a emis mandat de aducere aminte pentru
Avram Iancu.

Il caută patricienii, se consultă cu plebea,
dau foșnet a plîns — pentru el — garnii
din Țebea :
„Pe Iancu, pe Buteanu și Groza găsiți-i !"
In acest scop au loc nașteri, conferințe și
percheziții.

Negustorii de fluiere, negustorii de manuale
sînt aspru chestionați asupra dispariției sale.
In spitalele de nebuni oare nimeni nu-l știe ?
Sînt răsfoite fișele și cearceafurile secțiilor
de psihiatrie.

Semnalmentele lui se află afișate pe garduri,
actorii care-i joacă rolul sînt spălați de farduri,
mormintele sînt cercetate, crucile sînt frînte,
oasele neamului, a dor de Iancu, încep să cînte.

Avram Iancu e căutat la rude, cu binișorul,
adică e căutat la aproape tot poporul.
Nimeni nu știe unde e dînsul ;
dacă-l acoperă bătrînele neamului cu plînsul ?

Dacă vor să nu-l înghită moartea și hidra
și l-au împărțit de bogdaproste la toți copiii
din Vidra ?
Dar poate chiar căutarea aceasta
care trimite oameni la focuri și-i pune
să întoarcă brazda,

Căutarea aceasta, dorul acesta, care-și
înfierbîntă rangul
sînt tot ce ne-a mai rămas din Avram Iancu.

Portret de rana'

Mă simt o rană, mîndră, suverană,
O rană ce uitîndu-se în sine
Se confesează lumii, că-i e bine.
Vai mie, de-aș putea rămîne rană.

Dar iată, clipa cea cumplită vine,
Un fulger mă lovește în sprîncenă
Și sînt silit să mă întorc în mine
Ca rana care-și face altă rană.

De parcă, ochiul mi-ar pleca prin carne,
Să-și caute privirea și apusul
Și-mi pleacă plutitor în trup, auzul
Și-ncepe creierul să se răstoarne.

Vai mie, am însingerat de stele,
Infipt în rana mea, pîn-la prăsele.

Riscul de a fi maret

Cum după moarte mai nimic nu este
Și nici o întîmplare nu urmează,
Că viața-i zori, iar moartea e amiază,
Iar noaptea este ultima poveste,

Nu mai vorbim deloc, că n-ar fi cazul,
Despre-ntîmplările de dinainte,
Dăm o biografie de cuvinte,
Și nu știm cine-a fost de fapt Viteazul.

Nemaibătînd tot drumul lui cu talpa,
Ci dintr-o carte culegînd ecoul,
Nu vrem să știm prin ce-a trecut eroul,
Ce obosit intra Mihai în Alba.

Viteazul nostru, zeu n-a fost să fie,
Ci am într-o riscantă măreție.

Trei minus unu

Străin mi-e pe veci orice fel de confort,
Din oricare bombă m-atinge o schijă,
Vai, sîngele meu amurgește de grijă,
Coroană de lacrimi pe fruntea mea port.

Părerea de bine-i părere de rău
Și voie nu dau minții mele să spere,
Albinele-aduc și otravă și miere,
Cu Ea plîng tristețea destinului Tău.

Cu Tine vorbesc hohotind despre Ea,
Sîntem mioriticul, tragicul trio.
Cu tine fiind, pe ea n-o vai privi-o,
Dar fi-va de-o pururi în inima mea.

Și poate că eu mai curînd aș cădea
Bolnav Cavaler de Neant și Adio.

Drept și datorie

Cuvintele mele nu sînt în puterea dicționarelor,
Surîsul tău e ca o iscălitură de înger,
Dacă tot n-au papoarele dreptul cinstit
al hotărîrilor,
Pentru ce eu, la marginea limbii române,
să sîngerez ?

Binecuvîntă, Doamne, pădurea dinaintea
topoarelor,
Paltin și fag, brad și ferigă și sîngerez,
Poate-am să mor aici, diavol, proprietar
al izvoarelor
Lîngă surîsul tău, ca o iscălitură mortală
de înger.

Sînt mereu răstignitul între epigramă și epopee,
Victima luptei dintre pasiune și idee,
Tensiunea nervoasă dintre tot ce nu este și ce e,
Pianjan disperat între dreptul și datoria față
de o femeie.

Cuvintele mele te cintă, distanță minimă,
Dintre planetă și inimă.

Ilie C. Ilie

I se sfîrșise viața, murea prin hîrburi anul,
Pămîntului plătindu-i o ultimă chirie,
Pe patul lui de moarte, se pătimea țăranul,
Și nu putea să moară Ilie C. Ilie.

Și cînd, mîncat de bube și refuzat de moarte,
Ațos pe dinăuntru și slab pe dinafară,
I l-au adus pe preot, el l-a lăsat deoparte
Și i-a șoptit țărăncii de ce nu poa' să moară,

Iar ea plecînd în fugă la dînșii în comună,
La un bătrîn prieten ai celui ars de gînduri,
In noaptea fără oameni, în noaptea fără lună,
S-au dus la o fîntînă de-acolo, din pămînturi.

Ilie C. Ilie mai are-o datorie,
El viața și-o păzește de parcă-i o cozarmă,
Cu-un vultur vechi sub gene, Ilie C. Ilie
Nu poate nici să fie, nu poate nici s-adoarmă.

Cu lămpi și felinare și cu țigări aprinse,
S-au aplecat țăranii fîntînă de fîntînă,
Să caute un vultur cu aripile-ntinse,
Zvîrlit cîndva acolo de-o-nstrăinată mînă.

Fusese acest vultur semnul țării noastre,
Pe monumentul nostru sărac dar fără pată,
Ne aminteam, privindu-l, că am învins dezastre,
Dar ne-au mințit dușmanii că-i cioară vinovată.

Și noi, cu mîna noastră, l-am rupt de pe statuie
Și-n nu știu ce fîntînă l-am azvîrlit să piară,
Cît el asupra noastră și-a țării noastre nu e
Nici un român în pace nu va putea să moară.

Și neștiindu-i locul sortit să-i fie groapă,
Fîntînă de fîntînă l-au căutat țăranii,
Sleind astfel tot locul și dînd o nouă apă
In noaptea-aceea aspră care-a durat cît anii.

Și-n zori, într-o fîntînă bolnavă și murdară,
Ei l-au găsit pe vultur, l-acoperea pietrișul,
S-a auzit sub piatră cuvînt de apă clară,
Căci el peste izvoare dormea de-o curmezișul.

Pe marginea fîntînii l-au ridicat să-l spele,
Dar n-a mai fost nevoie căci vulturul, prin sine,
Pe-un filfîit năprasnic s-a ridicat la stele,
Reintregind statuia aflată în ruine.

Și cînd, curat și teafăr, s-a așezat la locul
De unde îl rupsese Ilie C. Ilie,
In muribund se stinse o împăcare focul,
Și apa din comună nu a mai fost sălcie.

Cu ton de tîrziu

Simt că vor sări asupră-mi schije,
Spre blîndețea capului cărunt,
C-am purtat papoarelor de grijă,
C-au mai multe tunuri decît unt.

Mi-i ființa trapat de afișe,
Către lume, fața mi-a încrunt.
Simt la poartă pas de roți de bîrje,
Simt, pe limbă, gustul de pămînt.

N-am făcut pe omul cumsecade,
Imperfect și sincer am rămas,
Cu avertismente și balade
Cheltuii al gurii mele glas.

Și-acum simt venind către obraz
Ghilotina frunzei care cade.

Ecou la elanii altui poet

Ce bici teribil fără nici o milă,
Ce bici care mă împingea s-adorm,
Un bici fierbinte cu un șfichi enorm,
Gheară și plisc, altei și camarilă.

De cîte ori m-au potolit cu biciul,
Crestîndu-mă istoric și adînc,
De-am început să plîng și să mă plîng,
Era durere dar părea un viciu.

Și-acum, că s-a făcut în lume vară,
Și biciul e-adormit pe pielea mea,
Aproape confundîndu-se cu ea,
Acum că-i este lene să tresară,

O, libertate dulce-a vieții mele,
Să scap de bici cedîndu-i niște piele.

Micșorări

Nu-ncape într-un trup sau într-o țară
Vinovăția mea fără de vină,
Nou Babilon, lumină din lumină,
Vinovăția mea e planetară.

Memoria nu poate să-și revină
Din amintirile ce-o apăsară,
Pe creierul cît bulgărul de ceară
Se iscălește lumea cu chinină.

Am să-mi mai port prăpădul pîn-la vară,
Sub masca mea de candidă jivină,
Atît mai poate friul să mă țină
Și-apoi s-ar cuveni din găici să sară.

Și culpa mea, mai mult ca planetară,
Va fi atît : un crin într-o grădină.

Biruitorul

Epoca ne e caz și ni-e necaz,
Epoca doare și epoca-mbie,
Epoca dă secunde cu chirie,
Nu-i mîine ce-a fost ieri și ce e azi.

Și totuși, mai putem avea obraz,
Tandrețe, echilibru și mînie,
Esența epocii e încă vie,
Exemplu e băiatul meu, viteaz.

De jos și pînă sus el e-ntrebare,
Gîndește mult și suferă curat,
De toate cîte sînt, m-a întrebat,
Și are corecturi la fiecare.

Cît timp acest băiat va fi bărbat
Eu cred și sper, la vremea viitoare.

Acatist

Doamne-al sfîrșitului nostru de veac,
Cinic, politic, trist Dumnezeu,
Apără osul băiatului meu,
Dă întrebărilor sale un leac.

Timpul ni-i, iată, tot mai sărac,
Drumul spre moarte ni-i tot mai greu,
Dă-i doar o parte din ce-ți dau eu
Și despre răul tău am să tac.

N-am să țin seama că ne omori,
Pentru eroare te voi ierta,
Ține-mi băiatul în grija ta,
Doctor ai nostru, Zeu de Erori.

Îți dau din mine viață și timp,
Dă-i-le lui, după-o vreme, în schimb.

Recviem pentru poetul poeziei

Am așteptat să treacă timp destul
Pentru-a putea în liniște închide,
Ca pe-un zăvor de taină, glasul meu,
Plîngînd pe cel din urmă Philippide.

Cei ce i-au luat din drept îmbrocă, azi,
Ca pe-un efect ce i-ar purta departe,
Tristețea lui de om însingurat,
Mantaua lui de veghe și de moarte.

Poporul meu, tu nu știi ce-ai pierdut,
Te-ai învățat cu morțile trucate
Și n-ai mai dat crezare tristei vești
Că el murind, se stîng, o clipă, toate.

Uzinele electrice clipesc,
Pisicile din ochi își pierd din rază,
O-nvălmășeală-n creier toți simțim,
Parcă nici luna nu mai luminează.

In toate cîte-au fost era și el,
Cu partea lui de liniște și bine,
Ce n-a putut la alții pedepsi
El a tăcut și-a pedepsit în sine.

Și-atît de bun, și-atît de împăcat —
Nedeosebindu-și epoca-ncordată —
Incît el, mort, de mult ni se părea
Și-acum murind murea încă o dată.

Am așteptat să tacă gîzii lui,
Ce-n remușcare nu sfîrșesc a-l plînge,
Dar boala lui nu-i boală pentru ei,
Că-n vine au cerneală, nu au sînge.

A fost boier, dar și mai mult poet,
Atlant de iluzorii Atlantide,
Dă, doamne, vreme bună-n Univers
Pe unde-i sufletul lui Philippide.

Pentru-nceput, înaltă mila ta
Să-i dea ceva să simtă și să scrie,
Și vei vedea că însuți te cuprinzi
De omenească lui melancolie.

Apoi, cînd te vei supăra pe el,
Că are dar de cărți și dar de ducă,
Să-i interzici să scrie ca poet
Dar dă-i ceva în ceruri să traducă.

Și pedepsit ca și pe-acest pămînt,
Neștiutor de uneltiri perfide,
Din cînd în cînd mai dă-ni-l în vreun vis
Și nouă pe poetul Philippide.

Psihoza buletinului de știri
Ne-a dat un fel de rea imunitate,
Nici nu mai știm ce-i grav și ce-i ușor,
Ce-i rîs, ce-i tragedie dintre toate.

O zi ca multe altele a dat
Furtuni, răpiri, ciocniri, efemeride,
Și între două știri despre petrol,
Moartea lui Alexandru Philippide.

Deloc orgolios și agresiv,
Dispus mereu în taină să și moară,
Să nu cumva să credeți, scribi mărunți,
Că acțiunea voastră-i mai ușoară.

Un ultim Philippide a murit,
Căzînd scîrbit în mit și-n transcendențe,
Dar alți poeți au răsărit pe loc
Să umple dureroasa lui absență.

El v-a iertat, dar nu vă iartă ei,
Că umiliți și-ați umilit poeții,
Poetul poeziei a căzut,
Dar îl vor răzbuna poeții vieții.

ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor

Poeta Daniela Crăsnaru s-a născut la 14 aprilie 1950 la Craiova. A debutat în 1967 în revista „Ramuri". Absolventă a Facultății de filologie (secția română-engleză), în prezent redactor la Editura „Eminescu". A debutat editorial în 1973, cu volumul „Lumină cît umbră" (Editura „Eminescu"). Alte cărți de poezie : „Spațiul de grație" (Editura „Eminescu" — 1976) și „Arcași orbi" (Editura „Cartea Românească" — 1978).

DANIELA CRĂSNARU: «Nu există poet care să nu creadă în ceea ce scrie»

— Sînteți poet și editor. E greu ?

— Este foarte greu să fii poet-poet. Mai ales la tinerețe. Majoritatea colegilor mei de promoție sau, mă rog, de vîrstă poetică, sînt poeți-redactori, poeți-editori, poeți-profesori (suplinitori, navetiști), poeți-funcționari, poeți-bibliotecari ș.a.m.d. Deci, condiția de „poet și încă ceva" este, cred, cvasigeneală. Cei care vor să fie buni cetățeni (și cum să nu vrea un poet să fie astfel ?) se străduiesc nu numai să scrie mai bine, dar să-și plătească și întreținerea, lumina, ratele. Mai deunăzi, cineva care-și terminase demult ratele și-și văzuse copiii pe la casele lor, mă întreba dacă am așa, cumva, un sentiment stînjenitor tot citind manuscrisele altora, alinînd, punînd virgule și căciuliță pe L... N-am mai stat să explic faptul că a redacta un manuscris presupune mult mai mult decît acordarea cu legile gramaticii...

— Ce i-ați răspuns și, în fond, ce presupune, în principal, munca de redactor într-o editură ?

— I-am răspuns că sentimentul acela nu e de stînjeneală sau de umilință, ci, mai degrabă, de oboseală. Nu-i așa simplu să citești de la 7,15 la 15,45, să rămîi cu mintea limpede și să iei și o decizie justă. Mi-e teamă mereu să nu-i nedreptățesc pe cei cărora le vine rîndul la 7,30 dimineața, cînd buna mea dispoziție intelectuală nu e la cote maxime. Totul este însă compensat de apariția manuscriselor de excepție. Nu e puțin lucru să fii primul cititor al unei cărți minunate, pentru care merită să faci orice ca să apară. O carte excelentă pe care ai redactat-o te face să uiți că citești zeci de pagini anoste și nici măcar n-ai terminat cu lectura clasicilor, că răspunzi prompt și politicos sutelor de veleitari și nici măcar n-ai apucat să-ți termini lucrul pe propriul manuscris. O astfel de carte, care, ce-i drept, nu apare lunar, te spală de orice gînd întunecat și-ți dă puterea să reziști.

— Poate spune cineva — și credeți asta cu tărie — că este de profesie lector de carte ?

— Meseria de lector de carte există pentru că există meseria de scriitor.

— Revin la întrebarea anterioară : cum trebuie să fie un lector de carte ?

— Lectorul de carte nu trebuie să fie nici funcționarul mediu, care la manuscrisul din brațele scriitorului și-l pune în brațele tipografului, dar nici stăpînul foarfecelor de tuns inspirația conform unui stas neînscris în nici o lege. Viața ridică destule probleme ; atunci și literatura, dacă vrea să se înscrie în linia realismului, trebuie să le consemneze. Întîi ar trebui să eradicăm problemele dificile din viață. Dacă începem invers, eliminîndu-le din literatură, n-am rezolvat nimic, poate doar trecerea de la realism la fantasticul comic.

— Particularizați răspunsul, adaptînd tezele de mai sus propriului stil de muncă.

— Ca lector de carte, încerc să fiu corectă, să nu-i nedreptățesc pe cei care nu scriu în genul sau pe gustul meu, să nu fiu mai circumspectă decît aș vrea să fie alți cu mine cînd predau un manuscris unei edituri. Mi-ar place să am experiența lui Elis Bușneag și gustul literar îndubitabil al lui Mircea Ciobanu. Mi-ar place să le pot căpăta fără să fiu nevoită să stau în echilibru instabil, adică să-mi așez spiritul în două luntri.

— În discuțiile purtate cu tinerii scriitori, chiar în spațiul afectat acestei rubrici, a revenit — în cîteva rînduri — problema tirajelor. Unii dintre scriitori, între ei și tineri, se plîngeau că au tiraje prea mici la cărțile lor, alții că tirajul este o pseudo-problemă sau chiar că tirajele mici ar favoriza pe autorii respectivelor cărți — devenite, prin voia editurii, chiar de la început „cărți rare". Ce poate spune pe această temă un om din mult discutata — și nu întotdeauna cu blîndețe — branșă a editorilor ?

— Cu tirajele este o problemă complicată, pe care am înțeles-o greu, ca pe orice problemă legată de bani, rentabilitate, balanță economică etc. Cred că ne-ar trebui o pagină de revistă numai pentru calcule. Așa că să trecem la...

— ...condiția grafică a cărților.

— Coperțile primelor cărți (pe care azi le ținem sub sticlă, în muzee, spre mîndria și pilda urmașilor) au început prin a ține de domeniul artei. Azi, coperțile sînt asimilate tot mai mult ideii de ambalaj. Și, așa cum datoria conținutului este de-a fi valoros, datoria ambalajului este de a fi ieftin. Și ca să vrem să fie și ieftin și frumos, asta ar necesita un efort la care nici măcar imaginația noastră nu poate subscrie.

— Cum credeți că se poate imagina, pornind chiar de la modul în care l-ați parcurs, traseul ideal al unui poet — debut sub semnul entuziasmului, urmărirea atentă din partea criticii, în fine, meritata, dorita consacrare ?

— Nu cred că se poate imagina un asemenea traseu ideal. Am trece la producția de serie. Or, arta nu poate avea nimic comun cu înserierea. Sigur, sînt destule procedee (extraliterare) de a te înscrie în topurile literare. Prefer să nu apelez la ele, adică să-mi rămînă, ca și pînă acum (vorba unui prieten al meu) de neatins, de neatins. Ce să fac, ăsta e orgoliul modestului!

— În ce constă, pentru autoarea „Spațiului de grație", spațiul de grație al propriei sale poezii?

— Spațiul de grație imaginat de mine nu are nimic comun cu grațiosul, fragilul, eteratul — așa cum , din comoditate, s-a înțeles uneori. Cîteva versuri ale unei poezii (care purta chiar titlul volumului cu pricina) delimitau destul de clar intenția mea : „Aerul se înfioară asupră-mi / ca blana unui animal al cărui suflet sînt / veșnic tînjind după spațiul de grație / dintre gheara lui și pămînt". Iată, deci, că am și precizat unde se află pentru mine acest spațiu tensionat al poeziei.

— Cum ați dori să vă fie citite de către critică poemele ?

— Sigur că versurile trebuie citite cu oarecare atenție pentru a nu cădea în capcana alegerii celei mai comune conotații. Altfel, e foarte simplu : autoarea e femeie, grația e și ea feminină, ce mai, de aici și pînă la „pas des deux" și reverență pare a nu mai rămîne nimic. Ar mai rămîne, desigur, efortul unei lecturi cît de cît atente.

— Aveți deplină încredere în poezia pe care o scrieți ?

— Nu există poet care să nu creadă în ceea ce scrie. Pînă și veleitarii, fabricatorii, cei care se gîndesc la literatură ca la o marfă, cred în ceea ce fac. Altfel nu s-ar explica perseverența lor.

— Mă refeream la altceva, la ceea ce trebuie să fie poezia pentru a rezista timpului.

— Încerc să scriu o poezie a „temelor eterne" și fug pe cît pot de anecdotică, oricît de tentantă ar fi. A scrie poezii despre coada la alimentara sau despre chinul de a sta pe o stradă cu multe tramvaie mi se pare o copilărie. Rezistența în timp a unei opere poetice este asigurată în primul rînd de valoare. Temele pitice, conjuncturale, aplauzele care fac uneori loșcul cuvintelor sau al ideilor nu pot conferi unei lucrări literare perenitatea.

— Una dintre curiozitățile cititorului de poezie se referă la regimul de muncă, la laboratorul poetului...

— Între orele 7.15—15.45 sînt la servici. După 16.30, cînd ajung acasă, sînt — cum se spune — liberă ca păsările cerului. Adică fac piața, apăi, gătesc, mă gîndesc la ce mi-ar fi plăcut să mai citesc, așa, pentru mine, „lectură particulară", fără normă. De scris, scriu numai cînd simt nevoia. Nu-mi programez să scriu atîtea poezii pe zi, pe săptămînă, sau mai știu eu cum. Scriu rar. În această privință îmi acord, în sfîrșit, totală libertate. De cîte ori se întîmplă să trebuiască să scriu ceva pentru vreo emisiune radio sau pentru altceva, într-o alertă, mă precigit și, pînă la urmă, nu iese nimic cum trebuie. De aceea nici nu-mi propun să scriu cărți. Scriu poezie cu poezie, în 2—3 ani, le adun într-un volum subțire. Cel mai bine scriu cînd nu-mi merg treburile prea grozav, ca acum, de exemplu. De aceea cred că viitoarea mea carte nu va fi prea rea.

— Despre ce carte este vorba ?

— Lucrez la un volum de versuri cu titlul provizoriu „Cringul hipnotic". Am în proiect și o carte pentru copii.

— Ce crezi despre inițiativa revistei „Luceafărul" de a da curs acestei rubrici în care apare prezentul interviu ?

— Aș avea o propunere pentru titlul rubricii. În loc de „Ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor" — „Tînărul scriitor scrie ceea ce gîndește ?".

— Scrieți astfel ?

— Încerc. Mi-ar place să cred că și reușesc. Nu-i așa simplu. Totul se leagă de răspunsul la prima întrebare.

Dan Mucenic

petru anghel

Pe de rost

Despre ce-aş mai putea cu o lacrimă scrie
pentru ochiul acela indelung neprivit,
dar aşa mi-au ursit ursitoarele mie
cind pe lume eram inceput şi sfirşit.

Despre iarba de-acasă, despre ingerii goi,
despre tot ce cunosc mai puţin decit sint,
eu eram ochiul ars in cumplitul război
să vă sprijin vederea intre cer şi pămint.

Despre moarte-aş fi vrut să rostesc un cuvint
ca să sune adinc intr-un veac de apoi
dar legată mi-e gura cu un greu jurămint
de nădejde in iarba răstignită pe ploi.

Despre ce-aş mai putea, despre cite şi toate,
despre tot ce-am iubit pină miine tirziu,
despre toate acestea pe de rost lăcrimate
pentru ochiul acela de fiu.

Somnul

Fiule, povestea-i pe sfirşite, iată,
se zăreşte ţărmul de atita mers,
vintul dinspre apă a-nceput să bată,
urmele in pulberi de argint s-au şters

Plopii arşi pe stele picură de ceară
ca un semn că drumul a rămas atund,
cine să mai umble noaptea pe afară
cind strigoii galbeni mişună in prund.

Se aude somnul ciinelui din lună
incălzind culcuşul indelung uitat,
ochiul nu mai ştie lacrima s-o spună
pentru iarba lumii de april curat.

Leapădă-te miine, hohotind, de mine
şi de plopii veştezi care-n cer s-au stins,
spulbere-se-n pulberi urmele străine,
tu de alte doruri să te laşi cuprins.

Doar atunci pe drumuri se va pune pace
intre toate cite fi-va să induri,
o, s-ascult urechea dulce cum desface
sunetele limpezi ale altei guri.

Toamna

Unde şi cind, dar caută şi stringe
din pulbere chipul rămas neşters
la rădăcina lacrimei de singe
a ochiului vărsat in univers.

Septembrie, octombrie, şi toate
acele veşti cu sunet uniform
din clopote de ceaţă răsturnate
asupra ierbii-n care zeii dorm.

Unde şi cum, dar fi-va a te-ntoarce
insecetat la plinsul tău dintii
pe care ţi l-au plins duioase Parce
de-ai căror dar tu orb o să rămii.

Octombrie, noiembrie, se gată
de cununii perechile de miri,
via pe deal se-mpleticeşte beată
in aşteptarea dulcilor iubiri.

Tu, Petru Anghel, ochii ţi-i ascunde
adinc in somnul frunzei, aşternut
la rădăcina lacrimei de unde
se vede văzul celui nevăzut.

Final deschis

Ar fi vremea să vă scriu şi despre mine
un poem de două veacuri, realist,
cu-ntimplări in care este tot mai bine
să mă-ntimplu iar şi iar ca să exist.

Nu ştiu cine, nu ştiu cind, o să plivească
rindurile inşirate fără har,
poate-un ins cu ochi apoşi de broască
va să spună că sint toate in zadar.

Insă eu de cind tot stau pe lume
mă gindesc cu gindul tot numai la voi,
vouă, aşadar, vă las anume
ce-am putut agonisi-n aceste foi.

Voi să mi le judecaţi pe indelete
după chipul limpede şi-asemănarea
care-odinioară vi le dete
cel ce se imprejmuie acum cu zarea.

Numai vouă dorul meu să vi se-ntimple
pină-n veacul unde-am stat odată trist,
iarbă dulce o să-mi crească-atunci la timple
şi-o să ştiu că sint acasă şi exist.

marta bărbulescu

Ca şi cînd...

In fiecare clipă trec pe lingă mine
uimindu-mă de atita cer
de atita cintec
şi iubire...

Pasărea ascunsă-n liniile vieţii
incă inainte de naştere
inainte de moarte
in timpul necesar...

Şi această robie
arzindu-mă lent ca şi cind
păduri de iubire ar trece prin
trupul meu transparent...

Atît de tînăr...

Tufa de liliac
refuzind să adoarmă.
Ierburi aprinse
de-un vis neliniştit

Peste toate
naiva ta certitudine
că lumea e o carte poştală ilustrată
cu urări de bine

Sînt zile

Sint zile cind mă intorc in mine
aşa cum se intorc recruţii
intr-o scurtă permisie...

Sint ore cind mă mai pot indrăgosti
de soare, arbori şi păsări
ca de-o iubire indelung aşteptată.

Peste galbenul amiezii
zbor cu aripi de flăcări
irepetabilă.

Fără de care

In noaptea lungă
veghez in amintirea
trandafirilor cu suflet curat.

Numele meu cere linişte
fără de care nu pot auzi nicicum
naşterea şi moartea spinilor...

Pe cerul coborit
in noaptea lungă veghez in amintirea
numelui meu in care voi exista...

● Prozele scrise de Nora Matei posedă, in pofida unor stingăcii stilistice, citeva note distincte in care am sentimentul de a descifra semnalmentele clare ale unei vocaţii autentice. Un simţ al compoziţiei, in primul rind, vădit mai cu seamă in abilitatea de a insera insolitul in existenţa curentă, şi de a-l desfăşura gradat, incitant, conferindu-i funcţii semnificante fără a-l degrada, fără a-l scoate din condiţia proprie, in tehnica intreţinerii ambiguităţii şi a dozării efectelor. Cu mijloace eminamente moderne, kafkiene in special, pe alocuri, şi in scopuri bine determinate (insă niciodată explicite), autoarea operează frecvent confuzii de planuri, cultivă oniricul şi fantasticul. O dimensiune a prozelor este parabolicul. O alta : liricul.

Semnatara e studentă in anul al doilea la Institutul politehnic din Bucureşti, facultatea de automatică.

Dumitru Micu

DEBUT nora matei

cronica slabă

Joia era zi de film.

Ii punea pantofii de plimbare cu virfurile boante şi incet de tot, ca să nu obosească, se indreptau spre casa de bilete. Ea era depusă pe banca de la intrare in timp ce bunica se aşeza la rind, răbdătoare, privindu-şi din cind in cind prin mulţime nepoţica.

Mult prea mică de statură pentru virsta ei, de pe bancă părea o cocoloaşă cu picioarele mici şi drepte pornindu-i din git, ţeapănă şi inexpresivă ca o păpuşă ieftină, doar ochii i se mişcau vioi şi inteligenţi.

Preocitatea izbucnea ca o ironie din trupul ei obosit, condamnat la sedentarism.

Nu trebuia decit s-aştepte să fie condusă dintr-un loc intr-altul şi să răspundă negativ la intrebări de genul „dacă nu mergem prea repede" sau „dacă n-a obosit".

Aici priveşte mereu capul băieţelului ce se mişcă repede in cadrul ghişeului de bilete : e foarte urit, dar asta n-o impiedică să-i privească ochii mari şi foarte negri, de idiot, dinţii albi, dar stricaţi.

Astăzi se simte privită mai insistent ca oricind, privirea-i atit de fixă incit predispune la mişcare, apropiere.

Se scoală cu mare greutate şi inaintează ţinindu-se de perete pină-n faţa ghişeului, aici stă inţepenită cu toţi ochii holbaţi in creştetul ei, aşteptind parcă o macara să vină s-o ridice, suficient de sus, aşa incit să poată vedea tot, fără să stingherească pe nimeni pentru asta.

Băieţelul şi-a infipt şi mai tare privirea in ochii ei mai albaştri ca cerul.

Vinzarea s-a oprit. A dispărut pentru un moment, după care a revenit cu o tablă, pe care a trintit-o in faţa găurii in sticlă, pe unde circulau banii : „Nu mai sint bilete".

Privirile li s-au innodat din nou, surprinzător; ea işi ţinea echilibrul probabil ancorată pe fundul ochilor lui, pină cind el a inceput să se uite absent in altă parte şi atunci ea a inceput să se clatine pe picioare : a venit bunica şi a transportat-o la o bancă — intotdeauna se găsea o bancă : dar ei nu-i păsa dacă se găsea sau nu ceva de stat, putea să cadă in voie, oricum, n-ar simţea nimic.

„Băiatul ăsta e cretin", incerca să-i explice bunica...

„L-au dat afară de la şcoală pentru că nu era in stare să invete şi, mai mult decit atit, rodea toate echerele din casă".

Fetiţa nu prea asculta [illegible] ce spune, oricum nu avea importanţă pentru ea, o lăsa să vorbească şi-n timpul ăsta se uita cu capul neobişnuit de mare intre două pagini de carte şi inspira mirosul proaspăt de tipar — o carte proaspătă îi dădea cele mai mari satisfacţii olfactive şi mai ales tactile, — se plimba cu palma pe suprafaţa usor rugoasă, simţind in buricele degetelor formele literelor.

Bunica repeta mereu s-o intrerupe, şi asta pentru că se străduia tot timpul s-o facă să nu-i pese de cum e ea, ea ştie aproape că nu era de loc, deşi asta era singurul lucru de care ar fi putut să-i pese intr-adevăr vreodată.

Da, era foarte egoistă, recunoştea chiar ea că ura pe toată lumea ce tăbăra cu privirea asupra ei in momentele de mişcare.

Aştepta ziua de joi mai mult ca oricind. „Da, negreşit că e idiot, dar asta pentru că nu s-a ocupat nimeni de el, orice se face dacă ai picioare sănătoase".

Şi-apoi mai era şi filmul.

Tocmai îi căzuse in mină o cronică despre el. Crimele o fascinau, dar nu putea pricepe exact cum era cu ea. In tot cazul, era spre sfirşit, subiectul fiind mult mai complicat.

Işi plănuise totul de-acasă. Avea să tacă incet, in timpul filmului, n-avea să deranjeze pe nimeni, oricine ar putea privi de jos peste ea, apoi ghişeul de bilete, faţa lui mereu buimacă, muţenia lui exasperantă, şi toate astea ea le va suporta in tăcere, pentru ca să se poată linişti, pentru ca să poată avea ochii ei frumoşi şi albaştri proiectaţi in spaţiul orbitelor lui uluitor de adinci, negre şi goale.

In timpul filmului incerca să-şi amintească ce citise despre el, relatarea era nesugestivă şi consternantă : de exemplu, scena cu crima de pe pod — o fată tinără cu ochii albaştri — dar asta e scena cu care se incheie, era momentul să se ridice (bunica ar crede că ea se duce la toaletă), tinărul o ţinea de mină, pe pod, fata privea in apă — aici n-a inţeles exact cum s-au petrecut lucrurile, totul era foarte ambiguu, iar autorul se temea să nu devină prea explicit.

Scoţoare-o sală, tinărul îl urmăreşte atent mişcările, o caută poziţia din care ar putea s-o arunce mai bine, o intrebare stăruia in mintea ei : dacă fata ştia să-noate.

Şi-a oprit cu vehemenţă reflecţiile, s-a ridicat incet de pe scaun, a pornit agale spre uşă, fără să se uite inapoi, nu intrevedea nici o posibilitate de salvare, dacă nu ştia intr-adevăr să inoate ? ! !

Băiatul stătea pe banca ei şi fuma.

Nu părea deloc uimit că o vede, o privea la fel de prosteşte ca şi pină atunci.

Era atit de aproape, îi era frică că n-o să-i poată suporta privirea. Se uita alături, dar s-a gindit că-i poate mai bine să-i vorbească : „Ai văzut filmul ?"

El a zimbit prosteşte, ei i se părea că ride, a repetat intrebarea, el i-a răspuns că nu înţelege.

A ajutat-o să iasă in stradă, impingind-o uşor cu mina, de la spate. Ea şi-a exprimat dorinţa să meargă-n parc, cu o cochetărie pe care nici ea nu ştia de unde a luat-o.

Băiatul şi-a infipt degetele intre omoplaţii ei mici şi osoşi şi-n maniera asta a transportat-o pină în parc.

În timp ce inainta cu o uşurinţă care o inspăimintă, simţea privirea lui, goală şi umedă, lipită de profilul ei rafinat, făcut, deloc de copil.

S-au oprit.

Tocmai ieşea din apă o lebădă albă. Işi scutură aripile de apă.

Avea impresia că el priveşte fix sub aripile ei, unde se zărea, prin puf, o suprafaţă fină de piele roz. A simţit o durere ascuţită in picioare, urma să fixeze o bancă.

Văzuse una după podulet. S-a intors cu faţa 'a el şi i-a fixat ochii. „La bancă !" — incerca să-l convingă, in timp ce el o privea cu aceeaşi nevinovăţie prostească cu care a rotit-o mai departe, ca pe un şurub, pină a ajuns cu spatele la el.

„La banca aceea !", a ţipat ea, simţind cum i se topesc picioarele.

Deodată s-a simţit inaintind perpendicular pe [illegible] cu mina lui infiptă intre omoplaţi şi ochii lui inexpresivi fără putinţă de salvare.

Lebăda era tot acolo şi inoata, cu aripile strinse — o lebădă inoată de virsta avea să rămină la baie.

Mai avea [illegible] pină la margine, apoi urma apa, [illegible], figura de ceară, bunica [illegible], apoi i-a amintit ... [illegible], dar simţea cum se clatină... mai era atit de puţin şi-ar fi vrut să se gindească la atitea lucruri, oricum două dintre ele i-au venit foarte repede in minte, in timp ce se zbătea prin aer cu mişcări mai repezi decit avusese ea vreodată : cretinul, probabil, că văzuse filmul, iar fata aceea in mod sigur că nu ştia să inoate.

Eftimie Modâlcă : „Constructori"

valeriu bârgău

Artă poetică

Intr-o cotigă am văzut delirind realitatea
Soseau in care de jertfă animale mari, senine
Linia orizontului se indepărta infricoşată
de cuştile leilor adormiţi.

O muzică liberă se ridica din pajişti, îi scrijela trupul
inăbuşeala intemeia o ţară a ei in cimp.
Incepe o zi a realităţii şi din pomi cădeau
Mamiiele, sperietorile seminţelor istoriei
Douăzeci, treizeci de secole vătămate
dansau pe cimpul aprins.

Da. Această artă poetică imi prieşte
Mă rostogolesc in ea. Pipăi evenimentele
Rădăcinile lor salzoase de sub stinci.
Dimineaţa se năruie
Sub ochiul pictorului veştejit.

Din patru zări or să năvălească soli la arta poetică
ii vor urmări contururile.
Vor strimba din nas la mirosul subteran
al unor porţiuni
— vor propune să meargă mai departe
de-a lungul marginilor zimţate ale timpului.

Pictură naivă

Pictură naivă. Amintiri grele cu tile
Ţărani desenaţi cu furca in mină pe bolta oraşului
Nopţile tinerilor — emoţionate — au din nou chip
Ies din beznă — sărută fosforul adunat pe pereţii
canalelor ;
apa industrială neagră şi rece
fermentează cu spaimă...

Aşa nu mai merge. Cetăţeanul alegind liniile albe
Cintecul in care totul merge înăbuşitor de normal
— să dăm crezare picturii naive
veşmintelor simple in care se imbracă inainte de noapte
lumea
pentru a-şi ocroti de ger şi intunecime rădăcinile.

Prin găurile din văzduh vedem pină la stele
Ciinii pierduţi de stăpini — arcaşii stăpiniţi de demonul
corzii
Atit de sensibile —
Incit orice tresărire a pictorului naiv
devine semn cu degetul pe aer.

Odă copacului mineral

In adinc am plins şi m-am ghemuit să ascult mineralele
ploua şi de pe calcar se scurgea singele unei lumi
Noaptea greoaie dintre minerale-i ereditară.
Dinăuntru se auzeau lovituri surde
Fulgerele intrau in scorburi.
Printre erele putrezite soarele a dat o raită
se aud troznind din incheieturi putregăite turnuri
in copacul mineral sint atitea lucruri minerale

Un autoportret in aceste păduri de eucalipţi
puternice valuri de clorofilă uscată
bezna se agaţă de lumina sufletului.

Prin ombilicul zeiţei ne sosesc veşti bune
prin văgăuni — celelalte
descărcări masive de emoţii şi guturai
ochioşi regi antici ingropaţi odată cu statuile
odată cu umbra şi existenţa lor de piatră
imperială.
Hai să ştergem cu buricele degetelor noastre moderne
scoarţa bătrinului copac
să răzuim cu cuţitele lava răcită
să-i căutăm virsta şi esenţa
culoarea ochilor
ugerul mineral in care vieţuieşte.

teatru

t

Dialogul cu publicul

După festivalurile anului care mai toate s-au ocupat cu analiza ori valorizarea produsului finit (dramaturgie, opera regizorală etc.), cel de la Satu Mare işi asumă problematica receptării estetice, implicind actorul şi spectatorul ca termeni fundamentali ai procesului de comunicare. Apoi, in funcţie de respectivul raport, aceasta presupune o acţiune de iniţiere a publicului, de atragere a lui la viaţa culturii teatrale, un refuz hotărit al marginalismului. Fiind un spaţiu deschis riscului şi indrăznelilor de toată mina, toleranţa faţă de liberul schimb de opinii ar trebui acum să primeze. Cu atit mai mult cu cit domeniul se dovedeşte incă nedefrişat, iar eficienţa iniţiativelor intr-un raport direct proporţional cu calificarea (ori calitatea) celor chemaţi să decidă. Interesul unei asemenea manifestări rămine indiscutabil dacă, cum susţinea unul dintre participanţii la colocviu, vom tinde să afirmăm un public real, interesat şi receptiv. Ţinind de experiment, festivalul sătmărean tatonează căi şi mijloace prin care işi poate dobindi o identitate inconfundabilă. Conştiinţa dificultăţii vine acum să disloce spectrul rutinei, indepărtează prejudecăţi, pretinde o mai acută adecvare la destinul culturii.

Exprimind starea actuală a preferinţelor, juriul a acordat următoarele premii : PREMIUL PENTRU CEL MAI BUN SPECTACOL — „Interviu" de Ecaterina Oproiu (Teatrul Lucia Sturdza Bulandra) şi „Dogoreşte soarele deasupra lui Seneca" de Kincses Elemer (Teatrul de Nord Satu Mare, secţia maghiară); PREMIUL PENTRU CEA MAI OMOGENĂ ECHIPĂ ACTORICEASCĂ — „Astă seară se improvizează" de Luigi Pirandelo (Teatrul din Oradea) ; MARELE PREMIU DE INTERPRETARE — Gina Patrichi in „Interviu" şi Boer Ferenc in „Dogoreşte soarele deasupra lui Seneca" ; PREMIUL DE INTERPRETARE A UNOR ROLURI MASCULINE — Corneliu Dumitraş in „Goana" de Paul Ioachim (Teatrul Giuleşti), Acs Alajos in „Dogoreşte soarele deasupra lui Seneca", Liviu Rozorea in „Astă seară se improvizează", Octavian Cotescu in „Interviu" ; PREMIUL DE INTERPRETARE A UNUI ROL FEMININ — Cristina Schiopu in „Astă seară se improvizează" : PREMII PENTRU CELE MAI BUNE ROLURI EPISODICE — Tamara Buciuceanu-Botez, Mariana Mihuţ, Ica Matache in „Interviu".

Cum arătam mai sus, utilitatea acestei intilniri festivaliere aflate la a doua ediţie, cu sprijinul A.T.M., al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Satu Mare şi al Teatrului de Nord, este de domeniul evidenţei. Am fost confruntaţi astfel cu o stare de fapt, ni s-a oferit fără artificii sau figuri de stil o radiografie a prezentului.

Valentin Dumitrescu

film

f

Logica surprizei

Fiecare cinematografie are un front al său, care e lupta de poziţii cu producţiile sale, cu o linie intiia şi filme a doua, cu rezervele comandamentului şi cazematele sale intărite. Există filme şi regizori care fac parte din marea masă de manevră, după cum există şi fapte de excepţie, victorii indelung pregătite strategic şi tactic. Dincolo insă de frontul organizat al oricărei cinematografii, sint filme şi regizori care duc o luptă de partizanat, asumindu-şi avantajele dar şi riscurile independenţei. Premiera pe care Televiziunea ne-a oferit-o duminică seara — Sentinţă intirziată (Salvatorul) —, in regia lui Michel Mardore, este un asemenea film „de ambuscadă" in care se resimt atit slăbiciunile cit şi farmecul luptei luate pe cont propriu.

In primul rind mijloacele, atit cele materiale cit şi cele artistice, trădează in Michel Mardore un „independent". Obligat să facă un film doar cu citeva personaje, intr-un decor minim, regizorul mizează mai ales pe elementul surpriză, adaptind logica discursului cinematografic la posibilităţile sale. Intr-o improvizaţie pe care de bună-seamă strategii şi tacticienii oricărui stat major din lumea cinematografiei ar considera-o o aventură artistică. Evident, Michel Mardore este un luptător din vocaţie, un cineast născut şi nu făcut dar, tot atit de evident, el este un „pirat" printre cineaştii inregimentaţi, un singuratic orgolios care foloseşte şcoala filmului francez doar pentru a-şi incadra expozeul cinematografic intr-o familie de teme consacrate ; alegind un episod din rezistenţă, el adoptă de fapt doar o temă generală cu care insă inţelege să se răfuiască in felul său. La inceput povestea pare a fi banală : o fată abia ieşită din copilărie adăposteşte un străin care se dă drept paraşutist englez şi intre ei se infiripă o legătură de mare candoare şi puritate. „Englezul" se dovedeşte insă a fi ofiţer german care mizează tocmai pe candoarea şi puritatea fetei pentru a descoperi reţeaua de rezistenţă din imprejurimi. Lovitura de teatru, care culminează cu uciderea tuturor locuitorilor din orăşel, pentru ca nici un martor al trădării fetei să nu supravieţuiască, seamănă de-acum a piraterie sentimentală : raţiunea iţi spune că faptele sint exagerate, dar asta nu te impiedică să fii tulburat. Elementul surpriză işi face efectul cu toată impotrivirea noastră şi originalitatea filmului se impune inaintea altor considerente. Nepăsarea faţă de legile nescrise ale echilibrului dramatic, curajul cu care Michel Mardore se aruncă in luptă sfidind logica bunului simţ, dau sentimentul prospeţimii, al originalităţii la crearea căruia contribuie in bună măsură şi cei doi interpreţi principali : Horst Bucholz şi Murial Catala. Victoria este totuşi izolată şi un regizor de primă mărime in singurătate, poate deveni un obscur combatant a doua zi după inregimentare. Partizanatul e necesar, duce uneori la frumoase lovituri-surpriză ; zadarnic vrei să protestezi apoi, să acuzi mijloacele neloiale de care s-a folosit adversarul : victoria e a lui şi a apucat să-ţi smulgă adeziunea.

Nicolae Mateescu

televiziune

tv

Programul de vară

Desigur că există o constanţă evidentă in multe privinţe a programului de televiziune, deasupra schimbărilor sezoniere pe care le inregistrează viaţa noastră cotidiană. Există emisiuni care traversează anotimpurile, fără a se primeni sau a-şi schimba caracterul, avem şi seriale a căror odisee se derulează cu o indiferenţă suverană faţă de capriciile şi gusturile noastre oscilante. La fel de adevărat este insă şi faptul că programul televiziunii trebuie să aibă şi o culoare specifică după chipul anotimpurilor, un conţinut in acord cu temele stringente ale actualităţii, un profil adecvat cu preocupările oamenilor şi cu mersul vieţii cotidiene. Nu putem spune că această cerinţă nu este satisfăcută in mare parte sau că ea lipseşte din preocupările realizatorilor. Dar şi loc de mai bine există.

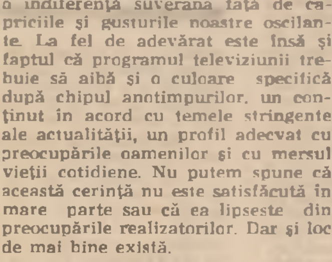

Simion Iuga : „Docuri la Constanţa"

Ca expresie a cerinţei de adecvare a apărut emisiunea **De la A la infinit**, realizată de Tudor Vornicu şi Dan Mihăescu, o emisiune a tuturor posibilităţilor şi manierelor de a-l convinge pe om să deschidă televizorul, un magazin „universal" de curiozităţi, muzică, instantanee, reportaje ; este incontestabil o soluţie fericită de a inviora programul de simbătă după amiază. Noi şi adecvate rosturilor lor sint emisiunile grupate sub genericul **„Dosarul energiei"**. Un impact lucid se realizează prin serialul **Lupta antifascistă in România**, şi emisiunea lui A. Păunescu **Permanenta redescoperire a României**, ce răspund interesului profund al telespectatorilor, punind intr-o lumină vie evenimentele politice pe care le întimpinăm in această vară. Remarcăm revirimentul transmisiunilor sportive, totdeauna urmărite cu pasiune de telespectatori pentru spectacolul in sine al competiţiilor care ni se oferă; in aceste zile, cele din perimetrul tenisului constituie un punct de atracţie şi interes. Să sperăm şi intr-un reviriment in ceea ce priveşte selecţia filmelor care se transmit pe micul ecran in această perioadă ?

● Teleenciclopedia a redeschis „dosarul" misterioasei **Atlantide**. Se pare că tot bătrinul Platon avea dreptate.

Grigore Georgiu

dragomir horomnea

TRENUL AMINTIRILOR

— Fragmente —

Trenul cursă de persoane înainta gîfîind prin noapte, străbătînd de-acum locurile bine știute, ale copilăriei. Dincolo de geam, Elvira zărea luminile stațiilor, cantoane izolate, coloniile de licurici ale satelor și, din cînd în cînd, farurile cîte unei mașini întîrziate, pe șoseaua care se ghicea nu departe de linia ferată. Cu ani în urmă, parcă la începutul începutului lumii, trecuse și ea de mai multe ori pe șoseaua aceea, cu tatăl, la tîrgul de ciubere, în căruța care hurducăia amarnic printre hopuri, ridicînd nori de praf sau opintindu-se, pe vreme rea, în noroiul clisos care atingea obada roților. Se uita atunci cu jind la trenulețul care zdrăngănea o dată pe zi pe linie, îngustă la anii aceia, tras de o mocăniță neagră și pufăitoare, din care mecanicul mai cobora din cînd în cînd, să-și umple buzunarele, ca și călătorii, cu prunele și merele din pomii de pe marginea terasamentului. Acum linia se lărgise, mocănița dispăruse. Pe traseu circulau zilnic cîteva trenuri de călători și mai multe garnituri de marfă, convoaie-cisternă spre combinatul care apăruse între timp undeva mai sus, iar șoseaua, străvechea șosea, ce semăna cîndva cu un modest drum de țară, doar că era străjuit de șirul stîlpilor de telegraf, fusese asfaltată, se circula pe două benzi, făcînd legătura călătorilor cu drumul european anunțat de dreptunghiurile verzi ale indicatoarelor rutiere. Și pe această șosea mai călătorise Elvira în anii din urmă, o dată chiar anul trecut, cînd venise cu o brigadă de la eșaloanele superioare să analizeze situația economică din județ.

În semiîntunericul albăstrui al compartimentului, neonul tubului care murea în tavan lumina fețele de stafie ale tovarășilor de drum. Tînăra în blugi adormise, cu capul pe umărul flăcăului de lîngă ea. Preotul își scosese din nou merindele și mesteca alene, răspîndind în jur mirosul pătrunzător al mujdeiului în care îi tăvăliseră friptura cei de acasă. După fiecare două-trei înghițituri omul ridica la gură o sticlă cu etichetă de apă minerală, sorbea lung, plescăind apoi din limbă, ca după altceva, dar nu se putea ști ce anume bea; mujdeiul cotropise cu mirosul lui întreg compartimentul, irita nările și stomacul tovarășilor de drum, aproape enervant, din ce în ce mai enervant... În fața Elvirei, puștanul care se urcase cu două stații mai înainte își lipise fruntea de geam, părea că doarme și el, iar bătrînica, lăsîndu-se păgubașă de ocheadele cu care o cercetase pînă nu de mult, fără sfială, de parcă ar fi încercat să-și amintească ceva, începuse din nou să-i explice vecinei de banchetă cum anume se jugănesc cocoșeii, pentru a deveni claponi. Avea dealtfel și dovada, într-o straiță așezată grijuliu pe dușumea, în care doi claponi chirăiau din cînd în cînd prin somn, visînd, desigur, nu găini, ci grăunțe, după cum lăsa bătrînica să se înțeleagă.

După un timp, bătrînica trecu la spovedanii despre copii, tot în șoaptă, dar o șoaptă aspră, șuierătoare, pe care nu puteai să n-o auzi. Avea patru, toți oameni la casele lor, în patru orașe diferite, trei băieți și o fată, așadar nici unul nu rămăsese alături de ea. Acum se ducea la fată, laborantă sus în combinat. Era lehuză fata, tocmai de aceea îi și ducea claponii. Nu, nu-i jugănise cu mîna ei, cum să taie tocmai ea în carne vie — se disculpa înfricoșată bătrînica — uite, i se apropiau zilele de asfințit, nu putea să-și mai umple sacul de păcate și cu chinul dobitoacelor; i-i jugănise agentul veterinar, căruia îi sorocise prin octombrie o pereche dintre ei, pentru osteneală și pricepere.

Apoi, bătrînica tăcu și Elvira se miră cum de mai poate să și tacă. Dar nu tăcu multă vreme. Deodată, cum privea în golul negru de dincolo de geam, bătrînica avu o tresărire și, cu o bucurie străluminată pe chip, se aplecă cu șiretenie spre ea:

— Doamnă-hăi, eu cred că te-am mai văzut! Da, pe 'mneata! ținu ea să precizeze, într-un sol de triumf.

Elvira îi zîmbi. N-o cunoștea, bătrîna nu era de prin părțile sale, dealtfel se urcase hăt în urmă, acum două ore și mai bine, la mare distanță de satul ei.

— Te-am văzut la televizor, nu-i așa? continuă bucuroasă bătrînica, trăgîndu-se mai aproape de ea. Că feciorii mi-au luat și mie unul, cică să nu mor de urît... Te-am văzut, ori nu te-am văzut? Da' eu cred că te-am văzut!

La început, Elvira nu prea știu ce să-i răspundă, era adevărat, o echipă a Televiziunii îi luase un interviu, dar asta fusese de mult, cu aproape doi ani în urmă.

— Ai o memorie de invidiat, mătușică, îi zise.

— Da, da, jubilă bătrîna. Da' uite, nu mai țin minte ce-au zis că ești, pe unde lucri...Țin minte numa' că te-ai dat țapăn la niște oameni cuprinși, la niște scaune înalte... Pentru nu-ș'ce întîrzieri pe-un șantier, nu-i așa? N-am înțeles eu prea bine, da' mi-ai plăcut, doamnă-hăi, țucu-te! Și pe-aici?...

Elvira înțelese că o întreabă de treburi.

— Pentru ceva mult mai plăcut, îi răspunse. Merg la întîlnirea fiilor satului... Și-a fiicelor, după cum vezi mata...

— Aha, se dumiri bătrînica. Înseamnă că ești de-a noastră. Numa' vorba ți s-a cam schimbat... Ăi și fi plecat de multișor, poate...

Elvira încuviință, iar bătrînica mai tăcu un timp, fără a o scăpa din priviri. Flăcăul, încremenit de mai multă vreme în aceeași poziție incomodă, pentru a nu tulbura somnul prietenei în blugi, își îndreptase și el ochii spre Elvira, oarecum interesat de femeia trecută de prima și chiar de a doua tinerețe, dar încă frumoasă, cu chipul sobru încadrat de buclele părului tăiat scurt, adolescentin, prin care argintul începea să-și facă un loc tot mai vizibil.

☆

Schimbul de cuvinte cu bătrînica îi răscoli Elvirei cîteva amintiri, pe care călătoria prin noapte i le aducea în memorie cu un contur neașteptat de puternic. Da, plecase de mult din locurile acestea, urmase mai întîi o școală profesională, apoi, după numai cîteva luni de profesare a meseriei de strungar, i se propusese o muncă politică, la „Regionala U.T.M.". Ea acceptase, cu entuziasm dar și cu teamă; era greu pe atunci, războiul se terminase doar de cîțiva ani și drumul nou pe care apucase țara nu era nici pe departe pavat cu petale de trandafiri.

La 17 ani mobilizase tineri pentru șantierele naționale, lucrase ea însăși la Bumbești-Livezeni, în apriga brigadă a spărgătorilor de norme, apoi participase la acțiunile pentru înființarea primelor întovărășiri agricole, cînd, într-un sătuc uitat de Dumnezeu și de lege, o bătuseră măr niște necunoscuți, într-o noapte, pe cînd se întorcea de la munca de lămurire. Cîțiva ani după aceea revenise în aceeași zonă, ajutînd la înființarea cooperativelor agricole, fapt pentru care fusese distinsă cu „Ordinul Muncii", dar asta s-a întîmplat mult mai tîrziu, încît, atunci cînd fusese anunțată să se prezinte la ceremonia organizată, nici nu-și mai amintea exact pentru ce anume era propusă la distincție. Între timp îndeplinise alte sarcini, fusese [illegible] în Capitală, dar numai cu numele, așa cum reieșea dealtfel și din delegația cu antet pe care o plimba dintr-un capăt la altul al țării, cutreierînd regiuni și raioane, uzine, șantiere și tarlale, conform imperativelor unora sau altora din etapele străbătute, imperative filtrate fie de optica vreunui organism politic, fie de cea a vreunui minister, după profilul locurilor de muncă pe care trebuise să le schimbe din interese superioare. Căpătase o anume duritate în priviri și în inflexiunile glasului, care o făcuseră temută, respectată și, pentru destui, prea puțin dorită. Își dădea seama de asta, dar, chiar și atunci cînd trebuia să revină în locuri unde își impusese mai dur punctul de vedere, o făcea cu plăcere, mai ales cînd putea să constate redresarea unei situații și, implicit, justețea observațiilor sale.

— Eu am patru — o auzi, parcă din altă lume, pe bătrînică. Și-ai 'mneata or fi mîngîieri, a?...

Își dădu seama că i se adresa tot ei. Îi zîmbi, făcînd un semn ambiguu din cap, lăsînd-o așadar pe bătrînică să înțeleagă ce voia. Chiar și existența unor copii. Dar nu, ea nu avea copii. Nici măcar nu era măritată. E drept, fusese cît pe ce s-o facă, de cîteva ori, odată chiar se îndrăgostise pînă peste cap, dar asta s-a întîmplat demult, cine mai știe cînd... Avea pe atunci douăzeci, poate douăzeci și unu de ani. Nu o dată, mult după ce se consumase evenimentul, cei cîțiva la urechea cărora ajunsese cîte ceva din poveste își spuneau că tocmai de aceea nu-și întemeiase o familie, punînd totul pe seama unei ascuțiri a circumspecției. Alții și îndeosebi Elvira însăși își dădeau seama însă că la mijloc nu era decît viața, care alergase mult prea repede, constituindu-se din zeci și zeci de deplasări în tren, puse cap la cap într-o succesiune de relații de serviciu, de chipuri și întîmplări departe de a fi monotone, dar mai greu de conceput ca favorizante ale vreunei idile de durată, cu finalizare într-un cuplu sacrosanct.

După ce se apropie de fereastră și scrută întunericul de afară, sfîșiat de cîteva luminițe care alergau îndărăt, preotul începu să-și caute bagajele în plasa de deasupra.

În prima haltă preotul coborî, tăbîrcind o sacoșă mare într-o mînă și o damigeana în cealaltă.

☆

Elvira ieși pe culoar. Își aprinse o țigară și trase două fumuri, cu sete, unul după altul, sub privirile reprobatoare ale bătrînicii din compartiment. Rămase acolo, la geam, în picioare, răcorindu-și palmele pe bara de metal, încă mult timp după ce-și isprăvi țigara. Apoi, își mai aprinse una.

— Domniță, dacă nu deranjez... observ că aveți un foculeț, auzi deodată, lîngă ea...

Își întoarse pe jumătate capul și, aproape în aceeași clipă, un fel de urlet o făcu să tresară, cu chipul luminat dintr-o dată:

— Măi, tu! Elviro! Să mă bată Dumnezeu!

Bărbosul din fața ei se repezi cu țigara în gură, o strînse la piept, dădu s-o sărute, își aminti de țigară, o scuipă scurt pe dușumea și-și lipi cu zgomot buzele de obrajii femeii, după care o îndepărtă puțin, ținînd-o de umeri, s-o privească mai bine.

— Zăpăcitule! rîse Elvira. Tu erai prea politicosul cu domnița în gură?

— Unde dracu mergi? Pardon, își aminti el, bănuiesc că avem același drum. Măi, măi, măi, se miră bărbatul, cît pe ce, dar știi, cît pe ce să nu te recunosc!...

— M-am schimbat chiar atît de mult?

— Da de unde! o întoarse bărbosul. Numai că, vezi, destul de neașteptată întîlnirea... Ca-mea, să călătorim și în același vagon!...

Bătrînica din compartiment se apropiase de geamul ușii și-i privea fără sfială, [illegible] scrutătoare asupra bărbatului, de parcă acesta i-ar fi acostat o veche cunoștință sau o rubedenie.

— Dom'le, dom'le! se mira bărbosul. Păi... păi... nu ne-am văzut de cîtă vreme? Oare sînt treizeci de ani?.

— Sîîînt... Încă nu plecasem la școala profesională, zise Elvira, cu un fel de regret în glas.

— Ca să vezi, ca să vezi! Îmi cam batea inima pentru tine. Îți amintești? Îți inimam scrisori și scrisorele, pe care țineam să le citești chiar în prezența mea. Nu plecam, pînă nu le citeai! Și stăteam ca mutul! Mare dobitoc!

— A fost frumos, zise Elvira, într-un tîrziu.

— Mda... Acum, ehei, acum ești cineva, măi! Ascultă, de ce naiba n-ai venit cu mașină mică? Nu se poate să nu ai. Măcar mașina de serviciu. Neagră, nu? Să-i lași pe toți ăi de-acasă cu gura căscată. Uite-așa: țuț! mască! Înțelegi? Ar fi fost colosal... Și nici n-ai mai fi mers cu trenul ăsta, zdranga-zdranga...

— De ce n-ai venit cu familia? încearcă Elvira să schimbe vorba.

— Nu s-a putut. Nevastă-mea-i geolog, face opt luni de teren pe an. Acum e pe coclauri. [illegible] abia în octombrie, măi... Faină viață, în ce mă privește! Chiar să vreau, opt lunișoare încesate miluțianul meu n-are cum mă controla...

— Zici tu, așa... Parcă nu se simte că-l duci dorul?

— Mde, nu vreau să te contrazic, recunoscu bărbosul. Ce dracu să fac? Asta-i viață, măi, și dă Doamne să fie cît mai lungă, indiferent de-i cu cir ori cu mir... Mda, e greu de unul singur, deveni deodată bărbatul grav. Am și doi copii, dar ce folos, fata mi s-a măritat la Constanța, iar băiatul e încă student, la Cluj... Medicină. Prin urmare, familie modernă sub stindard: patru inși în patru zări. Noroc că mă iau cu sculptura mea, ea mă salvează... Și cu breaslași și breslașele, intră el mai în amănunt. Păi se poate altfel? Hai spune, tu știi cum se pune problema, ești tovarășă. Se poate altfel?...

— Dacă fiecare e mulțumit într-un fel sau altul, întrebarea nu-și mai are rostul. Dacă n-ai fi fost, cred că ai fi încercat să schimbi cîte ceva pînă acum, nu? Cîte ceva din viața de familie, zic...

— Mde, făcu bărbosul în doi peri. Tu... tu ăi fi dorind-o cu mult mai bine, mai zise el, cu siguranță.

— Sînt și eu singură, se destăinui Elvira, după o tăcere grea, în care țăcănitul roților părea că umple tot universul. Pe un anumit plan, sînt așa de cînd mă știu.

— Ehei-hei, nici că se poate mai perfect! păru că jubilează bărbosul. Tu singură, eu singur, iată-ne întorși întrucîtva la anii cei frumoși, de odinioară... Că tot mergem în sat!...

Georgeta Mermeze: „Apeteaza construcției"

Elvira nu răspunse. Își scoase din buzunarul taiorului pachetul de țigări și alese una, dînd s-o aprindă. Se opri însă și-i oferi bărbatului pachetul:

— Te rog, ia. Ai uitat că te apropiaseși să-mi ceri un foc...

— Așa ești tu, mă faci să cam uit de mine... [illegible] bărbosul. Dar ce, fumezi Carpați? Și fără filtru! se miră el. Mde, [illegible] e de [illegible] [illegible], chiar [illegible], nu se face, mai zimbi bărbatul, cu [illegible], luînd bricheta din mîna Elvirei și [illegible]. [illegible], după care își aprinse și el țigara. Poftim, măi, vei putea să pui și tu o piliă, mai zise apoi, slobozind un nor de fum. Doar știai că mă ocup cu sculptura, nu se poate să nu fi știut, [illegible] [illegible] nu mă [illegible] deloc... Firește, firește, între timp [illegible] și cariera au mai evoluat... Eu am rămas la maniera mea, tradiționalistă... Dar oricum, cred că tot puteai să-mi înlesnești vreo comandă, pentru un monument, ceva... Așa, cu un cuvințel plasat la locul și la timpul potrivit...

— Lasă, Grigore, că ți se va comanda monumentul meu, încearcă Elvira s-o dea pe glumă.

Bărbosul îi simți iritarea și nu întîrzie cu scuza:

— Fii pe pace, măi, n-am vorbit serios... Oare cine-o mai veni, dintre fiii și fiicele nobilei noastre localități cu caracter rural? schimbă el firul discuției.

Vorbiră apoi despre alți consăteni plecați din sat, pe care se așteptau ori nu se așteptau să-i întîlnească.

— Am luat-o cam mulți din loc, constată bărbatul. Dar majoritatea au plecat hăt încoace, în urma noastră... S-au stabilit care de care prin orașe.

Dar Elvira se gîndea de-acum la altceva. Își rezemase coatele de bara de aluminiu și privea afară, pe geamul coborît între timp. Părul îi flutura, iar ochii, aproape închiși din cauza curentului, lăsau să se contureze în voie pe la colțurile pleoapelor evantaie de crețuri mărunte.

— Știi ceva, Grigore? se întoarse ea deodată către bărbat. La întîlnirea de mîine, desigur că unii vor cere să ne spovedim, să le spunem ce-am mai făcut și ce-am dres, cum o ducem, ce mai avem de gînd, în fine, pe undeva poate că-i firesc...

— Mde, mde, făcu bărbatul.

— Ei bine, uite, o vezi pe bătrînica aceea, adineauri m-a determinat să-mi fac în avanpremiră bilanțul... Fără intenție, fără intenție, dar m-a determinat. Și m-am gîndit așa, cum să-ți spun, m-am pus în situația elevului care trebuie să analizeze în clasă pe nu știu ce savant ori scriitor: Cutare sau Cutărică — viața și opera. Dar vezi tu, punîndu-mă în pielea elevului ăluia, am îngustat sfera și am adus-o, am tot adus-o încoace, pînă la suprapunerea cu mine însămi, pînă la identificare: Elvira — viața și opera. Că uneori... uneori.. uneori, Grigore... uneori stau așa și... și...

— Înțeleg. Încerc să înțeleg. Probabil îți pui întrebarea dacă n-ar trebui să formulezi altfel: „sau viața, sau opera". Bineînțeles, atunci cînd îți introspectezi aspirațiile și dorințele personale pe de o parte și realizările în muncă ori participările, pe de altă parte. Și justificîndu-ți sau nu opțiunile, pașii... Ei?

— De ce pui problema așa? E adevărat, te-ai apropiat ceva-ceva, dar nu suficient... Eu nu le despărțez una de alta, Grigore. M-ai înțeles greșit.

Glasul îi era răgușit, poate și din cauza țigărilor, aproape că terminaseră pachetul de Carpați fără filtru.

— După tine — continuă Elvira — constat că noțiunile ar fi din capul locului separabile: viața deoparte, opera deoparte. Opera în sens larg, bineînțeles. Adică tot ce lași în urmă. Nu, nu se poate, băiatule... Ar fi o operă falsă, pe undeva, indiferent de orice aparențe...

— Stai-stai-stai, încearcă bărbatul o justificare. Ziceam că...

— Nu, nu poate fi așa, îl întrerupse Elvira. Noțiunile astea nu se pot separa, Grigore... Ba... uite, cred că pe undeva greșesc, cred că mai e necesară o precizare: da, viață personală fără operă de consum general poate exista, se mai întîmplă din păcate, dar operă fără viață, nicidecum! Și dacă ai optat cîndva pentru operă, indiferent de unghi și de nuanță, apoi trăiește-ți-o! Cu orice risc!

Bărbosul o privi ciudat și colțurile gurii îi schițară ironic o umbră de zîmbet:

— Văd, nu te poți lecui nici în tren, Elvira: îi tot dai cu lozincuța... Deformație profesională, măi... Dar vezi lucrurile așa, cum să-ți spun, ca din avion. Ești și sus, dealtfel...

— Asta nu-i lozincă.

— Ca artist, n-ar trebui să recurgi la asemenea delimitări. Încă n-am văzut un pictor, un scriitor, un actor, un sculptor dacă vrei, care să-și separe categoric viața, chiar și viața personală, de ceea ce dă, de ceea ce lasă în urma lui... Dacă și-o separă, nu mai e un profesionist adevărat, e un surogat, iartă-mă că ți-o spun...

— Cu noi e altceva. Opera e intrinsecă vieții, i se subordonează prin definiție, da, e cu totul altceva!

— Vezi că gîndești îngust? se înfierbîntă Elvira. Află că și munca activistului e la fel. Firește, pe alte planuri, poate mai complicate și nu neapărat cu rezultate vizibile și pipăibile în viitorul imediat. În afară de asta, noi mai lucrăm și cu conștiințele, Grigore, adică cu viața însăși, cu elemente care — te rog să mă contrazici dacă ți se pare inexact — sînt uneori mai greu de modelat, mai greu chiar și decît granitul ăla al tău, dar să nu te superi...

— Deviem, fu bărbosul de părere. Remarc că ești în stare să mă categorisești drept retrograd, drept frînă pe două picioare în dezvoltarea noastră multilaterală... Dar nu mă supăr, cum să mă supăr, unei vechi prietene i se iartă, rîse el volubil, bătînd-o familiar pe umăr. Eu nu spuneam decît că, pentru a-ți putea realiza viața intimă — doar și tu ești un om ca toți oamenii, că se vede — aveai latitudinea să optezi din vreme pentru una sau alta. O sugestie, măi, Omenească.

— Nu minimalizîndu-mi sarcinile.

— Doar ești femeie...

pleacă pe munte la începutul lui martie, întor-

— Și nevastă-ta nu e? Da, nevastă-ta, care cîndu-se abia la sfîrșitul lui octombrie... Doar știu, am și eu o cunoștință geolog...

Bărbatul nu mai răspunse, rămăsese cu privirile în luciul întunecat al geamului de securit, pe care Elvira îl ridicase la loc.

— Eu mă cam duc în compartiment, zise el într-un tîrziu. Poate mai prind un pui de somn, [illegible] ne așteaptă bairamul, trebuie să fim în formă, nu? Dar vin să te iau. Ai bagaje multe?

— O geantă de voiaj. Rămîn doar o zi, din păcate...

— Bine, s-a făcut! zise bărbatul, dar Elvira nu prea înțelese ce anume „s-a făcut". Și-apoi, mă mai întreb — îi aruncă el zîmbăreț, poate amar, în timp ce pornea spre celălalt capăt al vagonului — e necesară nevoie de astfel de sacrificii?...

„Adică, ce fel de sacrificii?" se întrebă Elvira în urma lui.

magdalena ghica

Victorie

Fața bătrînei femei în lumina mușcătoare
a amiezii.
Un soldat beat tatuase odată pe ea cu
litere albastre și strîmbe
cuvîntul „Victorie"!

lățit acum monstruos, asemeni
inscripțiilor nerușinate de pe arborii tineri.

Mai ai rana aceea?
Ieri în mijlocul orașului un copil lepădat
învelit în ziare: se născuse bătrîn.
Iar au înflorit prunii peste acoperișuri, iar
au înflorit prunii.

Golită ca albia unui fluviu mort.
Această femeie bătrînă, această zi, între
dimineață și seară, tonele de resturi ale
memoriei unor războaie, vîntul, pînze subțiri de
civilizații apuse, mușuroiul furnicilor

și

ziare, nenumărate ziare, printre pulpele late
ale timpului intim, beat, și galactic

Fața bătrînei femei, texte, texte istorice și
politice

și
mușcătura soldatului beat.

Ca să te naști tu, ființa desăvîrșită, minune
între dimineață și seară, prunii înfloriți
peste acoperișuri. Clipă, copilul bătrîn,

Cuvîntul Victorie lățit monstruos
pe pielea obrajilor.

Cartoful

Acesta este cartoful,
o ființă inferioară, minoră,
de fapt doar o pungă plină cu făină și zahăr,
un fel de carne, poate sexul ascuns în
pămînt
al unei mașini volatile

Un fel de rudă a omului, se zice, un oarecare
strămoș (e drept noi nu-i semănăm, spița
asta
nu cunoaște progresul)
un măr pădureț, o gălușcă, o bombă atomică,
are vocația jertfei, dumnealui, se lasă mîncat
în mii de feluri și nu se sfîrșește!

Cică „zeu decedat" — ha, un fariseu, atît,
asta e, o bucată de glod, mecanism de
produs bulbi,
un hoit, numai un hoit pentru viermi,
și gîndaci,
numai atît, n-auziți?

Și-mi mai spune că n-a uitat să iubească!?

Tinerețea mea

Mizeria întîmplărilor proprii: diamante
de sticlă înfipte direct în carnea albă a
pieptului.

E o nerușinare să fi fost tînăr: bancnotă nouă
și albă pe care toți se semnează.

Nu te hotărai: bărbat sau femeie?

Micile bestii cultivate între flori carnivore, toți
indivizii aceia dubioși care erai.

Creierul, animal oribil, ca un fruct jupuit de
coaja subțire
pînă cînd se vedea aerul, infinitul.

Nu te hotărai: să trăiești sau să crăpi?

Întrucît a păși este unicul mod de a
trece peste fragmentaritatea ființei

Te-ai folosit de orice (de cuțit, de dumnezeu,
de femei)
inclusiv nebunia

Și azi te mai rănești cu bună știință, pentru
plăcere
„une certaine difficulté d'être"

Unde este uterul lumii?
Oare ai început să exiști?

Sensul a două sau patru cuvinte: „destinul
atroce, dragostea
absolută, credință eternă și moartea
eroică"
Buletinul de identitate: natura.

Alege!
Viața ta, oricum, împotriva tuturor crimelor,
are stil!...

radio

r

Portret de tînăr

Specializat în anchete radiofonice — cu și despre tineri, într-un larg evantai de probleme pentru că, în fond, ce nu se poate supune discuției? — ultima, de exemplu, joi, pe pr. III de la 11,30 s-a numit **Tinerii învață de la tineri** și a fost o reușită — **Sebastian Sârcă** și-a încercat forțele și în realizarea unei emisiuni de profil. Ea se numește **Antena tineretului** și este o emisiune pretențioasă — prin tradiție și bunul renume pe care și l-a căpătat de-a lungul timpului —, dar și prin ritmul ei de adevărată cronică a evenimentelor ce animă viața țării (și, deci, a tineretului) într-o săptămînă. Așadar, emisiunea se face din mers, cu un sumar ce trebuie gîndit elastic, cu promptitudine și receptivitate, în limitele impuse însă deja de rubricație. Posibilitățile ce i se ofereau lui Sebastian Sârcă nu erau dintre cele mai favorabile inovațiilor de interior, exigențele emisiunii impunîndu-i o realizare la nivelul obișnuit (adică bun). Ceea ce, trebuie s-o spun de la început, i-a reușit. Echilibrul a fost asigurat de folosirea adecvată a formulelor radiofonice de reportaj: consemnarea și știrile, interviurile și blocnotesul. Elemente de ritm (bogate în informații pe un timp mic) s-au îmbinat cu elemente de respiro (bogate în sentimente). Trei momente muzicale în prezentarea lui Dan Ungureanu (continuînd prezentarea formațiilor de tineret), Ion Barta (aducînd pentru prima oară în radio o formație din Alexandria) și Florin Silviu Ursulescu (prezentînd melodii și formații din topul internațional), momentele de anunț pe bandă, intervențiile redactorului au dat puls emisiunii. În privința problemelor incluse în sumar s-a observat aceeași tendință spre echilibru: o agendă politică la zi — despre efortul pentru o nouă calitate în comentariul lui Neagu Udroiu, realizări ale tineretului în cinstea sărbătorii de la 23 August, însemnări despre seceriș — „recolta țării strînsă la timp și fără pierderi", un interviu cu Vladimir Stoenescu despre centrala solară — inițiativă și realizare a unui grup de tineri, serialul „La vîrsta noastră el lupta pentru patrie", știri culturale, sport (despre hochei în plină vară, conform principiului bunului gospodar cu carul și sania...), poșta emisiunii (susținută de Benone Neagoe). Un sumar care a captat atenția ascultătorilor, realizînd un portret al tînărului de azi în multiplele sale preocupări.

În același timp, sumarul a mai impus și portretul unui alt tînăr: cel al redactorului Sebastian Sârcă — metodic și ferm, constant și echilibrat, cu un bun simț radiofonic. Din păcate, conform unor necunoscute „legi" numele redactorului nu a fost pronunțat niciodată pe parcursul emisiunii (ceea ce este și o greșeală a lui pentru că trebuie să se prezinte), iar în programul de radio este trecut realizator Lucian Sîrbescu. Să o considerăm ca o simplă greșeală? Așa cum am mai atras atenția și alte emisiuni sînt lăsate în suspens (vezi cazul programelor publicitare, sau cazul textelor de muzică ușoară prezentate rar cu autorii lor). Or, trecerea în anonimat a unor oameni ce-și asumă responsabilitatea reușitelor sau nereușitelor în fața atîtor ascultători este un gest lipsit de fair-play, pentru a folosi un termen sportiv.

Constantin Stan

plastică

p

Corespondența lui Tonitza

● Avem nevoie de imagini mai exacte despre modul cum au gîndit, s-au comportat și au acționat oamenii de seamă al căror nume figurează în dicționare și enciclopedii. Aceasta mai ales pentru că — fapt verificat în atîtea cazuri — tendințele de arrechizare și cele izvorîte dintr-o pedagogică dorință de oferire de modele absolute, demne de recopiat, riscă — atunci cînd sînt manevrate fără delicatețe — să creeze fetișuri. Tendința de a vedea de pildă în creație — și mă refer nu numai la aceea a artiștilor — rezultatul acțiunii unei ființe cu caracteristici exclusive și speciale a dus la conturarea unor portrete robot. Ființe ce și-au dus și chiar și-au conceput existența cu umilință, acordînd preocupări prin care au ieșit din zodia anonimatului aceeași atenție pe care un cunoscut personaj voia să o acorde cultivării propriei grădini, sînt încă prezentate, de o anume literatură, într-o manieră ce sapă un abis între ele și restul lumii. Este instructiv de aceea să vedem clar cum înfăptuiri de excepție — în cazul artiștilor le numim opere — se nasc într-un mediu de viață și un context de gîndire în care nimic nu frizează anormalitatea, ba, am putea spune, chiar dimpotrivă.

Excelenta ediție a scrisorilor, pînă acum recuperate, ale lui N. N. Tonitza*), îngrijită de BARBU BREZIANU și IRINA FORTUNESCU, are marea virtute de a aduce o reală contribuție la conturarea unui portret mai complex al ilustrului pictor. Acele elemente aparent minore, dar indispensabile pentru precizarea modului de a gîndi, a mentalității și culturii artistice și, nu în ultimul rînd, a reacțiilor și atitudinilor față de fapte și oameni, fac lectura agreabilă pentru cine este dispus să cunoască omul în multiplele lui ipostaze și nu doar ca proiecție ideală în operă.

Limbajul corespondenței lui Tonitza este nesofisticat și direct. El scrie fără menajamente prietenilor și colegilor sute și sute de mesaje; scrie în egală măsură și cu același ton colecționarilor și colegilor, unor distinși universitari sau unor bărbați de stat. Majoritatea paginilor sale sînt legate de ceea ce în mod curent numim astăzi „administrarea creației".

Valoarea documentară a acestor pagini a fost extrem de inteligent speculată de autorii ediției care, în notele însoțind fiecare scrisoare, au oferit date substanțiale, lămuritoare, privind situațiile și persoanele la care se făceau referiri sau cu care pictorul a avut contacte nemijlocite. Amploarea și calitatea notelor conferă cărții caracterul de incursiune documentată într-o perioadă extrem de interesantă pentru evoluția artei românești (între aproximativ 1905 și 1940, anul morții pictorului), perioadă a cărei istorie rămîne încă a fi scrisă.

Prin seriozitatea științifică a îngrijitorilor ediției, volumul de **Corespondență** a lui Tonitza poate servi drept punct de referință pentru tentative ulterioare de îmbogățire a imaginii uneori schematice, pe care o avem despre suficient de multe personalități ale culturii și artei noastre.

Grigore Arbore

*) N. N. Tonitza, **Corespondență, 1906—1939**. Ediție îngrijită, selecție, introducere, cronologie, note, indice de **Barbu Brezianu și Irina Fortunescu**,

muzică

m

Muzica de caracter

Pe cei [illegible] cu paralele între epoca preclasică și cea a zilelor noastre, în concertele pe care le reunise sub semnătura sa, Anatol Vieru i-a surprins afișînd acum un program ce cuprindea [illegible] creații contemporane. Paralelismul, cred că s-a gîndit compozitorul-dirijor, sta în linia independentă a fiecărei semnături, căci au fost alese numai nume ce nu au devenit cîtuși de puțin sinonime cu un curent tezist afirmat, cu vreo orientare oarbă la ceea ce se petrece în jur. Muzica acestor „Paralele" îl divulgă pe cel ce a alcătuit programul, căci regăsim o rezervă mai veche a lui Anatol Vieru pentru manifest, pentru angajarea prea simplă într-o direcție stilistică, o căutare a profunzimii în ambiguitate.

De fapt, nesprijinindu-se pe o structură riguros purificată după criterii tehnice sau de manieră, muzica era una **de caracter**, de expresie. Ceea ce putea trece drept incoerență stilistică la audierea cîte unei lucrări din program, căpăta în contextul întregului afiș valoarea libertății de exprimare și a supleții artistice. Centrul de greutate al muzicii se deplasează astfel de la alcătuire către substanță. Am extins poate asupra întregului concert ceea ce ar fi trebuit să relasă ca impresie la prima audiere a recentei lucrări a lui Anatol Vieru — **Inscripție pe o amforă (In memoriam Glodeanu)**, o muzică de tăceri și suspensii foarte original, totuși firesc, gîndite, o muzică ce sugerează ideația, fără a o exterioriza palpabil.

Preludiile pentru patru corni de Liviu Glodeanu, reascultate în același concert, sînt o muzică a ordinii ce se transformă în metaforă. Explorarea sistematică a domeniului ascunde un tîlc, imnul gregorian care apare la sfîrșit ne-o comunică. O prospecție a instrumentarului propus devine astfel suită de gesturi muzicale acoperite tehnic și imaginativ la cel mai înalt nivel.

Piesele universale din program aveau în primul rînd darul de a recomanda compozitori mai puțin cunoscuți sau chiar necunoscuți la noi. Liedurile de Odaline de la Martinez sugerau, mai ales în partida vocală, admirația compozitoarei pentru muzica lui Luciano Berio. Imaginea se constituia cu apetență și simț sonor. Au prilejuit o frumoasă apariție tinerei soprane Ioana Bentoiu, expunînd o mare maleabilitate timbrală, o adecvată regie a mijloacelor vocale. Alfred Schnitke, compozitor sovietic de reputație, astăzi **(Dialog pentru violoncel și ansamblu de cameră)** adera la atmosfera concertului prin destinsul și nobilul său eclectism. O muzică făcută prin acumulare, nu prin eliminare, avînd a profita și de interpretarea violoncelistei sovietice Natalia Gutman. Instrumentului protagonist i se rezervă labirintice melopei, contrazis fiind, ca personaj, de violența ansamblului, iar Natalia Gutman este o natură muzicală excepțională, dintre acelea la care dăruirea în actul cîntării electrizează.

În final, cu o partitură solistică susținută de Voicu Vasinca, în strălucirea retoricii sale instrumentale, **Concertul nr. 2** pentru flaut și percuție de André Jolivet ni s-a părut dintre cele mai argumentate lucrări ale compozitorului.

Costin Cazaban

planete

„Aşa-i doamnă, că sînt poet mare ?"

ION VINEA

a fost, pur şi simplu poet : în scris, în comportament, în gîndire, în societate, în dragoste, în inocenţă şi mefinţe, nu şi în conştiinţă ; în orgoliu şi umilire, în marile sale absenţe şi cutremurătoare vizite pe care i le-a făcut mai tîrziu (cînd prietenii îl părăsiseră ori se aranjaseră prin preajma casieriilor şi-n adîncurile abjecţiei) singurătatea, penuria, frica, dumirirea completa, stupoarea, Dumnezeu, deznădejdea şi presentimentele zădărniciei — lui, care avusese o dezinvoltură romantică, o incendiară furie contra stupidităţilor şi falsităţii, o statură, de altitudini, o mîndreţe direct nobilă, acea albastră limpezire a ochilor trimişi în ambasadă, acea extatică reverie a privirii dinăuntru alergînd pe faldurile perdelei dinspre scenă cum şi dinspre culise ca pe soarta mişcătoare şi ca pe sîngele lui Polonius, atîta seducţie, atîta insurecţie, atîtea disponibilităţi, prezenţă de spirit şi spirit deductiv, totdeauna umor şi niciodată ranchiună, lui, care ştia să fie sus, generos, dezarmant, aerian, inteligent, investigativ şi de o civilizaţie contaminantă în raporturile cu ceilalţi, ca însăşi ademenirea în care s-a şi prefăcut viaţa sa ademenită în varii direcţii, nu impecabile fiecare şi nu fiecare dulce nici pentru el, nici pentru mediul ambiant, risipită prin păsări bizare, conta nu numai cîntecul şi nuanţele sale, prin polifonii fără lizieră, delicioase sinuozităţi şi meditaţii retractile ca şerpii umbrei şi despletirile apelor subterane, apelor provocării, fîntînilor care devin timp, timpului care devine lunatic, fumigen şi înstrăinat.

A fost (uşor de zis) pur şi simplu poet, ceea ce e destul de complex, de complicat şi de mult chiar şi într-un univers al distincţiilor (cum nu prea s-ar putea spune despre universul vremii lui) a scos reviste, publicaţii, uimiri, a exclamat şi invectivat, a elogiat cu sau fără oportună trebuinţă, cu sau fără destulă rigoare, s-a oglindit în sine ca Narcis, ca Avesalom, ca Hamlet, ca Don Quijote, abandonat senzualităţii din care era construit molipsitor şi imponderabilelor către care îl atrăgea „această năzuinţă fluidă a fiinţei", intuiţia că neîntrerupt „sunete noi îşi cer cîntecul", interiorul suspin şi exteriorul tremur „pe marginea somnului, / să fii şi să nu fii", ori de cîte ori (şi de cîte ori anume e cu adevărat greu de spus) îşi vorbea sieşi — „ucigaşul iubirii / călăul visului apus", singurătăţii care i se anina de cuvinte („Singur în noaptea exilului sînt", „Toate femeile / m-au părăsit, cu hohot, deodată", „În fundul meu e tăcere / şi cîte un cuvînt ca un paianjen sub o piatră", „Vreau să fiu singur şi trist lîngă focul dintîi", „Singur veghez. Nici un zvon. Lumea e de mine departe") ori de cîte ori ţinta cobită, sărutul de ură, „glasul captiv al altor lumi" sau veghea spectrelor, măcelul florilor „cu gura de gură-cască pe isonul veşniciei", în numele dualismelor, fărîmării, abandonului părţilor („dezbinat de mine, niciodată unul"), în numele lui „Pan şi Priap / la poalele pădurii nopţii" s-au înverşunat împotrivă-i, s-au lepădat în el de el, în sine de sine sau în devălmăşia — la figurat — a vertebratelor ori nevertebratele, a amestecului astrelor slobozite, slobozite şi de ciocnirile cu pămîntul şi de cele cu legile imponderabilităţii, ale densităţilor muzicii din sfere ori muzicii sferelor, s-au lepădat de el ca devenirile şi cu înspăimîntare a descifrat cum „pe pămînt cîntă oamenii, broaştele, ciinii"... dimpreună. După ce, în afara broaştelor, ajung să cînte cîinii (altădată, ei vor boci : „şi sub luna nouă cîinele boceşte"...), rostul a numeroase rosturi se suspendă şi interogarea însăşi („Ce face Dumnezeu cu atîtea păduri şi ape ?", „Ce face Dumnezeu cu atîtea clopote ?" cade în eclipsă de sens, cerul s-a înstrăinat ca şi „Hamlet cel care ar fi vrut să facă şi să dreagă", cerul navighează în contumacie de cer şi în neputinţă, „gesturi însuşite", se strigă în deşert, nu — ultimul gînd nu mai este, nu mai poate fi Dumnezeu. Dumnezeu joacă table („Mi-am trădat inima, mi-am ucis sufletul" ; „Nu pot pleca, nu pot rămîne"; „Celor învinşi ne rămîne deşertul / şi părerea de rău ca o vrăjitoare"), din tot ce se află El nu sporeşte, nu mai sporeşte, pe lîngă lume (şi lumea unde oare sa se fi refugiat ?, ea domiciliază unde ?) plutesc suflete vagi, s-au topit şi dus şi murit şi stins trenurile, toate trenurile, se înfoaie, cată loc şi caută înşurubări ora apariţiilor nebuniei şi clownilor, a gheţei incandescente planînd peste creştete, se cheamă ajutorul morminţelor, destinul e scotocit în caroseriile cuvîntului, crucile robotesc şi moartea... „**Moartea nu vine cînd o chemi**".

★

La împlinirea a 15 ani de la moartea lui Ion Vinea care în 6 iulie 1964 („e timpul să uit stările sufleteşti", însă el se învăluia în toate uitările nemeritate, circular şi mustrător severe...), cînd se despărţea de noi abia reuşind eventual — după o jumătate şi mai bine de veac de exerciţii literare „audiate" (afinităţi ! afinităţi !) în toate părţile de poeţi mari şi de poeţi mici şi de nepoeţi — a-şi privi cum şi-o fi privit, imprimată, întîia carte cu versuri ; aşadar, la un deceniu şi jumătate de la dispariţia poetului să nu mai lăsăm, e şi cam tîrziu, ca să iasă din sertarele somnului ei melancolia, fiindcă nici n-ar fi de ajuns o melancolie şi nici n-ar şti să tîrguie paiaţei doar ea singură, scufia care-i trebuie („zgardă, scutură-te pe peron"); nici să nu ne întunecăm, Ion Vinea a fost un creier ironic de luminos şi cu adevărat statuar, prin întrebări ca de pildă ce va fi înţeles, ori ce va fi spus, ori ce înţelesuri avea spusul nespus şi nevăzutul nevăzut al întîlnirii prisoselnice cu sine imprimat, în Cuptorul acelui 1964, — lucruri dealtminteri zadarnic de stabilit şi restabilit acum.

Dar după ce i-am „adîncit" pînă sub şi pînă peste propriile lor niveluri pe alţii, să recunoaştem că în cazul lui Vinea nu numai că prin tot ce s-a încercat a se repara postum nu i s-a dat încă locul cuvenit, însă că pe locul acela — din pricina modei, uşurinţei cu care ne luăm după modă şi după bizilelile sale, ieri unele şi azi altele — pe locul acela stă din eroare altcineva şi stă strîmb. Cînd se va studia cu atenţie, supleţe, nepatimă şi nerestricţie mentală, minuţios şi nuanţat, în cunoştinţă de subiect şi de subiecte şi fără vasalităţi la marii critici (care nu-s ireproşabilii ireproşabililor) adevărata evoluţie estetică a poeziei noastre din acest secol, au să se observe clar două lucruri : că ierarhiile de pînă acum se cer fatal remaniate la rece, şi profund remaniate, şi că o serie de particularităţi, de drumuri, de atribute atribuite (nu comit o eroare, iar dacă am să am şi cînd scrie un Vinea, aşa cum am scris un Bacovia, totuşi voi încerca a demonstra-o... Cei veşnic învinuiţi că umblă cu capul, şi lumea îi stigmatiza, în lună şi în nori, au trecut de noi şi au descoperit luna a doua oară, că se putea. Să rişti e pînă la urmă cunoaştere, chiar dacă nu există cunoaştere care să nu coste viaţa...) atribuite am spus lui Ion Barbu. Lucian Blaga, Adrian Maniu şi chiar Arghezi fuseseră precedate de iscusinţele şi contribuţia acestui mare matur, exigent şi domn care a refuzat o viaţă întreagă să-şi etaleze în volum poemele. Poeme inoxidabile. Scrise parcă aseară. De nu am lua decît un pachet mic de exemple din care limpede rezultă nişte cunoscute speţe de formulare barbistă (în ceea ce-i priveşte pe Blaga şi Adrian Maniu, ei s-au alimentat şi mai copios din confratele răspîndit aiurea prin reviste numai, şi numai prin ziare, şi neglijent cu sine pînă la [illegible], şi încă ar fi de stat altfel pe gînduri :

Vila cu treple trei în prag

Sub frunza frunţii arsă, venim pîndeşte, verde

. . . .

În pătrat de var şi soare

Polen de chin pe albe cinci petale

. . . .

Tîrgul îşi spală-n cer şuţele lui de ţuguiuri

Cît de purpurie rochia ta se aprinde

burgului de sailţi cu sportivi pitici

Era între 1912 şi 1920 cînd îşi publica Vinea aceste versuri. Şi cam tot pe atunci altele, în care-i depistabilă o arhisubliniată (nu-i aşa ?) „caracteristică" şi turnură stilistică argheziană, deşi — să deschidem bine ochii — Eminescu îl precedase :

Cine rămîne prin neguri şi ploi
cînd milioane trec de strigoi ?...

. . . .

Cascada ruginește
a obloanelor etc.

Exista — ignorat în genere — un Vinea poet al ţării, al naturii, tradiţiei, [illegible]

Alexandrina Stănescu : „Floarea soarelui"

Vinea poet metafizic, tragic ; un vitalist şi un abstract ; un agonic şi un fantezist ; un disperat şi un introspectiv ; un euforic şi un macerat a cărui sîngerare spirituală n-o pot nicicum deszice aparentele-i teribilisme — amîndoi evident mai interesanţi decît ceea ce s-a remarcat la „modernistul", la „integralistul" Vinea, şi el mare, dar mare mai ales prin clasicismul disimulat al antagonismelor sale infuzate, e drept, cu eleganţă în canavalele unor tehnici şi abilităţi de exprimare suprem evoluate. Va trebui vreme şi vreme, vor trebui bătute cărări şi cărări grele (iar drumurile — n-a spus-o chiar el ? — sînt slugi bătrîne), ca să se restituie liricii sale domniile cuvenite. Iar aceasta îndeosebi din pricina distincţiei lui sufleteşti identificabilă ca un blazon sau a indiferenţei lui faţă de sineşi, faţă de propria-i operă tratată ca pe un bastard. Cîteodată, presupun, va fi şi regretat-o : „vistiernici nemernici am fost / desfrunzitelor tinereţi". Contemporanii nu se obosesc prea-prea cu tine, iar celor ce urmează li-i lene să ia lucrurile de la început, pentru ei toate Troile au fost descoperite, mulţumindu-se doar (culegători de fructe neculese) cu para care pică.

„Aşa-i doamnă, că sînt poet mare ?" se autopersifla el. **Doamna** are (şi ce grav; şi ce grav:) de-abia de-acum încolo de răspuns celui ce, foarte serios, la plural, îşi recomandase : „faceţi uneltele întreceţi meşterii". Este rîndul comentatorilor lui să-şi desrugineascä (ham, ham, poftă de viaţă) curajul şi armele. Căci şi azi, pînă azi, ca şi atunci — „Vorbele noastre ne-au minţit. / Am spus prea mult, pierdut li-e înţelesul". Rege sărac, rege etern, încolo... „Pămîntul e de drumuri plin ca un nebun de zdrenţe". Drumuri şi zdrenţe. Nebuni şi regi.

Ion Caraion

Cu George Lesnea

Il ştiam la Iaşi. Cine nu-l ştia pe George Lesnea la Iaşi ? În vecinătatea lui Sadoveanu, a lui Demostene Botez, a Otiliei Cazimir, a lui Mihail Codreanu. Il ştiam în secolul trecut, în anii Junimii literare, ori pe vremea lui Alexandru cel Bun, ori în pragurile, în toate pragurile veacului nostru. În treacăt l-am văzut prin Mărţişorul Bucureştilor, odată l-am însoţit printre gardurile Agapiei, dar îl ştiam acolo, în capitala Moldovei, dintr-o vreme a primelor curiozităţi literare. La Viaţa Românească, lîngă Ibrăileanu. Ori în zeţărie, la tipografia revistei, cu textele văzute pe dos. O dată am găsit Poeziile lui Esenin, cu prefaţa lui Ionel Teodoreanu, în care George Lesnea apărea fantomatic şi trecea într-un spaţiu aproape de legendă.

Între zidurile Galiei am ajuns într-un asfinţit. Poveşti cu iubiri sfîşiate. În casa aceasta a locuit Veronica Micle. Aici a cîntat Liszt şi Barbu Lăutaru. Aceasta a fost casa lui Dosoftei. Această uşă boltită, de pivniţă, era sub casa lui Miron Costin. Într-o iarnă cu zăpadă mare am ajuns la casa lui Pogor. Apoi, pe urmele poveştite ale celor doi, ne-am pomenit la Bojdeuca, în valea Ţicăului, unde lătrau cîinii. Am coborît apoi pînă la Trei Ierarhi, în timp, acolo în curtea cu şcolile, după Creangă şi Maiorescu, şi am suit pe străzi înclinate şi în închipuire, cu Eminescu. Şi iarăşi cu Teodoreanu şi cu Păstorel şi cu Ralea, într-un amestec de epoci şi de moravuri. Iată cum nu pot să vorbesc despre George Lesnea decît prin chipurile lumii în evocarea căreia el însuşi a trăit.

Era prin cinzeci şi atîta cînd l-am cunoscut, în redacţia Vieţii Româneşti, cu chipul de împărat roman în efigie pe o monetă ştearsă de timp, mereu în amintiri, prietenos, (prietenia, gluma, însoţirea în hălăduieli nocturne erau virtuţile mereu prezente ale fiinţei sale), foarte manierat în prezenţa femeilor, oricînd gata la un duel de epigrame în prezenţa confraţilor, — dar atunci, în ceasul acela, corecta paginile din Evgheni Oneghin, l-am lăsat singur, şi s-a urnit cu greu din bucuria lucrului, ca să aducă apoi spre mine biografii şi împrejurări, în întîlnirile cîte s-au urmat, anecdote şi date dintr-o lume trăită într-un fel al lui, într-un mod şi într-un timp miraculos. Pînă într-un ianuarie, la Iaşi, (unde în altă parte ?), cînd, cu Romulus Vulpescu, în trecere de la Botoşani spre Vaslui, (cînd aveam să petrecem ultima noapte cu Toma Caragiu), l-am întîlnit în librărie şi am zăbovit la o cafea cu poetul care nu se putea să nu ne apară în cale, ca din întîmplare, să nu ne însoţească, să nu răstoarne clipa îngăduită în reversul ei de epoci şi de veacuri, printr-o ducere de gînd, şi prin făgăduirea unor mai îndelungi preumblări. Dar era obosit şi bolnav, mai scump la vorbă şi parcă mai al prezentului, totuşi. Apăruse ultima ediţie din Esenin, şi pe un exemplar oferit „poetului şi prietenului", a adăugat un „salut cald omagial din oraşul amintirilor, de unde şi dumnealui are amintiri".

Am fost în casa lui George Lesnea, dar n-aş putea spune pe ce stradă, ori la ce încrucişare de străzi se află. Am ajuns acolo, întotdeauna, după lungi ocoliri pe străzile oraşului, după dese popasuri lîngă porţi şi pe sub balcoane, dintr-o poveste fără sfîrşit, (într-o noapte primăvăratică, într-un decembrie înzăpezit ?), ajungeam undeva şi se deschidea o uşă, apoi, lîngă o licărire aurie totul se petrecea altfel sub grija amfitrionilor.

Nimic nu se uită şi parcă nu se iartă din acel timp care a fost mai ieri alaltăieri, în vecinătatea poetului cu memorie fabuloasă şi rară disponibilitate, care chema la Iaşi, aştepta la Iaşi, în oraşul lui, cetate, grădină, spaţiu spiritual, loc al iubirilor, într-un timp care poate fi şi istorie şi literatură, dar mai cu seamă proprie biografie, prietenie, mărturisire.

Ion Horea

„Mass media"...

Urmare din pag. 1

milion de ani de istorie, faţă de condiţia lui umană. Dacă am munci şi crea numai pentru „nervum rerum gerendarum", pentru aspectul lucrativ al vieţii noastre active, pentru profit, n-am pierde oare din vedere moralitatea actelor noastre, aspectul etico-estetic al existenţei, al creaţiei proprii, ce echivalează cu viaţa individului şi a societăţii în care trăim ?

Asistăm uneori, cu amărăciune, la succesul unor indivizi ce se căpătuiesc repede pe seama celorlalţi : huligani, carierişti sau clovni. Şi ei pot trage foloase din „civilizaţia tehnetronică". Mai ales foloase. În gura lor, cuvîntul „istorie" se degradează, ca orice ating cu gestul sau frazele lor, mai mult sau mai puţin sforăitoare, demagogice.

Există, din fericire, o categorie de persoane, notabile sau anonime, a căror contribuţie creatoare şi onestă la progresul naţiei şi al omenirii reprezintă aportul constructiv al civilizaţiei la propria ei depăşire istorică. Aici, atributul superior al istoriei este bine plasat. Ei pot fi oameni de ştiinţă, filozofi, muncitori, artişti sau activişti pe tărîm obştesc. Ei gîndesc şi fac ! Cuvîntul lor reflectă o realitate materială şi spirituală indubitabilă. Ei sînt „sarea pămîntului", ei ajută societatea, şi societatea trebuie să-i ajute, la rîndul ei, oriunde se află.

Ameliorarea relaţiilor social-economice şi politice din sinul comunităţii umane planetare depinde acum de ceea ce sociologii numesc dimensiunea umană a dezvoltării. În actuala teorie a valorilor, poziţia acesteia a devenit prioritară, în toate programele pe termen lung, în „modelele" şi în „scenariile" pe care corifeii ştiinţelor prospective le [illegible] factorilor de decizie.

Omenirea a început să-şi facă probleme de conştiinţă. Structurile economice tradiţionale îşi pierd treptat credibilitatea, în ofensiva pe care „munca fără pîine" o desfăşoară împotriva citadelei „pîinii fără muncă", exploataţii, contra exploatatorilor. Intelectualitatea lumii se orientează, — cu toate argumentele de care dispune, — de partea unei teorii active, aplicate modificărilor de structură cerute de necesităţile biologice şi intelectuale ale majorităţii locuitorilor planetei. În condiţiile actuale, istoria a devenit un argument pentru echitate şi democraţie. Acesta este şi punctul de vedere, declarat, al intelectualităţii româneşti.

Dar în vreme ce, militind pentru o mai justă repartiţie a bogăţiilor terrei, oamenii cei buni şi harnici ai pămîntului denunţă egoismul şi indiferenţa celorlalţi, în numele unor judecăţi de valoare pe care le-a consacrat îndelungata lor experienţă istorică (şi pe care socialismul ştiinţific n-a făcut decît să le ordoneze într-o gîndire coerentă, verificată de practica socială), iată că adversarii acestora revin la atac, de la dreapta spre stînga, sub flamura unei „noi filozofii", pe care curioşii şi-o pot procura din literatura ce inundă azi o anumită piaţă intelectuală europeană, cu sprijinul, bine retribuit, al mijloacelor ei de comunicare electronică.

Unii confraţi ai noştri din ţări în care viaţa pare mai uşoară au, pesemne, mai mult timp şi bani de cheltuială, ca să-i piardă consumînd asemenea idei, cărţi şi ziare şi pentru asta nici nu invidiem şi nici nu blamăm „societatea de consum".

Această direcţie ideologică „nouă" e rezumată de Alain de Benoist (care, pozînd în reprezentantul „revoluţiei conservatoare", doreşte să apară ca şeful ei de şcoală cel mai lucid) în formula : „inegalitatea e un bun social, iar ideologia egalitară este un rău". El o lansează într-o recentă „antologie critică a ideilor contemporane", groasă de aproape 700 de pagini şi intitulată, semnificativ, „**Văzut dinspre dreapta**".

Pentru orice cititor la curent cu eclectismul anarhizant al „noilor filozofi" francezi, reiese cu destulă claritate că atacul lor împotriva marxismului reprezintă o mişcare tactică ofensivă, parte integrantă dintr-un plan strategic împotriva tuturor oamenilor de ştiinţă şi de cultură care apără idealurile democratice şi în ultimă instanţă acţiunea socială în favoarea dimensiunii umane a cunoaşterii.

În „**Testamentul lui Dumnezeu**", neo-filozoful Bernard-Henri Levi preconizează „un stat fără ideal", dirijat de un fel de „morală transcendentă" perfect individualistă, un stat care să ignore cerinţele maselor (pe care tînărul filozof contestatar le denumeşte, cu un dispreţ suveran, „plebea"). „Etica sa de rezistenţă" e dirijată împotriva veleităţilor maselor de a se autoconduce şi autogestiona şi îndreptîndu-şi toate speranţele către „un Dumnezeu care conduce, dar nu guvernează", el „refuză universalul" în favoarea particularului şi respinge orice „datorie" a individului particular, faţă de colectivitate, stat, credinţe etc.

Din punctul său de vedere „democraţia trebuie să fie un prezent fără viitor", altfel „se absolutizează" şi devine „istorică adică totalitară". Iar ca o culme a absurdului şi a relei-credinţe politice, B.H. Levi consideră că revoluţia visată de Marx în Germania a fost deja „realizată" de... Gobbels şi Hitler. Confuzia ideologică profundă în care neoanarhismul eclectic, al tînărului eseist francez, cu pretenţii de filozof, vrea să cufunde valorile, se dezice de însăşi filozofia franceză modernă pe care o condamnă pentru că s-a lăsat influenţată de marxism. Obsesia sa anti-marxistă şi anti-materialistă îl duce pînă la a contesta şi... biblia şi toate religiile, pentru „istorismul" lor, predicînd o nouă religie : „monoteismul fără istorie", teorie ce-i finalizează şi culminează ideile conţinute în eseul **Barbaria cu chip omenesc** cu care debutase, zgomotos, cu doi ani în urmă.

Ce învăţăminte ar trebui să tragă omul preocupat de ziua lui de mîine şi de poimîine, din toată demagogia aceasta boierească despre libertate, democraţie şi alte vorbe astfel denaturate ? Mi se pare că „civilizaţia tehnetronică", — acuzată că zămisleşte monştri din „somnul raţiunii", — nu poate fi învinuită că o asemenea „filozofie" i-ar fi odrasla legitimă. În definitiv, energia atomică în sine nu-i vinovată dacă nu e folosită în scopuri paşnice, constructive ci pentru distrugerea strategică în masă.

Rolul intelectualului, în ţara lui şi în lume, apare azi mai important decît oricînd în trecut, tocmai fiindcă civilizaţia electronică (creaţia sa, desigur) are puterea să creeze şi să formeze la rîndul ei alţi oameni de concepţie, alţi creatori de valori intelectuale, care pot să contribuie la ameliorarea condiţiei umane, sau la deteriorarea ei, căci în fiecare creatură transpare ceva „după chipul şi asemănarea" creatorului ei.

Societatea educaţională a învăţat să se apere de nocivitatea iresponsabilă a predicatorilor violenţei, rasismului, misticismului şi-ai altor rele apucături. Dar în numele libertăţii spiritului şi al drepturilor omului în societate, — drepturi dobîndite, cu grele şi îndelungi suferinţe, de bietul om sub vremi — deprinderile cele păcătoase se mai strecoară-n sus, la vedere, mai iute ca cele bune.

„Sub steaua iubirii de patrie"

Urmare din pag. 1

sale verbale ci de ambiţia de cuprindere exhaustivă a suferinţei, bucuriei şi spectacolului fastuos-tragic al lumii.

Terifiant, pesimist, bucuros, neliniştit, optimist, nostalgic, tragic, polemic, compătimitor, pamfletar, sentimental, poemele sale sînt totdeauna convingătoare, adevărate, şi, de aceea, unele din ele au ceva măreţ, semn distinctiv al marilor poeţi.

Poezia de pînă azi (B.P.T.) adună între două coperţi lirica lui Adrian Păunescu din aproape două decenii, selecţia ilustrînd cu putere tendinţele de manifestare ale acestui complex talent; astfel, constatăm că de la un volum la altul sentimentul patriotic prezent încă de la primele sale manifestări poetice s-a potenţat în aşa măsură încît ne determină, acum, cînd avem această culegere în faţă, să vedem în autorul poemelor scrise sub steaua iubirii de patrie un adevărat restaurator al poeziei politice, care, dacă nu amuţise cu totul, fusese cuprinsă, în ultimul timp, de o stranie moleşeală.

Persuasiunea cu care poezia şi personalitatea lui Adrian Păunescu s-au afirmat în peisajul literar şi public conferă demersurilor sale caracterul **natural** al unui fenomen de neînlocuit.

Un număr mare din poemele sale ar fi meritat citarea integrală, dar spaţiul nu ne permite. Cartea lui selectivă, avînd un generos tiraj, stă la dispoziţia celor interesaţi.

Ne mulţumim să încheiem prin a afirma că recunoaşterea de care se bucură Adrian Păunescu nu ne stîrneşte invidia (ca atîtor altora) ci bucurie şi admiraţie.

Eroul de la Lechinţa

Urmare din pag. 1

nia dvs., a amîndorura şi despre peripeţiile prin care aţi trecut de la Constanţa şi pînă la Mureş... Am fost ieri la librărie, am cumpărat cartea dvs., am găsit doar cîteva rînduri despre fratele meu, sublocotenentul Victor Mărcuş. După ce am auzit cum v-au vorbit cei doi, pe care i-aţi crezut morţi, m-a cuprins un tremur nervos, «Ce-ar fi, mă gîndeam, să se producă şi cu el vreo minune ?» Nu se putea deoarece eu, personal, am verificat, după lupte, crudul adevăr."

Cu ochii înrouraţi, în timp ce citiva picuri pocneau discret pe hîrtiile ce i le înmînasem, cu capul plecat, parcă în tainică rugăciune, fără să mă privească, îmi şoptea : „Spuneţi-mi totul... Cum a murit fratele meu ?".

M-am aşezat şi eu pe scaunul de la masa mea de lucru. Dînsa s-a apropiat de birou, tîrşind scaunul. Şi-a ridicat încet capul. Mă privea drept în ochi.

«Vă înţeleg, i-am spus. Într-adevăr că în carte am înfăţişat prea succint palpitanta dăruire de sine a fratelui dvs. L-am cunoscut la Constanţa, pe malul mării. Era în acelaşi regiment cu mine. M-a cucerit de la prima întîlnire. Aflasem că, în viaţa civilă, era compozitor. Ultima creaţie, tipărită frumos, mi-a arătat-o şi mie. Reţin proaspăt imaginea lui Victor. Mai înalt decît dvs., cu ochii migdalaţi, cu fruntea înaltă, gînditoare, cu privire deschisă, cu zîmbet şăgalnic. După ce am întors armele împotriva hitleriştilor, prin 24—25 august 1944, a venit la mine, în port, pe digul cu farul verde. Printre soldaţi şi cazemate am tăifăsuit despre viaţă, despre războiul ce-l porniserăm pentru eliberarea şi a acelei părţi din Transilvania în care se afla satul dvs. de baştină, Lechinţa, de pe malul Mureşului, nu departe de Iernut. Şi-a desfăcut vestonul şi mi-a spus : „Măi, nea Jenică, aşa îi plăcea să-mi zică, vezi aici ?" Pe cămaşă, era cusut, de jur împrejur, o banderolă tricoloră. „Nu voi scoate cămaşa asta de pe mine, de m-ar umple toţi păduchii din lume pînă cînd nu m-oi vedea în satul meu, Lechinţa. Şi-apoi să vezi cîte cîntece voi scrie... Am auzit că mîine, în 26 august, îmbarcăm pentru Ardeal".

Şi-a încheiat vestonul, şi-am pornit-o spre Gara maritimă. Acolo am ciocnit nişte pahare cu vin, apoi ne-am strîns mîinile, ne-am despărţit. Ţin să spun că ultima partitură, cu chipul său pe copertă, se află la muzeul militar. O revăd de cîte ori mă duc pe la Constanţa. Mi se pare că eraţi atunci refugiată la Bucureşti, unde vă trimitea scrisorile de pe meleagurile dobrogene, de la Tîrnava şi, ultimele, din valea Mureşului„.

„Şi cum s-a-ntîmplat, tovarăşe colonel ? Mă iertaţi că v-am spus căpitan ; aşa vă ştiam din veştile primite de la Victoraş".

... «În acea după-amiază de 26 septembrie 1944, cînd regimentul nostru, întreaga divizie dobrogeană şi pe delături alte şi alte divizii româneşti trecusem la al treilea asalt al Dealului Sîngeorgi, peste care, într-un cot al Mureşului, se află chiar satul dumneavoastră. În vălmăşagul luptei m-am trezit lîngă mine cu Victor. Ne-am trîntit într-o altă groapă de obuz. Gloanţele se repezeau buluc, piuiau, muşcau pămîntul în stînga şi în dreapta. Fasciştii rezistau cu îndîrjire. Şi totuşi trebuia să ajungem pe cota 495. Oamenii noştri — unul de aici, altul de dincolo — tîrîş, prin gropi de obuze, pe sub cîte o geană de pămînt, căutau să se caţere spre creastă.

Zăream mai bine tranşeele hitleriste pisate de proectilele artileriei româneşti. Lîngă un pom retezat, Victor îmi strigă : „Acum e momentul ! ...La asalt, năvăliţi, ura !" a tunat ordinul lui către oamenii plutonului ce-l comanda. Îşi lepădase vestonul. Rămăsese în cămaşă. Un nou val de obuze germane... Amestec de fum şi praf, schijele tăiau lujerii şi frunzele porumbilor. Totul era purtat dintr-o parte în alta, răsucit spre înălţuri de un vîrtej uriaş.

Prin acea piclă a morţii l-am văzut pe Victor cum a înşfăcat, lîngă ţăndările unei mitraliere distruse de un brand, puşca de la un soldat căzut.

Aşa culcat cum era, şi-a scos cămaşa cu banderola tricoloră, a înfipt-o în ţeava puştii şi-a pornit într-o fugă nebună către resturile semnalului topografic de pe cota 495.

Între timp, şi artileria noastră care bătuse creasta pe care se găsea inamicul, a lungit tragerea. Din nou s-au făcut auzite comenzile de asalt. Tot regimentul a reluat înaintarea. Victor, culmea !, cu puşca ridicată, pe care fîlfiia cămaşa cu tricolorul, se avînta spre gorganul amintit, strigînd ura !

„Uraaaa ! Uraaaa ! ...raaa ! ...raaa !" strigau toţi. Avioane în picaj germane aruncau saci cu grenade, mitraliau pe atacatorii noştri. Norul exploziilor l-a acoperit şi pe Victor. Răniţii gemeau, ofiţerii strigau comenzi, armele trăgeau, văzduhul întreg clocotea. Victor, scăpat ca prin minune, în sfîrşit a ajuns cu prima grupă pe cotă. În acelaşi timp, din prin alte frînturi de tranşee nemţeşti se năpustiră asupra noastră torente de plumbi de mitralieră, de puşti şi automate. În acel iureş am ajuns şi eu cu restul companiei pe creasta Dealul Sîngiorgi, chiar lîngă semnalul topografic. Focul nostru redusese la tăcere şi ultimele rezistenţe vrăjmaşe.

„...Victore ! Victore ! am strigat eu, repezindu-mă spre fratele dumneavoastră, care se oprise culcat, chiar lîngă platforma de piatră a semnalului topografic de pe cotă. Puşca cu banderolă tricoloră, făcută zdrenţe, zăcea lîngă el... Ochii lui, frumoşii lui ochi larg deschişi, rămăseseră împietriţi într-o ultimă privire spre cerul de deasupra Lechinţei, care îşi trăia zbuciumul acelor zile sîngeroase, pe malul Mureşului, în faţa noastră, la poalele înălţimii pe care o cuceriserăm. Un glonţ hain i-a săgetat inima... Restul... cunoaşteţi şi dumneavoastră»...

„Da, ştiu ce-a urmat", mi-a răspuns înecată în plîns. Ştergîndu-şi lacrimile, a adunat de pe masă scrisorile, le-a băgat în poşetă...

„Tovarăşe colonel, eu sînt Anca Mărcuş, primsolistă la Teatrul de operă şi balet din Cluj... Să ştiţi că am doi băieţi. Pentru cinstirea memoriei fratelui meu, pe amîndoi copiii, doresc şi mă străduiesc să-i fac ofiteri... Îmi daţi voie să vă mai privesc... parcă-l văd în carne şi oase pe Victor..."

dialog cu cititorul

TOVARĂŞE REDACTOR ŞEF,

● Am luat cunoştinţă nu demult, de premiile acordate de Uniunea Scriitorilor, pe anul 1978. Desigur, interesul cu care este aşteptată decernarea premiilor obligă juriul acestui forum de confirmare şi afirmare a talentelor literare, de critică literară să departajeze pe cei mai buni dintre cei mai buni.

Analizînd în cenaclu, alături de creaţia proprie, realizările scriitorilor afirmaţi s-au evidenţiat, nu de puţine ori, interesante idei cu privire la modul cum este orientată literatura contemporană. S-au făcut şi aprecieri asupra unor lucrări nereprezentative pentru literatura ţării noastre, pentru spiritul naţiunii noastre socialiste, combătînd în şedinţele noastre de lucru modul cum sînt lansate o serie de lucrări, fără a avea certitudinea că ele pot reprezenta societatea noastră. Am avut astfel ocazia să găsim în paginile unor cărţi premiate personaje îndoielnice, nereprezentative, supuse unei dezordini interioare, personaje ce nu merită interesul maselor largi de cititori şi cu atît mai mult al unui juriu chemat să consacre creaţia şi pe creatorii de vîrf ai perioadei în care ne aflăm.

Am propune, de aceea, o mai bună colaborare cu cenaclurile literare, aceste avanposturi ale receptivităţii de vîrf în rîndul maselor, privind fenomenul literar. Poate opiniile exprimate în acest cadru ar ajuta la formularea unor mai clare decizii în privinţa valorii ce poate fi acordată unui scriitor şi, implicit, operei sale. Sondajele care ar urma să se facă, nu ar fi arbitrare, putîndu-se discuta cu cititorii în cadrul şedinţelor mai largi ale cenaclului, problematica inclusă într-un roman, tematica unui volum de poezii, modul cum este retransmis mesajul artistic în urma unei lecturi.

Ţinînd seama că literatura se adresează, în primul rînd, marei mase de cititori, n-ar fi decît oportună şi necesară sondarea gustului acesteia, iar atunci cînd urmează a consacra pe cei mai buni dintre creatori, credem că o importanţă deosebită ar putea-o avea şi garanţia pe care aceştia o acordă unor scriitori, ce vor fi priviţi din acel moment ca „reprezentativi" pentru timpul nostru.

O asemenea colaborare nu poate fi decît spre binele promovării celor mai autentice valori ale creaţiei literare din ţara noastră.

Membrii biroului cenaclului „Republica" : NICOLAE STELEA, ELENA HAIŢĂ, DOINA NEGROIU, STOICA VALERIU, ELENA ARSENE, PETRUŢA POPA.

TOVARĂŞE REDACTOR ŞEF,

● Sîntem purtătorii de cuvînt ai unui cenaclu prin filiera căruia trec de 12 ani promiţătoare talente din rîndul miilor de liceeni şi de elevi aparţinînd ultimelor clase ale şcolilor generale din Capitala ţării. Urmărim cu atenţie tot ce apare în librării şi sîntem interesaţi în mod special de acele cărţi care ni se adresează şi în care ne găsim fidel reprezentaţi.

De aceea vă mărturisim nedumerirea şi decepţia noastră citind lista celor trei lucrări care au primit premiul **literaturii pentru copii şi tineret** al Uniunii Scriitorilor. Fără cel mai mic ecou în rîndul nostru, al tinerilor cititori, aceste cărţi, lecturate din curiozitate după aflarea premiilor, ne-au trezit legitima întrebare dacă juriul format din persoane competente şi de bun gust le-a citit cumva, deoarece alegerea ni s-a părut neinspirată şi nepotrivită.

Considerăm că existau cărţi mult mai reprezentative, mai accesibile şi atractive, într-un veşmînt literar de aleasă ţinută.

Propunem un sistem mai democratic de premiere, ca reflex al tendinţei generale de democratizare a vieţii noastre politico-sociale. Credem, în acest sens, potrivit ca fiecare editură să propună pentru diferite premii 5—6 cărţi legate de profilul ei — pe care le consideră cele mai importante succese editoriale ale anului respectiv. Aceste propuneri să fie publicate în presa literară şi supuse discuţiei, atît a criticii, cît şi a cititorilor. Ne gîndim, de asemenea, că n-ar fi lipsit de interes ca în cazul cărţilor pentru copii şi tineret să se sondeze şi opinia noastră, a cititorilor şcolari. Am dori ca în cazul cărţilor pentru copii şi tineret să se acorde 5 premii în următoarele domenii : a) poezii şi povestiri cu teme de actualitate pentru copii ; b) legende şi evocări istorice ; c) proză pentru adolescenţi ; d) beletristică ştiinţifică (literatură de informare) ; e) science-fiction (literatură de anticipaţie).

În speranţa că veţi publica gîndurile noastre în paginile revistei pe care o conduceţi, vă rugăm să primiţi din partea sutelor de condeie tinere din Capitala ţării caldele noastre mulţumiri împreună cu mărturisirea convingerii că viitoarele premii vor fi acordate într-adevăr celor mai îndrăgite şi reprezentative lucrări.

Biroul cenaclului : IRINA AIRINEI, GABRIEL CHEROIU, SALVINA ADAM, ADINA CHIVULESCU, CRISTIAN POPA.

atelier literar

poșta redacției

C.B. — FĂLTICENI : Textul dv. nu se poate citi. Retrimiteți-l dactilografiat.

D. ANCADAN : Lucruri surprinzător de slabe, in care predomină confecția, „lucrul manual", in care zvonul liric se impuținează sub crusta convenționalismului și a efortului mai mult exterior. Ceva mai bine, in „Pur și simplu".

VLADIMIR IOANA : Pagini interesante, in general, de certă vocație lirică (ușor afectate, manieriste, uneori. Reținem, indeosebi, „Cain", „Cuvintul de ordine", „Un vis", „Totuși", „Hybris", „Sagittarius", „Decembrie", „Timp contratimp", „Ulise", etc.

V. VIDRIAN : Stăruie aceleași metehne despre care am mai vorbit, uscăciune, retorism, etc. Ceva mai bine, in „Să facem liniște" (cam didactică, totuși).

COSTIN BRATU : Cele mai multe sint alcătuiri conștiincioase, de acuratețe, care nu părăsesc, insă, decit rareori zonele convenționalismului. Sint și citeva pagini mai personale, parcă, mai reușite și mai promițătoare, in orice caz : „Dacă in cealaltă lume", „Comunicare 1", „Inceput de vis", „Unde-am mai văzut". Să vedem ce mai urmează.

A. DERLEA : Nu sint noutăți deosebite, din păcate ; predominant e efortul grafic, confecția uscată, inexpresivă. Ceva mai bine, in „Unghere".

N. A. VEST : De acord cu considerațiile din „Ars parodica", dar „aplicațiile practice" sint — mai ales de data asta — slabe (alunecind, uneori, in vulgaritate). Ceva mai bine, in „Luciditate", „Din anii războiului". Greoaie, „făcute", versurile (ar fi ceva in „Ultimul cerb", și anume „poanta" finală, in „Vinătoarea regală", și anume fără „poanta" finală, ștearsă, indiferentă, „ca să fie").

T. ROȘU : Sint incă prea multe pagini stufoase, supra-incărcate, imbicsite, iar formula compozițională, invariabilă, monoton-enumerativă, nu e de natură să favorizeze un progres. Citeva lucruri ceva mai bune : „Niciodată", „Iarba", „Puntea", „Cintec la intervenția ploii", „Virstă".

CONST. BOBOC : Nu ințelegem de ce vă tinguiți (in toate scrisorile) : vi s-a răspuns cel puțin de două ori (in nr. 20 din 19 mai, in nr. 25 din 23 iunie) — probabil că nu urmăriți atent revista. Versurile sint și acum modeste, școlărești, incercări naive, rudimentare, care arată că aveți nevoie de multă lectură (din poeții mai vechi și mai noi), pentru a ințelege mai bine ce este poezia.

E. RADU : Veștile sint intr-adevăr mai bune și sperăm să fie in continuare la fel. — vă felicităm și vă dorim succes și la probele următoare. Versurile nu sint de talia dv. (ceva in „Strigoi", dar cu un final prea „incuiat").

U. IOV : Greșeala vine probabil din imaginea insuficient de explicită, din grafia insuficient descifrabilă (cine știe ?...). Versurile din cele două plicuri nu ne aduc prea multe bucurii, din păcate. Cele mai multe sint greoaie, poticnite, tulburi, lipsite de vibrație. Doar citeva sint demne de menționat : „Cind aștepți" (cu un final cam confuz), „Chitaristul", „După amiaza", „Rotonda". Intr-o a doua categorie, lucruri interesante, dar insuficient finisate : „Descopăr", „Atit de aproape", „Oglinda", „Disperare", „Tinără incantație".

APRILIE — F. : Am reținut o serie de piese bune din ultimul plic, spre cele de cuviință. Am regretat intrevederea ratată, dar sperăm să se ivească alt prilej. Țineți-ne la curent. (Nu ne-ați trimis poza).

EM. GV. : Citeva pagini frumoase in care adie o lirică, senină, inteleaptă amărăciune : „Pămintul și cu mine", „Cerul s-a spart", „Fiind prea tinăr".

M. SĂMINȚĂ : Pagini interesante, dar parcă mai tulburi ca altădată, antrenind un mil anecdotic insuficient supus decantării. Desenul își pierde astfel transparența, sunetul e impur, materia groasă, netransfigurată. Ciclul „militar" e intr-adevăr mai consistent și mai interesant, dar tot el e și cel mai amenințat de primejdiile de care vorbeam („Amintiri", „Mă retrogradase", „Dezbrăcați-vă", „Pantalonii albaștri", „Stropi de rouă").

A. Butnaru, Dorina Lucian, George Răcășan, Ana Boban, George Bratei, S. Seiceanu, Vladimir I. — Focșani (e o semnătură care nu vă aparține), **Georgeta Hudiță, Moise Dumitru — Buzău, Pleșca Ioan Mișa, Tănase Cristina, Dan Raia, Septimiu Suciu, Tudor Dora, T. Constanța, Mariana Tudorie, Doru C. Udrea, H. Mircea, Traian Șerbu** („ceva, in „Scrisoarea"), **Fl. Borleanu, Gabriela Secoșan, G. Pitera, Daniel Teodorescu, S. Orheianu, Vlad Poiană, N. Teodor** (ceva, in „Design"), **S. Varlaam, Paul Radovaenu** (mai bine, in „Aici"), **Nicky Măgureanu, Antonia Almarin, Fl. Vlădulescu, Eva Derda :** Incercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N. R. Manuscrisele nu se inapoiază.

Euforie

Prelungește tremurul emoției dintre noi
și ingăduie asfințitului să ne moară
pe brațe
ca un palid ecou de vis
preschimbind limpezimile de mai
in mingiioase penumbre

impiedică tirzia strălucire a clipei
să se destrame
incercind euforia alunecării
printre macii acestui tragic crepuscul
spre fastuoase oglinzi de intuneric
cind clipa se face riu de uitare
intre viață și moarte

ELVIRA ILIESCU

Ieșind dintre nori

Inima mea e un pod aruncat peste haos ;
Pod rezistent la furtuni și la ploi,
la cutremure și războaie.
Au trecut peste ea visătorii poeți
cu lirele pline de lacrimi amare
Și noaptea, insule mici de speranțe
străluceau in frunzare cernite.

Am văzut păsări incremenite
in lumina văzduhului
Și-am suferit multă vreme, rădăcină fiindu-le,
Celor care stringeau numai pentru sufletul lor
mierea luminii,
Pină cind am indrăznit să respir,
Ieșind dintre nori, spre-a-mi gindi bucuriile.

ALEXANDRU PRIBOIENI

Ariel

Este de ajuns oare
să ții privirea fixată
mai sus de tăietura ochilor
pentru a fi schimbat cu un inger
de acum pină și ingerii sint contestați
au și ei călciie crăpate de țărină și pietre
greutatea aripilor le face ținuta dreaptă
sau fruntea insemnată
ii imbracă in lumină
planeta e depopulată de spirite
totuși ne mai incearcă
un avut luminos
in primele ore ale zilei
ne mai lovește
din cind in cind
o privire fixată mai sus de
pămintească tăietură a ochilor
cutezanța de a visa in trezie
sub roua inghețată a dimineții.

VIORICA IONESCU

Iată

Iată, nimic nu-mi reușește ;
tristețea mea-i ascunsă vederii,
deci nu mă puteți inlocui
cu-o moară de vint ;
nu infrunt nici femeia
nici pasărea guralivă
care moare subit ;
așadar nu mă puteți surprinde
măturindu-mi scrumul de pe manuscrise
rostindu-mi numele
și totuși, caisul meu din grădină
(cit e el de cais)
tot pierde din petale...

TEODOR ROȘU

Alexandrina Stănescu : „Studiu"

După ploaie

Palmele iți miroase
a piine coaptă intr-un țest
părul a reavănă brazdă
cu viorele
pe gardul de nuiele volbura
albă suie
tot suie
și-n preajma ta mi-e cald
mi-e bine
ca unui simbure
intr-un miez galben
de gutuie...

G. M. BUCOVICIOR

Cuvintele

N-am vrut să se descalțe cuvintele la ușă
in casă am cavoare de lut nefrămintat
— intrați, le-am spus, sint singur
și vreau să limpezesc
in călcătura voastră
imaginea ferestrei.
S-au tot izbit in ea cintările de ziuă
inmănușate, suple, inveșmintate-n roz,
condurii lor de ceară
mi-au aburit auzul...
Intrați, le-am spus, să treceți
cu talpa grea prin lucruri

MARIANA CODRUȚ

Uneori

Munții nu arată
pe nimeni cu degetul,
aerul incolțește
cind il respiră poetul.
Ceasul nu s-a plictisit,
secundele sint ca pruncii :
nu știi ce vor,
luăm și le cintărim
in podul palmelor
Uneori sint așa de ușoare
că le-ar trebui
aripi de fluture să zboare ;
alteori sint grele
că simt pămintul
ascunzindu-se in ele.

MIRELA CRISTOFAN

O poveste

Se spune că salcia asta
a fost cindva
o femeie frumoasă

a neasemuită salcie
a fost cindva
această femeie

Și se mai spune că
și in vremurile noastre
sticla apei mai tremură
malul pe care salcia
așteaptă să devină
ceea ce este de fapt
umbra
sa

MARIUS TIRZIU

Un Atlas modern

Urmare din pag. 1

tru la opinii. Dar Iorga a fost, consensul e in afara discuției, un mare istoric, contribuția și influența sa in acest imens teritoriu, al timpului și spațiului, covirșind restul preocupărilor. Este și personalitatea cea mai cunoscută din cultura română și, nu o dată, ajunși in anumite cercuri universitare sau academice din străinătate, aflindu-se că sintem români, se vorbește de „poporul lui Iorga", sau „țara lui Iorga". Nu degeaba a fost gratulat cu titlul de „academicianul tuturor academiilor, doctor al tuturor universităților". Or, această latură fundamentală, a notorietății universale a lui Iorga, este aproape ignorată, din păcate, deși existau surse generoase. Ne mulțumim să indicăm, spre edificare, cartea istoricului și filozofului german Franz Thierfelder **Männerin Balkan** (Wien, Koln, 1967) in care ne sint prezentate un număr de personalități din sud-estul Europei, incepind cu Alexandru cel Mare, carte in care Iorga ocupă un loc privilegiat, fiind considerat drept „cel mai strălucit reprezentant al științei istorice a veacului", „fenomen unic nu numai pentru România, dar in același timp pentru Europa". Moartea marelui om, in 27 noiembrie 1940, a „zguduit intreaga lume". Opera lui Iorga, zice autorul german, „n-a murit incă ci va crește in importanță din ce in ce mai mult. Cind profețiile sale vor fi indeplinite, cind cartea cea mai mare a giganticei sale opere scrise va fi uitată, amintirea lui Iorga va continua să trăiască din generație in generație, ca un basm, amintirea lui Iorga, cel care a incercat, in veacul al douăzecilea, să ducă singur, in spate, istoria poporului său și a epocii sale, ca un Atlas modern". El a reușit performanța de a uni „vremelnicia cu veșnicia" („die Zeit mit der Ewigkeit") „trecutul cu viitorul laolaltă".

Dacă, insă, investigarea resurselor din afară presupunea inerente dificultăți ce puteau intirzia prea mult apariția culegerii, absența totală a exegezelor istoricilor (M. Berza, singurul istoric, este selectat insă cu un studiu despre „Nicolae Iorga moralist") ne surprinde de-a dreptul. Și, dacă nimeni nu s-a ocupat de Iorga, istoric al Bizanțului, al Balcanilor, al Occidentului, este greu de ințeles absența unui studiu, măcar unul, despre monumentala **Istorie a Românilor.** Nici vorbă, Florin Mihăilescu, totdeauna bine informat, știa aceste lucruri, dar a preferat, cum ne avertizează, să infățișeze prin antologia sa „numai ipostaza omului de litere, cu toate laturile sale subsecvente". Și, o recunoaștem, soluția aceasta era, poate, singura posibilă in imprejurarea alcătuirii antologiei de către un literat. Dar nu ne putem impăca, totuși, cu gindul că imaginea lui Iorga „așa cum a fost" ne apare impuținată și, uneori, chiar minimalizată, in condițiile in care marea sa operă se situează, in bună măsură, in afara teritoriului literaturii ca domeniu bine delimitat. O personalitate atit de complexă ca cea a lui Iorga solicită, anticipam, o altă optică și o altă manieră de lucru, dacă vrem să n-o segmentăm, deci s-o impuținăm. Asocierea unui istoric, bun cunoscător al lui Iorga, putea fi o soluție. Imaginea lui Erasmus din Rotterdam, a lui Pico della Mirandola, a lui Voltaire sau Dimitrie Cantemir, restrinsă la domeniul literaturii este aproape precară. Ne-am fi așteptat ca momentul tragic al morții cumplite a marelui om să fie cumva consemnat in paginile antologiei, mai ales că este detailat intr-o carte. (Mihai Stoian : **Moartea unui savant, N. Iorga**). Unele laturi ale activității literare a lui Iorga și, mai ales, scrierile din tinerețe apărute in „Convorbiri literare", „Lupta", Independence roumaine" sint aproape ignorate deși sint de cea mai inaltă calitate literară. Portretele pe care Iorga le face lui V. A. Ureche, Grigore Tocilescu sau Ionnescu Sion sint extraordinare prin incisivitatea ironiei și, deopotrivă, prin finețea ei. Lipsește o apreciere a lui Iorga polemistul, uneori superior lui Maiorescu. Desigur, editorul nu putea inventa exegeze care nu există, căci tinerețea lui Iorga, deși extrem de fertilă, n-a prea fost abordată de critică. Era, insă, credem, in obligațiile sale de a se ocupa in introducere de ceea ce sumarul nu satisface. In general, propunem ca introducerile la această colecție să nu rezume conținutul, ci să se constituie intr-un studiu care să suplinească, pe cit este posibil, ceea ce lipsește. In această antologie critică, intitulată **Iorga interpretat de...** figurează, credem, prea multe texte despre om in raport cu cele despre operă. Evident, personalitatea lui Iorga a fascinat chiar pe adversari, dar autorul a sute de cărți este, in primul rind, creatorul unei mari opere, in plan universal și acest lucru trebuie accentuat. Evident că și profesorul, oratorul, omul obișnuit interesează dar in urma lor a rămas un monument al minții umane care va supraviețui ca un miracol al spiritului. Și incă ceva : tentați să comenteze in special opiniile lui Iorga despre cultură, de atitea ori discutabile mai ales dacă sint desprinse de contextul istoric și de finalitatea intimă ce le-a dirijat, mulți exegeți iși exersează, discutindu-l pe Iorga, cu premeditare disponibilitățile teoretice, uitind că Iorga este numai in subsidiar teoretician. Virtutea fundamentală a geniului său fiind aceea de **creator** (notăm, in acest sens, ca pe un fapt de istorie literară interesant, că atribuirea de **geniu** lui Iorga datează din 1911 și se datorează lui Sextil Pușcariu care comentează istoriile literare ale lui Iorga scrise pină atunci). Observația, in acest sens, a lui Edgar Papu din amintitul studiu este pe deplin intemeiată.

Antologia intocmită de Florin Mihăilescu demonstrează, credem, ceea ce, firește nu-și propusese și anume insuficiența studierii lui Iorga, evident in raport cu vastitatea și varietatea operei sale. Reluind o idee de la inceputul articolului de față, și anume cea a „fenomenului Iorga" legată de dimensiunile ciclopice ale operei, se cuvine să interpretăm această idee atit prin intregirea ei cu calitatea, predominant superioară, ceea ce de altminteri și conving atitea studii incluse in antologie, cit mai ales in sine și anume in sensul următor : dacă Iorga a scris atit (fără a fi un erudit intre patru pereți și o notabilă personalitate publică), mai mult decit orice alt om al culturii umanității, o asemenea extraordinară, miraculoasă capacitate de creație spirituală presupune o rafinare maximă și indelungă a celulei creatoare, o exersare seculară a minții pentru a ajunge la apogeul creator rar atins de un pămintean. Formula pe care am utilizat-o, „uzină de produs valori spirituale", nu se poate concepe in afara unui exercițiu anterior fantastic al spiritului. In acest sens, Iorga este, credem, cea mai probantă dovadă a vechimii noastre in istoria omenirii și a capacității noastre creatoare. De aceea visez **la o ediție a operelor lui Iorga in o sută de tomuri** (ce nu va fi nici pe departe o „opera omnia") care face parte din tezaurul nostru peren și care să intre in patrimoniul tuturor marilor biblioteci din lume, ca o carte de vizită a culturii române. Ar fi una din marile fapte de patriotism ale culturii socialiste. N-am nici o indoială că atitea popoare ale lumii, inclusiv cele cu o veche tradiție culturală, ar fi realizat deja o atare inițiativă. Iorga este un privilegiu al istoriei spirituale a omenirii și mindria de a fi compatrioții lui trebuie să se constituie intr-o nobilă și fermă obligație.

DELAPIDATORII DE ADEVĂRURI

Urmare din pag. a 8-a

ților ariei celor mai josnice clevetiri de la „Europa liberă" nu ne mai surprind demult. De la așa cintăreți, așa melodii.

Mi-aș ingădui să amintesc cititorilor că, in ceea ce privește una din „primele voci" de azi ale „Europei libere", Paul Goma, făceam incă in numărul din 9 **aprilie 1977** al revistei, **Luceafărul**, pe cind pretinsul scriitor se afla incă in țară, aprecieri limpezi privind manifestările sale in flagrantă contradicție cu realitățile și aspirațiile românești. Scriam atunci : «Faptele din ultima vreme, tot mai numeroase și mai violente, relatate in presa internațională, aduse la cunoștința opiniei publice din România, atrag atenția asupra reactivării cercurilor reacționare, neofasciste, a furibundei lor preocupări de valorificare nocivă a unor elemente declasate, trădătoare de țară. Față de asemenea practici contrare aspirației de colaborare, de ințelegere intre popoare, replica noastră este categorică și necruțătoare. Iar cind glasurile iresponsabile, ponegritoare, de aiurea, intră in rezonanță cu cele ale unor indivizi, aflați in țară, ale căror fapte invederează reaua credință, spirit provocator, atunci toleranța nu-și are nici un temei (...). De mai mulți ani se agită, in spațiul nostru literar, Paul Goma. La inceput i-am pus faptele, declarațiile pe seama teribilismului, a vanității. Dar luind act de perseverența cu care, de ani de zile, s-a transformat intr-un autor de diversiuni și declarații inspirate de rea intenție cu privire la realitățile țării, ale culturii noastre — ar fi o naivitate să justificăm totul numai astfel. Nu un dramatic drum de intrebări firești pentru un creator l-a dus pe Paul Goma la trista situație de „opozant", de falsificator al realității propriei țări ! (...) Interesul lui s-a dovedit a fi unul meschin, faptele trădindu-i preocuparea tristă de a-și construi o platformă de protestatar, singura in stare să-i asigure accesul la vreun editor occidental sau la vreun post de radio, in al cărui program se află și inventarea de „cazuri" care să slujească ponegririi țărilor socialiste.»

Afirmațiile, poate prea categorice pe atunci pentru firile structural labile, pornind de la manifestări ce nu dădeau loc echivocului, s-au dovedit pe de-a-ntregul adevărate. Indepărtindu-se in mod jalnic de țara in care și-a trăit intiile virste ale vieții, Paul Goma a imbrăcat mantia falsă a „peregrinului fără țară" și se ocupă, acum, de calomnierea și injurierea realităților noastre. Se infruptă cu voluptate, după actele ce le săvirșește, din piinea trădării. Calomniile sale, niciodată cu ecou aici, la noi, au inceput să fie considerate in lumina lor adevărată și de către conștiințele lucide din locurile pe unde peregrinează, lăsindu-și cuvintele să alunece fără control. Articole din presa unor țări occidentale il arată in postura sa deloc demnă. Așa cum o face intr-o serie de materiale ziarul **L'Umanita**, din **Italia**. Reproducem, spre informarea cititorilor noștri, citeva fragmente dintr-unul din articolele publicate in **L'Umanita**, articole in care falși opozanți precum Goma sint considerați „creații de eprubetă". Se scrie, intre altele : „**In peisajul disidenței est-europene, evasidisidența românească mi se pare, prin artificiozitatea ei, un spectacol in sine, demn de tot interesul. Un interes intr-un anumit sens științific ; putem adăuga fără teama de a fi dezmințiți, fiindcă, la o simplă și comună observație, totul apare ca o picătură microbiană fixată in contrast pe o lamelă.**

Formula, compoziția, trucurile, scenariul sint puse in scenă cu atita cabotinism incit, lăsind deoparte pasiunea inițiatorilor, nu rămin decit falsul și impostura. Rețeta fabricării și punerii in scenă este făcută in grabă și lipsită de conținut.

Insă, cind există „interes", totul trebuie făcut rapid, după toate regulile jocului. Și, intrucit răspunsul trebuia să fie dat in grabă, această grabă i-a trădat pe susținători, fiindcă această creație artificială emană miasme, este destinată putrefacției. Ne putem intreba, pe drept cuvint, cui ii folosește și cine și de ce s-a trudit atita pentru a realiza această creație de eprubetă, ridicată pe scena politică europeană și chiar mondială ? (...) E deajuns să discuți cu românii, chiar și cu cei din străinătate, și se vor vedea reacțiile impotriva acestui măscărici compromis pentru poporul român. Paul Goma este, in fond, un amestec de tragi-comic fiindcă el nu este și nu are nimic românesc. El nu a primit nimic din ceea ce are sfint poporul român care l-a găzduit cu atita generozitate și nici nu avea cum să-i moștenească virtuțile."

In Grecia, **Dimitris Ravanis-Rendis** scrie, intre altele, despre ultima campanie a „Europei libere": **«A ajuns la mine un „apel" : să boicotăm relațiile culturale cu România, cultura românească.**

Ei, bravo ! — mi-am zis ! Minunat ! Acum cind incepem să ne apropiem unul de celălalt, acum cind conducătorii țărilor noastre iși fac vizite reciproce — sau, mai exact, poate tocmai din cauza aceasta — continuind și dezvoltind relațiile tradiționale de prietenie, ne sosește această instigare din partea unor „vedete" ale „vocii", din partea unor RINOCERI ! (...) In fruntea acestei campanii este un oarecare scriitor român, dl. Paul Goma. Mult m-am chinuit să-mi amintesc de acest scriitor — cunosc personal pe toți scriitorii români, precum și operele lor — și aceasta pentru că il cunoșteam sub un alt nume : Paul Efremovici. Este adevărat, că dl. Paul Efremovici Goma a stat in inchisoare in timpul stalinismului. Desigur, este inacceptabilă inchisoarea, privarea omului de libertate pentru motive politice, dar să vedem ce s-a intimplat mai departe.

Mai departe, dl. Paul Efremovici Goma a ieșit din inchisoare, a inceput să muncească, „a fost de acord" cu Partidul Comunist Român, a devenit chiar membru de partid, și apoi „n-a mai fost de acord", a cerut să plece din țara sa, și românii l-au lăsat să plece impreună cu familia (...) Astfel, dl. P.E.G., care se intimplă să fie ACUM una din „primele voci" ale „Europei libere", ne indeamnă să boicotăm cultura românească. (...) Să boicotăm teatrul ! Cu toții am admirat un Hamlet român, inimitabil, cu ocazia reprezentațiilor pe care Teatrul Nottara le-a dat la Atena. Să boicotăm filarmonicile României, operele sale, dintre cele mai bune din lume, și să ascultăm... cintecele prea cintate și desuete ale d-lui P.E.G. Să-i boicotăm pe scriitorii români care trăiesc și creează in țara lor, care scriu și critică fără să calomnieze, care luptă pentru legalitatea socialistă ? Este lupta pe care o inspiră insuși președintele Ceaușescu. (Un exemplu : am văzut in România filmul lui Titus Popovici „Puterea și adevărul", care incearcă și reușește o incizie adincă a epocii stalinismului, epocă in legătură cu care filmul cheamă pe toți românii să vegheze pentru ca ea să nu se mai intoarcă niciodată. Chiar scriitorul-scenarist imi spunea că o comisie a privit filmul cu teamă, dar insuși dl. Ceaușescu a dat dispoziție să ruleze pe ecrane. Și a fost vizionat pină acum de 8 milioane de spectatori).

In ultimii ani au fost editate in Grecia zeci de cărți ale scriitorilor români care au ciștigat dragostea publicului nostru cititor. Nu cumva de aceea s-au neliniștit „vedetele-rinoceri" ? Am cunoscut scriitori ca Mihail Sadoveanu, Eugen Barbu, Eugen Jebeleanu, Horia Lovinescu — nu menționez alte nume ca să nu vă obosesc. In aceeași perioadă, in România au fost editate cărți ale unor scriitori greci de diferite nuanțe politice ca ale lui Nikos Kazantzakis, Stratis Mirivilis, Menelaos Ludemis, Evanghelos Averof-Tositsa, Constandin Tsatos, Ioana Tsatos, Seferis Elytis, Petros Haris, Kostas Asimakopoulos, și ale atitor altora. Va trebui deci să sistăm această mișcare culturală sau chiar să... ardem cărțile după cunoscutul procedeu fascist...»

Ce ar mai fi de adăugat ? Nimic. Soarta delapidatorilor de adevăruri nu poate fi decit aceea pe care singuri și-o pregătesc. Atit !

Prezențe scriitoricești

Premiile Asociațiilor de scriitori pe anul 1978

● In săptămina 25—30 iunie 1979, juriile Asociațiilor de scriitori au fost convocate in ședințe de lucru, in orașele de reședință, pentru a acorda premiile Asociațiilor respective pe anul 1978.

Dezbătind asupra totalității lucrărilor valoroase, apărute sau reprezentate in anul 1978, aparținind membrilor fiecărei Asociații in parte sau scriitorilor ce activează in zona geografică proprie, juriile au hotărit prin vot secret, potrivit regulamentului in vigoare, să acorde următoarele premii, care au fost ratificate de colectivul de conducere al Uniunii Scriitorilor in ședința din 7 iulie 1979.

Inminarea premiilor a fost făcută, in orașele de reședință, de către secretarii Asociațiilor : Constantin Chiriță (București), Dan Tărchilă (Brașov), Dumitru Radu Popescu (Cluj-Napoca), Marin Sorescu (Craiova), Mircea Radu Iacoban (Iași), Mircea Tomuș (Sibiu), Sütö Andras (Tg. Mureș), Anghel Dumbrăveanu (Timișoara) și de către președinții juriilor respective.

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN BUCUREȘTI

JURIUL : Nichita Stănescu (președinte), **Nicolae Ciobanu, Marcel Gafton, Ion Horea, Corneliu Leu, Petre Luscalov, Aurel Martin, Mircea Micu, Iulian Neacșu, Laurențiu Ulici, Ion I. Zamfirescu.**

POEZIE
— TUDOR GEORGE — „Imaculatul panegiric" (Cartea Românească)
— GRIGORE HAGIU — „Sonete" (Eminescu)
— VASILE NICOLESCU — „Intilnire in oglindă" (Eminescu)

PROZA
— ALECU IVAN GHILIA — „Dragostea ciinelui de pază" (Cartea Românească)
— DAMIAN NECULA — „Ispita intr-o dimineață ploioasă" (Cartea Românească)

DRAMATURGIE
— ION BĂIEȘU — „Alibi" (Revista Teatru)
— IULIU RAȚIU — „Neștiutul cerc al sărutului" (Revista Teatru)
— DUMITRU SOLOMON — „Scene din viața unui bădăran" (Teatrul de stat Botoșani) și „Fata morgana" (Eminescu)

LITERATURĂ PENTRU COPII ȘI TINERET
— VLADIMIR COLIN — „Babel" (Albatros)
— GICA IUTEȘ — „Măr roșu ca focul" (Ion Creangă)
— DAN CLAUDIU TĂNĂSESCU — „Strigătul ierbii" (Albatros)

ESEU, CRITICĂ și ISTORIE LITERARĂ
— ALEXANDRU BALACI — „Ugo Foscolo" (Albatros)
— Z. ORNEA — „Junimea și junimismul" (Eminescu)
— MIHAI UNGHEANU — „Lecturi și rocade" (Cartea Românească)

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ
— MIRCEA AUREL BUIUCIUC — „Fetița de pe Terra" de Kiril Bulicev (Ion Creangă)
— MARIA IVĂNESCU — „Călătorie la capătul nopții" de L. F. Celine (Cartea Românească)
— GHEORGHE TOMOZEI — „Sonete" de Shakespeare (Junimea)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN BRAȘOV

JURIUL : Emilia Șt. Milicescu (președinte), **Mihai Gavril, Nicolae Stoe, Dan Tărchilă, Ion Topolog**
— VERONA BRATEȘ — „Ausserhalbe des Kraises" („In afara cercului", poezie, l. germană, Albatros)
— DAN CONSTANTINESCU — „Vatră" (poezie, Eminescu) și „Elegiile duineze și sonetele către Orfeu" de Rainer Maria Rilke (traducere, Minerva)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN CLUJ-NAPOCA

JURIUL : Alexandru Căprariu (președinte), **Ion Cocora, Kantor Lajos, Laszloffi Aladar, Adrian Marino, Marosi Peter, Adrian Popescu, Vasile Rebreanu, Veres Zoltan**
— BALINT TIBOR — „Zarándoklás a panaszfalhoz" („Pelerinaj la zidul plingerii", proză, Kriterion)
— BEKE GYORGY — „Nyomjelező rokonsag" („Reportaje din județul Alba", Kriterion)
— ION LUNGU — „Școala ardeleană" (critică și istorie literară, Minerva)
— PETRU POANTĂ — „Radiografii" (critică și istorie literară, Dacia)
— PUSZTAI JANOS — „A sereg" („Oastea", proză, Kriterion)
— MIRCEA VAIDA — „Soarele la miezul nopții" (proză, Cartea Românească)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN CRAIOVA

JURIUL : Constantin Papastate (președinte), **Vasile Băran, Sina Dănciulescu, Ilarie Hinoveanu, I. D. Sârbu**
— MIHAI DUȚESCU — „Darul de a iubi" (poezie, Scrisul Românesc)
— DAN ROTARU — „Sunetul visării" (poezie, Scrisul Românesc)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN IAȘI

JURIUL : Corneliu Sturzu (președinte), **Al. Andriescu, Ovidiu Genaru, Dumitru Ignea, Grigore Ilisei, Ioanid Romanescu, Horia Zilieru**
— CONSTANTIN CIOPRAGA — „Intre Ulise și don Quijote" (critică și istorie literară, Junimea)
— ELVIRA SOROHAN — „Cantemir in cartea hieroglifelor" (critică și istorie literară, Minerva)
— LUCIAN VALEA — „Singurătate in Ithaca" (poezie, Junimea)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN SIBIU

JURIUL : Georg Scherg (președinte), **Mircea Braga, Franz Hodjak, Titu Popescu, Mircea Tomuș**
— RODICA BRAGA — „Nisipul memoriei" (proză, Dacia)
— ION MIRCEA — „Tobele fragede" (poezie, Dacia)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN TG. MUREȘ

JURIUL : Gagyi Laszlo (președinte), **Dan Culcer, Katona Szabo Istvan, Olah Tibor, Varro Ilona**
— KICSI ANTAL — „Tompa Laszlo" (critică și istorie literară, Kriterion)
— OLTYAN LASZLO — „Sok viz lefolyt a Marosom" („Pe atunci a curs multă apă pe Mureș", reportaj, Dacia)
— GAVRIL ȘEDRAN și MIRCEA TRAIAN BIJU — „Efigii in abanos" (traduceri din lirica neagră francofonă, Albatros)

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN TIMIȘOARA

JURIUL : Ion Arieșeanu (președinte), **Alexandru Deal, Hans Mokka, Pongratz Maria, Marcel Pop-Corniș, Svetomir Raicov, Ion Dumitru Teodorescu**
— GHEORGHE AZAP — „Roxana, Roxana, Roxana" (poezie, Albatros)
— LAURENȚIU CERNEȚ — „Amintiri inventate" (proză, Albatros) și „Chiajna, iubirea și eu" (proză, Cartea Românească)
— CRIȘU DASCĂLU — „Incercare asupra bucuriei" (poezie, Facla)

m a p a m o n d

Din poezia mongolă

Zece cugetări populare

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT RELE
Rău este armăsarul care îl doboară pe călăreţ.
Rău este rîul care îşi iese din matcă.
Rea este femeia care îl cicăleşte pe bărbat.

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT NECESARE
Copiii au nevoie de supravegherea cuiva.
Bătrînii au nevoie de atenţie şi îngrijire.
Celor muriţi — li se cuvine respect şi pace.

TREI DIN LUCRURILE CARE NU SE ODIHNESC
Clevetitoarelor, limba nu li se odihneşte.
Oţelarilor, spinarea nu li se odihneşte.
Păstorilor, sufletul nu li se odihneşte.

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT GRELE
E greu să urci alergînd muntele abrupt.
E greu să străbaţi depărtările stepei.
Dar să numeri stelele e şi mai greu.

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT DORITE
Copacii uscaţi visează ramuri verzi.
Capul pleşuv visează păr des şi bogat.
Ceaiul, în apă, visează foc de vreascuri.

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT BOGATE
Pămîntul oamenilor în rădăcini este bogat.
Cerul păsărilor noaptea în stele este bogat.
Marea peştilor tăcuţi în valuri este bogată.

B. Sanjid : „Gobi", ulei, 1978

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT ALBASTRE
Cerul răstignit deasupra noastră e albastru,
Luciul rîului cuprins între maluri e albastru.
Flacăra luminării care se stinge e albastră.

PATRU DIN LUCRURILE CARE SÎNT DEPARTE
Celui care călăreşte o gloabă
i se pare ţinta departe.
Bogătaşului zgîrcit îi sînt prietenii departe.
Omului sărac şi umil îi este fericirea departe.
Iar celui fără viaţă îi este soarele departe.

PATRU DIN LUCRURILE CARE SÎNT UŞOARE
Să arunci spicele în bătaia vîntului e uşor.
Celor harnici, munca grea li se pare uşoară.
Gleznele subţiri ale armăsarilor sînt uşoare.
Uşoare, dar ascuţite, sînt limbile femeilor.

TREI DIN LUCRURILE CARE SÎNT REPEZI
Pe timp de furtună — norii negri sînt repezi.
Armăsarului de rasă picioarele îi sînt repezi.
Cînd este limpede capul, gîndurile sînt repezi.

În româneşte de Petru Dan Lazăr

spectacolul lumii

văzut de Ioan Grigorescu

Îndoiala

Solitar, scheletic, ca o descarnată navă sortită să nu aparţină nici mării, nici văzduhului, şi cu atît mai puţin uscatului, templul lui Poseidon de pe promontoriul Cap Sounion veghează de peste două milenii, ca o ireală fantasmă albă, spaţiile. O diademă de marmoră prinsă pe creştetul Atticei. Prezenţa lui aici, cu destinaţia de lăcaş arhaic al unui cult uitat, ar părea paradoxală pentru legile elaborate în consiliul zeilor din Olimp care atribuise acest pămînt în exclusivitate Atenei. Concurenţa dintre Poseidon şi Atena fusese tranşată, în Olimp, în favoarea zeiţei. Făgăduind că va da Attica aceluia care îi va aduce în dar bunul cel mai de preţ, Zeus s-a văzut pus în faţa unei dileme : Poseidon îi adusese un cal, Atena — un măslin. În numele binelui pe care avea să-l aducă oamenilor darul Atenei, Zeus l-a ales pe acesta, deşi calul îi era drag, căci sub copitele lui se afla harul cuceririi uscatului. Lui Poseidon i-au revenit mările şi oceanele Terrei, să împărăţească peste ele aşa cum fratele său, Zeus, stăpînea cerul, iar Hades — lumea subpămînteană.

Poseidon descinsese din Cronos, zeul timpului, cel ce-şi devora copiii, dar acest fiu al lui şi al Rheii n-a putut fi înghiţit, de unde, semnul că apele pămîntului nu vor dispare niciodată, neputînd fi mîncate de timp. Lui, zeului cu trident, aveau să i se închine truditorii mării, cei pierduţi în nemărginirea spaţiilor lichide, doar el era stăpînul furtunilor, el aducea îmblînzirea valurilor, el dăruia ori îi pedepsea cu înecul pe cei prea nesăbuiţi în trufia lor. Ulisse l-a înfruntat ucigîndu-l pe ciclopul Polifem, fiul cel mare al zeului, şi, pentru asta, a trebuit să rătăcească douăzeci de ani pe mări în căutarea Ithacăi sale. Periplul lui, cîntat de Homer, a sădit în memoria oamenilor o invidiată năzuinţă: „Fericit cel ce, ca Ulisse, a făcut un lung voiaj..." Căci umblînd, cutreierînd spaţiile, aflînd mai multă istorie şi cunoscînd mai multă geografie, omul nu devenea mai trist, deşi planeta şi-a pierdut pentru el, încetul cu încetul, petele albe de Terra Incognita.

Templele Greciei antice nu copleşesc prin proporţii, căci ele nu au fost înălţate spre a cuprinde mulţimi, ci doar pentru a fi lăcaşe zeilor. Lui Poseidon, cu caii lui înaripaţi i se clădise cuib de marmoră aici, între ape şi cer, pentru ca zeul să adaste atunci cînd îl cuprindea dorul de oameni, şi să le accepte ofrandele aduse sa-i mai îmblînzească firea. Purta pe frunte o coroană de lauri, iar în mîna dreaptă un trident. Era sublim în maiestuozitatea sa, cutremurător în mînie şi înfricoşător în dezlănţuirea patimilor. Templul lui trebuia să-i fie pe măsură. Ziua să poată fi văzut de la mari depărtări de către navigatorii din larg, iar noaptea, focurile aprinse pe altarul lui să călăuzească vîslele celor ce lopătau spre golful blînd de sub promontoriu.

Da, Cronos nu şi-a putut înghiţi odrasla cu trident. Dar tot el, în cele din urmă, a învins. I-a devorat cultul, lăcaşurile înălţate de oameni, templul alb de la Cap Sounion din care n-a mai lăsat, ca dintr-un peşte mîncat, decît şira spinării. O „colonadă vertebrală". Atît.

În osul ei de marmoră nepieritoare muritorii îşi sapă numele. Pomelnice lungi şi străvechi ale celor ce aspirînd la nemurire, n-au lăsat în urma lor decît scrijelitura de pe o piatră. Omul are o irezistibilă tentaţie a dăinuirii şi, de aceea, a inventat scrisul şi mormintele. Dintre toate vieţuitoarele pămîntului el este singura care-şi îngroapă morţii şi le pune un semn la căpătîi. Neputînd înfrunta altfel muşcătura lui Cronos, ciopleşte în resturile festinurilor acestuia lăsate în lungul istoriei, un nume, un loc de baştină, o zi dintr-o viaţă.

A încercat tentaţia aceasta şi Lord Byron, marele poet romantic al Angliei, temperamentul cel mai liric dar şi cel mai excentric, firea cea mai însingurată dar şi cea mai aventuroasă, spiritul cel mai sumbru dar şi cel mai impetuos, egocentristul cel mai exacerbat, dar şi cel mai caustic în ironizarea prin verb a pretinşilor sau a realilor săi inamici. Şi a fost o vreme cînd, în Anglia aristocratică, Byron nu mai vedea decît inamici. S-a exilat atunci pentru totdeauna, ducîndu-se să lupte mai întîi alături de carbonarii italieni, apoi, prin 1821, în Etheria Greciei, pe pămîntul căreia avea să moară, la Missolonghi, răpus de o cumplită boală. Avea 33 de ani. Vîrsta eternităţii poeţilor.

Privesc coloana lustruită ca o icoană veche de palmele oamenilor. Şi nu-mi vine să cred că Byron şi-a săpat numele printre atîţi grafomani obsedaţi de nemurire. Oare se îndoia de perenitatea numelui său în templul literaturii, după ce dăduse lumii un „Childe Harold" şi un „Manfred", ca să aleagă piatra unui templu păgîn şi părăsit, căreia să-i lase autograful ? Încerc să mi-l imaginez săpînd cu stiletul, suflînd pulberea de marmoră care i se cernea pe mîini şi pe pelerina lui de cavaler al epocii romantismului atît de lipsită de romantică, pîndind să nu-l vadă vreun ochi indiscret... L-a văzut Cronos...

Sînt atîtea nume săpate în piatra templului de la Cap Sounion încît poetul nemuritor pare rătăcit într-un sinistru pomelnic al morţii. Oameni din toate seminţiile, scriindu-şi numele în toate alfabetele pămîntului, sperînd astfel că vor dăinui, şi că vor putea sfida timpul.

Templul lui Poseidon, cu scheletul lui de navă incapabilă să se scufunde, a luat la bordul fantomatic încă un pasager, şi şi-a continuat periplul alb prin vreme, dominînd spaţiile marine ca o aducere aminte grea de regrete... Ce mare trebuie să fi fost îndoiala poetului în faţa perenităţii operei sale, atunci cînd a scrijelat piatra săpîndu-şi în ea numele !

În faţa cuvîntului, perisabile rămîn, totuşi, templele.

Altul este periplul poetului...

REVISTA STRĂINĂ

● **OAMENII DE ŞTIINŢĂ SOVIETICI** care studiază pietroglifele descoperite în zona lacului Onega din nord-vestul U.R.S.S., executate de oamenii preistorici (aproximativ 600 de desene), au ajuns la concluzia că în urmă cu cel puţin 500 de ani oamenii cunoşteau noţiuni de tehnică de „animare" care stau la baza cinematografului de desene animate din zilele noastre. Mult timp oamenii de ştiinţă nu şi-au putut da seama de ce „galeria de artă" a preistoricilor se întinde de-a lungul ţărmului, în jur găsindu-se destule alte locuri potrivite. După cercetări asidue s-a stabilit că sub un anumit unghi de iluminare, figurile desenate pe stînci încep să se „mişte". Desenele animate din antichitate simbolizau un rit religios, ele evocînd lupta între bine şi rău.

● **MUZEUL PAUL GETTY DIN MALIBU — CALIFORNIA** găzduieşte cea mai scumpă statuie din lume. Este vorba de un bronz reprezentînd un atlet în mărime naturală, fără partea de jos a picioarelor, operă a sculptorului grec Lysippus din secolul 4 î.e.n., celebru în epoca sa datorită noii proporţii şi compoziţii în sculptură, permiţînd realizarea unei expresii mai vii. Plinius cel Bătrîn spune că Lysippus a realizat mai mult de 1 500 de statui în bronz. Exemplarul acesta se presupune a fi fost furat de către vechii romani de pe Muntele Olymp, dar într-o furtună pe marea Adriatică vasul s-ar fi scufundat la sud de Ancona. Găsită de nişte pescari italieni în 1964, acoperită de scoici, statuia îşi începe odiseea, schimbînd o serie de stăpîni, odată cu majorarea preţului la fiecare tranzacţie, trecînd prin diferite oraşele italiene, apoi în 1971 ajunge la München în timp ce o serie de intermediari au dificultăţi cu justiţia italiană, pentru ca în final, în noiembrie 1977, să fie achiziţionată de la Consorţiul internaţional de artă Artemis de către Muzeul Getty pentru suma de 3 800 000 dolari. Curăţirea statuii, făcută de mari specialişti, a adus-o în starea iniţială şi în ciuda lipsei picioarelor, perfecţiunea încîntă privirile.

● **SCRIITORUL P. GUILLEVIC**, laureat în 1973 al premiului de poezie la Festivalul de la Nisa şi în 1976 al Marelui Premiu de poezie al Academiei franceze, apare în Ed. Gallimard cu volumul ETIER, o culegere de opt grupuri de poeme : „Releves", o contemplare a mării şi a vecinătăţilor ei, „Reseau", poem despre Jean Follain, „Elégies et Paliers", în care poetul se abandonează emoţiilor omeneşti pe cît de profunde pe atît de pudice, „Exercices et Ronces" conformîndu-se introspecţiei, privirii critice şi întrebărilor chiar psihanalitice, „Analyses", privire de ansamblu asupra ternii, luminii, paiştii, verii, şi „L'Herbier", care încheie ciclul, avînd ca fundal muzica secretă a autorului.

● **CINEMATOGRAFIA CEHOSLOVACĂ** — prin studiourile de film Barandov a obţinut o serie de premii internaţionale pentru filmele destinate copiilor. Printre cele mai prestigioase, cităm : „Premiul oraşului Dijon (1978), diploma primită la Cairo pentru umor, imaginaţie şi parodie, premii obţinute la festivalurile de film de la Cartagina, Miami, Kochalin, Stiges etc. În fiecare an oraşul Gottwaldow din Moravia este teatrul desfăşurării festivalului filmului pentru copii. Anul acesta — al 18-lea — pionierii au vizionat filmul „Zboară pasăre, zboară". Printre celelalte 14 filme care vor fi proiectate pe ecrane amintim : O trilogie a epocii primitive — „Colonia corbilor", „Apel la sorginte" şi „Pe marele rîu" după romanul lui Eduard Storch, „Drum în preistorie", — „Secretul oraşului de oţel" după Jules Verne, „Prinţul pisicilor" şi „Pe poteca braconierilor".

CĂLĂTORIND PRIN PARIS

Pînă în amurgul stelelor

...de la Operă în Vitry Sur Seine, în spatele străzii Julien Grimau, la blocurile acelea noi unde locuiesc străini de toate neamurile cu venituri modeste e destul de greu să ajungi. Mai ales dacă eşti tu însuţi străin şi pentru prima dată la Paris. Şi bineînţeles dacă nu-ţi poţi permite — aşa cum se întîmplă ades — să închiriezi o maşină. Dacă la aceasta adaugi oboseala de peste zi sau de cîteva zile adunată în alergarea pe străzi, în fuga prin muzee, în răscolirea spectacolelor, a librăriilor şi antichităţilor, în căutarea unor nume celebre sau învierea altora ce nu mai sînt, atunci ai putea spune că acest drum e aproape o aventură. Cu toate că seara este neobişnuit de senină, de caldă, de apropiată. Cu toate că lumea din jur este liniştită, surîzătoare, amabilă. Cu toate că muzica pe care ai ascultat-o te înalţă pe cerul acestui Paris.

Ai vOi, desigur, să-ţi poţi permite a urca iar pe colina din Montmartre, pe scările căzînde de la Sacre-Coeur, să urci acolo să mai cuprinzi o dată, nu numai în priviri, seninătatea care se revarsă pe malurile Senei sau cea care se înalţă spre cer. Ai voi să-l mai îmbrăţişezi aşa cum de atît de puţine ori ai făcut-o sau, mi se pare, numai o singură dată înainte de a-l pierde în sine, acolo unde îl aveai înainte de a-l fi regăsit.

Dar cum ştii că maşina de noapte — cea care te poartă de la metrou, din Porte de l'Italie, prin Ville Juif spre Orly — maşina care te va lăsa la prima staţie de la Bons Enfants în faţa Şcolii Departamentale, se retrage sau vine după miezul nopţii foarte rar, alergi spre prima staţie de metrou, nu prea grăbit ca să nu deranjezi sau să atragi atenţia, nu prea grăbit ca să nu uiţi că deasupra rămîne cerul senin, copacii în floare, îndrăgostiţii îmbrăţişîndu-se şi muzica lunii învăluindu-i.

Alergi spre staţia de metrou şi cobori din ce în ce mai încet şi mai trist. Ca şi începutul unei coborîri în somn. Această îndepărtare de Operă, de Montmartre, de Sacre-Coeur, de Madleine, de marile bulevarde, de Notre Dame, de morile de vînt, această îndepărtare de cheiuri, de străduţele înguste, înalte şi întortocheate, dinspre Sorbona pe care tinereţea — chiar dacă prea vopsită, prea stridentă — a sufletului tuturor naţiilor mişună nesăţioasă pînă în zori, această îndepărtare de Quai Voltaire, de Arcul de Triumf, de Louvre şi Champs Elysee, această îndepărtare de Boul Saint Michel, de Dome, de Ponts des Arts, această îndepărtare de mai noul Montparnasse este ca o coborîre în somn: „pierd o lume cînd adorm". Dar n-ai încotro, fiindcă aici eşti fugar. Fugărit de timp, nu numai de vedenii. Şi apoi trebuie oricum cîteva ore de somn spre a-ţi permite a doua zi să o iei de la capăt. Căci n-ai asistat încă la dezbaterile din Adunarea Naţională, mai interesante, desigur, decît cele pe care le-ai audiat în Senat. Căci n-ai intrat la Elysee spre a-i admira cizelura aşa cum ai făcut-o în Palais Luxembourg, că n-ai trecut încă prin galeriile impresionismului, că n-ai văzut muzeul Rodin, că nu ai fost oaspete nemuritorului Brâncuşi, că n-ai întîrziat în faţa mormîntului lui Enescu, că nu l-ai admirat pe Cezanne, că nu l-ai ascultat pe Beckett sau nu l-ai întîlnit pe Sartre, că nu l-ai savurat pe Moliere aşa cum ai făcut-o cu Bejart, că n-ai păstrat un moment de reculegere în faţa nemuritorilor Pantheonului aşa cum ai făcut-o la Dome des Invalides, atîtea şi atîtea altele încît chiar dacă trist cobori în metrou pentru mai apropiata coborîre în somn, tristeţea aceasta este binefăcătoare nu desnădăjduită.

Maurice Utrillo : „Peisaj parizian"

Aici, odată ajuns, vezi să nu păţeşti ca alaltăieri, să te trezeşti în cealaltă parte a oraşului în Bois de Boulogne. Greşeala ar fi minunată dacă corpul şi aşa obosit ar putea să-ţi permită o rătăcire de încă o noapte prin minunatele păduri.

Şi după ce te-ai asigurat că ai luat drumul bun cobori la Luxembourg să schimbi cu trenul care vine din Valenciennes. Valenciennes? — Fiindcă păstrează ritmul. Ritmul acestei povestiri.

Pînă la Porte de l'Italie nu mai e mult, dar poţi să te gîndeşti urmărind trecerea staţiilor că balerinii pe care i-ai văzut în seara aceasta nu sînt prin nimic mai excelenţi ca cei de la Bucureşti, că spectacolul regizat de Bejart nu te-a încîntat în sine mai mult decît cele realizate la noi. Şi poţi, urmărindu-ţi gîndul, să-l compari cu balerinul modern văzut la Odeon şi să-ţi aduci aminte de serile de la Ţăndărică în cele cîteva spectacole „Nocturn".

În Porte de l'Italie nu zăbovi. Aminteşte-ţi de acel miez de noapte de la sosire, de femeia care de peste linii (ce noroc!) ar fi vrut să-ţi vorbească, de decăderea şi nenorocirea ei. Aminteşte-ţi de atmosfera aceea atît de stranie a aşteptării colegului cînd impertinenţa cîtorva tineri te înspăimîntase... şi nu zăbovi. Chiar dacă în seara aceasta îţi iese în cale ispita şi tînăra care te priveşte este o altfel de promisiune. Adu-ţi aminte de altă tînără tot atît de frumoasă care-şi căuta clienţii în compania unui saint-bernard şi dacă nu vrei să ajungi la coşmar, dar nici să renunţi la ispită, străduieşte-te să refaci acea încununare cu sîni a ferestrelor, ca o lună a voluptăţii de la miezul de noapte, din cartierul Pigalle. Şi mai bine decît toate acestea ar fi să urmăreşti chipurile celor cu care călătoreşti încercînd să-i stabileşti fiecăruia profesiunea, credinţa, pregătirea, gîndurile. E poate un joc mai interesant. Nu? Numai cu multă atenţie, cu deosebită prudenţă. Căci tînărul acela cu pletele mari şi neorînduite, cu barba hirsută şi cu privirea piezişă ar putea — cum s-a şi întîmplat dealtfel — să se repeadă la tine fără nici un cuvînt şi să-şi justifice agresiunea printr-un fel de legitimă apărare absurdă. O legitimă apărare justificată de privirea ta, pentru el insolentă, profanatoare. Sînt mulţi cărora o privire mai iscoditoare li se pare un atentat. Un atentat — la golul din interior? La prăpastia pe care o poartă — cine ştie de ce — într-un trup altfel bine făcut, sănătos dar apatic? La indolenţa cu care îşi poartă povara acestui trup?

Iar dacă cumva cînd ai coborît, scăpat de privirile acelea duşmănoase, grele, ameninţătoare, ai rămas singur, singur sub cerul acesta atît de apropiat, de cald, de senin, sub cerul care te îmbie să mai faci încă o noapte albă ca şi ieri, ca şi alaltăieri, ca şi întotdeauna cînd ai visat, traversează cu atenţie strada şi urcă fără părere de rău în maşina care te va purta din nou spre Paris.

Kremlin-Bicetre — fortăreaţă pe vremea ducelui de Berry — transformată în spital va rămîne curînd în stînga şi vei coborî din nou în metrou. Cum tot te-ai hotărît să o porneşti aiurea, coboară dar în Jardin-Luxembourg. Ai putea să întîrzii pe aleile pline de lună în căutarea vreunui chip cunoscut. Nu-i imposibil să-ţi iasă în cale vreunul din bătrînii lui Victor Hugo. Cine ştie ce capriciu al vreunui nepot l-ar putea face să-şi poarte bunătatea prin parc. Ia aminte la înţelegerea, la dragostea lui şi mergi mai departe.

Alunecă uşor, dar nu fără grabă, în jos spre Boul Saint Michel. Şi dacă nu-i ora două, poţi întîrzia liniştit sub zidurile roşii, înnegrite de vreme, ale mînăstirii Saint-Germain de Pres. Cum ai ajuns pînă aici nu trebuie să te întrebi. Răscoleşte numai memoria şi vezi dacă nu cumva aici sau pe aici s-au întîmplat nişte istorii străvechi mai puţin căutate, mai puţin cunoscute şi mai puţin tocite prin însuşi faptul de a nu fi fost dezvăluite, cunoscute, de a nu fi ajuns prea devreme comune, plicticoase, vulgare. Cînd ai ajuns în apropierea Sorbonei în loc să te gîndeşti la Balzac, la cum or fi arătat atunci străzile acestea înguste, întortocheate, răsucite, ia seama la acest viu labirint. La şuvoiul acesta atît de colorat al tinereţii lumii. Şi nu trebuie un efort deosebit să poţi schimba gînduri cu nemulţumitul din Londra, cu înfierbîntatul florentin, cu mereu îngîndurătul de pe Gange sau visătorul din nord. Şi nu trebuie să cauţi motiv pentru a fi apropiat, vesel, senin, chiar dacă încercînd să desluşeşti în păienjenişul atîtor concepţii, opinii, reflecţii, drumul adevărat al lumii, nu vei reuşi. Nu vei reuşi să convingi sau să fii convins.

Şi dacă grupul în care ai nimerit va urca spre Montmartre nu căuta motiv să te sustragi. Cîntă alături cu ei în limba ta românească nostalgia anilor care trec, a iubirii care nu rămîne în floare, a cuvîntului care nu întotdeauna ajunge menhir.

Pe pietrele crescînde ale Catedralei Sacre Coeur nu căuta răspuns la nebunia celui care ar fi vrut (ar fi vrut !?) să-i schimbe unul din turnuri. Să-l arunce — unde ? În văzduh ? ca şi cum nu în văzduh îşi are existenţa înaripată. Ca şi cum ar fi mai mult prinsă de pietre decît de cer ?! În locul unui asemenea răspuns ia aminte la flacăra care a început să se mistuie în trestia aceea subţire investmîntată în voal şi care răspunde unui nume englez. Şi chiar dacă ai să-i afli numele, dacă ai să poţi strînge în mînă mîinile ei, chiar dacă mai tîrziu îi vei scrie fie şi la un îndepărtat castel din neguroasa Scoţie, deocamdată aici, spune-i mai departe aşa cum ţi-a venit la început : Miozotis.

Întinde-i cu încredere mîna, fur-o de se poate grupului ei de unchi, mătuşi, guvernante, — rude orice ar fi — şi în sprinteneala celor 17 ani pe care nu i-a împlinit încă rătăceşte-i paşii pe străzile mici din jur, în mica piaţă de alături unde, încă acum cînd nu au apărut zorii, tineri necunoscuţi zugrăvesc chipuri, deschid zări sau visează noi ceruri. Şi cu puterea de convingere a ochilor negri, aprinşi de lumina seninului celor în care te oglindeşti, fă-i să vină cîndva pe meleagurile tale în nordul Moldovei, să rămînă în extaz la Putna sau Voroneţ, la Trei Ierarhi sau Suceviţa, la Dragomirna sau Ipoteşti.

Murmură-i chiar „Sara pe deal buciumul sună cu jale"... sau fă-l să tresară la gîndul că ar putea să facă pe cineva fericit învăţîndu-l a se dărui nemuririi: „Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată"... Va înţelege cu sufletul ce este de înţeles.

Şi cînd iarăşi ai ajuns pe cheiuri în apropiere de Pont des Arts, în rătăcire cu primii vestitori ai dimineţii spuneţi ca şi acum aici departe:

„Passons passons puisque tout passe
Je me retournerai souvent
Les souvenirs sont cor de chasse
Dont meurt le bruit parmi le vent"

Şi în amurgul stelelor, pe iarba tînără din faţa Catedralei Notre Dame, alături de alţi tineri, întinde-ţi trupul pentru o meritată odihnă.

Dumitru D. Ifrim

DELAPIDATORII DE ADEVĂRURI

Într-un moment cînd în lume se aud tot mai distinct glasurile ce îndeamnă la raţiune, comprehensiune şi căutarea acelor căi menite să ofere omenirii şansa de a valorifica pentru sine impresionantele cuceriri ale muncii şi inteligenţei, se dovedesc a fi profund anacronice, sortite dezaprobării publice, penibilele „spectacole de cuvinte" ale celor care, educaţi la şcoala pescuitului în ape tulburi, şi-au făcut un crez din ura lor faţă de raţiune şi faţă de adevăr. De ani de zile, dar parcă în ultima vreme cu mai multă înveninare, cîţiva salariaţi ai minciunii, delapidatori de adevăruri trimit pe lungimile de undă ale unei oficine ce şi-a adăugat lîngă numele luminos al continentului nostru un cuvînt pentru dobîndirea căruia popoarele nu au ocolit jertfa supremă — am numit, se înţelege, „Europa liberă" — injurii, calomnii, crase mistificări ale realităţii ţării, amestecîndu-se cu [illegible] trebnice interese în treburile noastre interne, în pofida unor acorduri ale raţiunii la care s-a ajuns după îndelungi dar îndreptăţite eforturi. Nimic nu scapă acestor detractori plătiţi cu minutul, după intensitatea calomniilor, după cantitatea de ură din care ele se nasc.

Se cuvine, din cînd în cînd, să ne desprindem pentru o clipă din tumultul preocupărilor şi eforturilor pe care le facem, şi să răspundem celor ce par a lua tăcerea noastră drept dovadă a infailibilităţii lor. Halal infailibilitate ! Ce poate fi mai nedemn decît să uiţi că nimic nu este mai presus decît ţara în care te-ai născut, în care ai văzut lumina zilei ; decît ţara care este leagăn şi mamă a tuturor fiilor ei. Doi stipendiaţi ai unui (despre care cu neplăcere a trebuit să scriu şi altă dată) ce îşi alternează vocile la microfonul amintitului post de radio, un cuplu de intelectuali fără operă şi, mai ales, fără idealuri adevărate, îşi dau ghes în faţa microfoanelor cu pretenţia de a dirija cultura română şi viaţa noastră cu absurde improvizaţii. Este vorba de Virgil Ierunca şi Monica Lovinescu, deşi ordinea citării ar putea fi şi inversă. În preocupările cu care ponegresc realităţile ţării de obîrşie, pe care au părăsit-o cu mai bine de 30 de ani în urmă, nu există nici o deosebire. Deci în acest caz ierarhizările valorice, la care se prefac a ţine atît de mult, nu sînt posibile.

Împreună sau pe rînd, de-a lungul anilor, şi-au făcut ţinta atacurilor lor din marile noastre valori, din Sadoveanu şi Călinescu, din Arghezi şi Vianu, de pildă. Îi nemulţumeşte pînă la delir verbal tot ce ar putea să se aşeze sub semnul firescului în România şi, mai ales, îi nemulţumeşte tot ce în cultura românească de azi se dovedeşte a fi inspirat din adevăratele trăiri ale poporului, din faptele şi simţirea lui. Cărţi care cunosc la noi adeziunea largă a cititorilor pentru mesajul lor civic, pentru frumuseţea cuvîntului şi emoţia autentică devin „duşmani personali" ai „superesteţilor fără patrie" ce trebuie să aibă mereu [illegible] nu se linişteşte de decenii. Invectivele [illegible] se hrănesc cotidian cuvintele tocate mărunt în faţa microfoanelor trebuie să li se [illegible] celor ce le aprobă destul de inconsistente din moment ce îi obligă pe rostitorii lor să le întrebuinţeze fără încetare, doar-doar se va alege ceva. Din insulte la adresa ţării în care te-ai născut nu se pot obţine decît cîţiva arginţi. Cîţiva [illegible] pentru că negustorii de cuvinte nu se poate să nu vizeze „rentabilizarea" [illegible]. Am mai spus-o şi altă dată: pretinşii arbitri de acolo ai problemelor noastre de aici cred a semăna confuzii rodnice, oferind lauri unora, înfierîndu-i pe altora, grăbindu-se să ridice [illegible] şi să vreo strofă boantă, în care li se pare [illegible] de adeziune la forma lor, sau să blameze o carte în care sentimentul apartenenţei la o patrie, la o istorie, la un popor sînt fără echivoc.

Trăim un moment [illegible] raţional al iniţiativelor româneşti cunoaşte nedreptăţite ecouri în lume, în care ţara noastră militează cu energie pentru o colaborare reală între culturi, inspirată de năzuinţa de a sluji cauza progresului şi păcii, a înţelegerii între popoare.

Într-un asemenea moment, celebrul cuplu a pus la bătaie „idei noi", ce se distinge (ierte-mi-se eleganţa verbului !) printr-un plus de înverşunare. În fine, celor doi li s-a adăugat o „voce" aptă să le facă o îngrijorătoare concurenţă, prin nonşalanţa de a jigni adevăruri sacre pentru noi : vocea unui ins care, încercînd fără succes să se agaţe de pulpana gloriei în ţară, a părăsit-o crezînd că dacă-şi va purta tristele nemulţumiri pe alte meridiane va avea acolo cîştig de cauză. Vocea unui Paul Goma despre care, de asemenea, a mai fost cazul să ne pronunţăm, după cum se va vedea. Ce vor domnii de mai sus şi întîmplătorii lor acoliţi ? Ce au mai văzut dumnealor „frumos" în visele de ură din care se hrănesc ? Ce daruri spirituale — se ştie cît de darnici sînt dumnealor ! — vor să ne mai facă ? Păi, dumnealor, descoperind că nu prea au succes cu minciunile pe care ni le pun în seamă, au decis să îndemne la o conjuraţie, la un „boicot intelectual", să acţioneze — tristă naivitate ! — pentru a solidariza intelectualii lumii împotriva dezvoltării legăturilor cu cultura românească. S-au transformat, aşadar, subit, în campioni ai ideii de rupere, de închidere a legăturilor între culturi. Dumnealor, care se declarau drept campioni ai deschiderii, ai celor mai largi deschideri, de fapt nu s-au transformat deloc. Aşa au fost întotdeauna. Solda li s-a distribuit mereu pentru a sluji cauza „războiului rece", pentru a face totul să împiedice destinderea, comunicarea între culturi. Pentru că, în fapt, s-au arătat, cu consecvenţă, duşmani declaraţi ai culturii din ţările socialiste.

Se înţelege, noi, cei de aici, cunoaştem bine realităţile, ştim bine şi împlinirile dar şi dificultăţile. Şi, mai ales, sîntem convinşi că nu stă în puterea nimănui, în afara noastră, ca aceste dificultăţi să fie înlăturate. Nu ne este greu nici să detectăm scopurile şi dimensiunile halucinante ale calomniilor, ale minciunilor cu care ne potopesc, în speranţa deşartă de a întîrzia măcar realizarea celor ce ne-am propus. Şi vom realiza.

Dar minciunile perfid dirijate, difuzate cu frenezie, pot crea confuzii în alte părţi, pot să inducă în eroare oameni de bună credinţă. Nu pot fi deci tolerate. Nu avem dreptul să le tolerăm. Disperatele apeluri — ce sînt lansate în numele unor argumente puerile, ale unor mistificări cusute cu aţă albă — de a se boicota relaţiile culturale cu România, cu cultura românească — sînt, de fapt, o deloc onorantă chintesenţă a prealungitei lor campanii, pretins culturale, în fond profund anticulturale. Sînt **cheia de boltă** — vai, ce „boltă" anacronică şi lipsită de orice rigoare a tacticii şi strategiei în numele cărora acţionează, de ani de zile, cu un zel demn de o cauză mai bună. Aud că, pentru a-şi realiza idealurile de denigrator, Paul Goma nu a ezitat „să informeze" lumea cum că **mii de persoane** ar fi fost lăsate sub dărîmături, în Bucureşti, la cutremurul cu care ne-am confruntat în 1977. Odioasă calomnie ! Încerc să îl imaginez, pe acest apostol al nemulţumirii, faţă în faţă cu miile de oameni care nu au precupeţit nici o clipă pentru salvarea vieţilor omeneşti în acea încercare, în vreme ce defăimătorul de azi, aflat pe atunci în ţară, se îndeletnicea cu colportajul de ştiri false, urînd pînă şi durerea noastră. Nu are rost nici măcar să desminţim o asemenea sfruntată scorneală a unei minţi asediate de patimi oarbe. Toţi ştim cum a fost, toţi am trăit acea încercare şi, iubindu-ne patria şi semenii, am pus umărul ca viaţa să fie viaţă. Oamenii au scris cu faptele lor cuvîntul Omenie. Un cuvînt cu care nu are cum să se întîlnească cel ce se arată a fi trăit doar din întîmplare într-o ţară de care nu îl leagă nimic. „Marea iubire" a lui P.G. poartă numele calomniei. Prin ea speră, probabil, dacă nu să ajungă la gloria pentru care s-a dovedit a nu avea aptitudini (talentul se ştie, nu se cumpără şi nu se poate naşte din ură), măcar să nu i se piardă numele în uitare. Nu, nu i se va pierde. Fiindcă numele celor ce trădează nu se uită.

Este cu atît mai mare satisfacţia noastră cu cît ura furibundă din care se hrănesc atacurile îndreptate împotriva României şi a culturii ei, culminînd cu această chemare la, auzi, dumneata ! **boicot intelectual**, află replicile cuvenite în lume. Acestea demonstrează că nimic nu poate coborî adevărul şi raţiunea de pe soclul meritat. După cum „cîntecele de sirenă" de azi ale interpre-

Nicolae Dragoş

Continuare în pag. a 7-a

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor şef: Nicolae Dragoş, Mihai Ungheanu (redactor şef adjunct), Teodor Balş (secretar responsabil de redacţie)

L

REDACŢIA : Bucureşti, Piaţa Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAŢIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian